

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

Research project to develop tools and methods for human rights knowledge

ปีงบประมาณ 2568

โดย

นางสาวนริศรา เมืองสว่าง

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สารบัญ

หน้า

สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทคัดย่อ	ฅ
Abstract	ญ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.6 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	5
บทที่ 2.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 หลักการสิทธิมนุษยชน	6
2.2 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้	21
2.3 การส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	25
2.4 เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนต่างประเทศ	29
2.5 กรอบแนวคิด	30
บทที่ 3.....	32
ระเบียบวิจัย	32
3.1 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน	32

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน.....	33
3.4 จริยธรรมการวิจัย	39
บทที่ 4.....	40
ผลการวิจัย.....	40
4.1 การสร้างเครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน	40
4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน	82
บทที่ 5.....	122
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
5.1 สรุปผล.....	122
5.2 อภิปรายผล.....	127
5.3 ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	136
รายนามผู้ประเมินแบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	137
รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	138
รายนามผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน	140
.....	145
แบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน	146
แบบตรวจคุณภาพแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน	154
เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence)	154
เอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย เลขที่หนังสือรับรอง EC026/2568	179
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสระบุรี.....	179

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่าง	36
ตารางที่ 3 ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก	40
ตารางที่ 4 ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับองค์ประกอบ และสถานการณ์ตัวอย่าง	47
ตารางที่ 5 การให้ลำดับความสำคัญของหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนตามนโยบายที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ หรือนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยใช้มาตรฐาน	52
ตารางที่ 6 ตัวอย่างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน.....	56
ตารางที่ 7 ตัวอย่างการให้ความหมายของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน	59
ตารางที่ 8 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน.....	61
ตารางที่ 9 สถานการณ์ที่นำมาใช้วัดพฤติกรรมต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	64
ตารางที่ 11 ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)	71
ตารางที่ 12 แสดงค่าความเชื่อมั่นรายด้านและรวมทั้งฉบับของแบบสอบถาม (n = 64).....	83
ตารางที่ 13 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	83
ตารางที่ 14 แสดงค่า Eigen value จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (n=50).....	89
ตารางที่ 15 สรุปจำนวนข้อคำถามในแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนในแต่ละขั้นตอน.....	90
ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=228 คน).....	91
ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของข้อมูลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	92
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจหลักการสิทธิมนุษยชน	93
ตารางที่ 19 ทักษะคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน.....	95
ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	98
ตารางที่ 21 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม.....	103
ตารางที่ 22 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม. 6 องค์ประกอบ.....	105

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	107
ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของข้อมูลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	108
ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน	109
ตารางที่ 26 ทักษะติดต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน	110
ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	114
ตารางที่ 28 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ เชิงยืนยันรายด้าน	118
ตารางที่ 29 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ เชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ	120

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	31
แผนภาพที่ 2 องค์กรประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม การเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม.	103
แผนภาพที่ 3 องค์กรประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม การเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม. 6 องค์กรประกอบ	105
แผนภาพที่ 4 องค์กรประกอบเชิงยืนยันรายด้าน	118
แผนภาพที่ 5 องค์กรประกอบเชิงยืนยัน แบบประเมินสิทธิมนุษยชน 6 องค์กรประกอบ	120

บทคัดย่อ

การวิจัยผลานวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพลิทธิมนุษยชนจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประชาชนทั่วไป แบ่งกระบวนการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาร่างแบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน และการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชน โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง Multi stage Random Sampling ขั้นที่ 1 ใช้ Cluster random sampling กรุงเทพฯ ปริมาณพล กับภูมิภาคอื่น ๆ ขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยให้กลุ่มอาชีพเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่นำมาใช้ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation Factor Analysis: CFA)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการพัฒนาเครื่องมือทำให้ได้แบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชน ซึ่งผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 50 ข้อ โดยเป็นข้อมูลทั่วไป 5 ข้อ ข้อคำถามวัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามวัดความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ ข้อคำถามวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ และข้อคำถามวัดพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และแบบประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับยอมรับได้พิจารณาจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชนเพื่อใช้สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพลิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่า $\chi^2/df = 3.528$, CFI = 0.994, TLI = 0.963, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.012 และแบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไป มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่า $\chi^2/df = 2.339$, CFI = 0.999, TLI = 0.995, RMSEA = 0.037, SRMR = 0.006 และ 2) วิธีการประเมินความรู้ สำหรับการวัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ตรงกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมีตัวเลือก เคย-ไม่เคย-ไม่แน่ใจ สำหรับการวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน ใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ สำหรับการวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ใช้รูปแบบการวัดมาตราส่วนลิเคิร์ต 4 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อ ซึ่งมีความหมายทางบวกและทางลบ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก สำหรับการวัดพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก

คำสำคัญ สิทธิมนุษยชน, การประเมินความรู้, เครื่องมือ, วิธีการ

Abstract

This study aimed to develop a tool and method for assessing human rights knowledge for the participated human rights promotion activities of the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) and the general public. The study has 2 processes. (1) Qualitative research to develop a draft human right knowledge assessment form by in-depth interview with 16 keymaps using selection method (2) Quantitative research to evaluate the efficiency method of the human rights knowledge assessment form by Multi stage Random Sampling two steps. Step 1 Cluster random sampling in Bangkok metropolitan region and other regions. Step 2 Stratified random sampling with various occupational groups. Statistical analysis method is Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmation Factor Analysis (CFA).

The results showed that 1) human right knowledge assessment form 50 questions using exploratory factor analysis. It consisted of 5 questions to general information, 10 questions to measure experiences related to human rights violations, 21 questions to measure understanding of human rights principles, 7 questions to measure attitudes toward human rights events, and the others to measure behaviors toward events related to human rights. Resulted the assessment form had an acceptable quality using Confirmation Factor analysis, it was found that participated human rights promotion activities of the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) was consistency with empirical data by the values of $\chi^2/df = 3.528$, CFI = 0.994 , TLI =0.963, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.012, and the general public was consistency with the empirical data by values of $\chi^2/df = 2.339$, CFI = 0.999, TLI =0.995, RMSEA = 0.037, SRMR = 0.006, and 2) the evaluate method for measuring experiences related to human rights violations, it was a multiple-choice measurement format with the options: Yes - No - Not sure. For measuring understanding of the meaning of human rights principles, it was a multiple-choice measurement format with statement 3 options: correct, incorrect, or not sure. For measuring attitudes towards human rights violation events, it was a 4-level Likert scale measurement format with positive and negative meaning statement, and decide whether the statement is not true, sometimes true, somewhat true, or very true. For measuring behaviors exhibited towards events related to human rights, it was a multiple-choice measurement format with 4 options.

Keyword Human rights, Knowledge assessment, Tool, Method

กิตติกรรมประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ได้มอบหมายให้ผู้วิจัยดำเนิน “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน” โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลีนี้ กรรมการสิทธิมนุษยชน ศาสตราจารย์กิตติคุณ อัจฉรา จันทน์ฉาย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์อังคินันท์ อินทรกำแหง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ณัฐภรณ์ หลาวทอง ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นคณะทำงานวิชาการของโครงการวิจัยนี้ ที่ได้กรุณาที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด และนางสาว วรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ ที่ปรึกษา สำนักงาน กสม. ที่ให้คำปรึกษา ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ กสม. ผู้บริหารสำนักงาน กสม. ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูล ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่างๆ ที่ให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษาวิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กลุ่มงานวิจัยและวิชาการสิทธิมนุษยชน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนสามารถให้รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

นริศรา เมืองสว่าง

ผู้วิจัย

31 ตุลาคม 2568

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ได้รับการประกาศรับรองโดยองค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้นำสาระสำคัญของปฏิญญาและภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ฉบับจาก 9 ฉบับ มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540 และกำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ขึ้นให้มีหน้าที่และอำนาจสำคัญประการหนึ่งคือการสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ตลอดหลายปีที่ผ่านมา กสม. และสำนักงาน กสม. ได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนในหลากหลายรูปแบบโดยมีผลงานสำคัญร่วมกับภาคีเครือข่ายปรากฏเป็นคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน โดยยึดโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับปฐมวัย ประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย คู่มือประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence Handbook) และรายการตรวจสอบ (Checklist) ของภาคธุรกิจ การจัดการกิจกรรมอบรมให้ความรู้สิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประเมินความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ของสำนักงาน กสม. และผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนที่สำคัญประจำปีของสำนักงาน กสม. ในงานสมัชชาสิทธิมนุษยชน ผลการประเมินความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในระดับหนึ่งแต่ยังพบว่าสังคมไทยยังขาดความรู้และความตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนจะเห็นได้จากจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ส่งมาที่สำนักงาน กสม. ยังมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี พ.ศ. 2566 พบว่ามีเรื่องร้องเรียนจำนวน 940 เรื่อง เป็นประเด็นที่มีการร้องเรียนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 192 เรื่อง สิทธิและความเสมอภาคทางเพศ จำนวน 94 เรื่อง และสิทธิและสถานะบุคคล จำนวน 89 เรื่อง (รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่า กสม. และสำนักงาน กสม. พยายามขับเคลื่อนให้สังคมไทยมีความตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 แต่ก็ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในประเด็นการส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนของสังคมไทยสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิชัย สังข์ประไพ (2556) ซึ่งเสนอว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมไทยขาดความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนคือประชาชนไทยขาดความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน เนื่องจากองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนยังอยู่ในวงแคบคือ นักวิชาการ วงการสื่อมวลชน

หรือนักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนดีพอ ถึงแม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วแต่ก็ยังไม่แพร่หลายไปสู่ประชาชนทั่วไป บางกลุ่มมองว่าเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่เรียกร่องเกินกว่าเหตุ กลุ่มผู้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนในบางกรณีดำเนินกิจกรรมในบางประเด็นที่ส่งผลต่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชน ในขณะที่แนวทางซึ่งนานาชาติใช้ในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน คือการส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนได้มีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องและเหมาะสม จะปลูกฝังให้สิทธิมนุษยชนอยู่ในจิตใจมากกว่าการบังคับด้วยกฎหมาย และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วปัจจุบันการดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนยังคงมีลักษณะของการแก้ไขปัญหาปลายเหตุเมื่อเกิดปัญหาการละเมิดขึ้นแล้ว มิใช่การให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาการละเมิด หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและค่านิยมที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนก็มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบจำนวนประชากรทั้งประเทศ นอกจากนั้นแล้วหน่วยระดับนโยบายและงบประมาณของประเทศยังมีคำถามถึงวิธีการและเครื่องมือที่ควรนำมาใช้ติดตามประเมินพัฒนาการความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนของสังคมไทย ซึ่งสามารถแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ในการสร้างให้สังคมไทยตระหนักและเคารพในสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน มิใช่เป็นเพียงการประเมินผลความรู้หลังการอบรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น

สำนักงาน กสม. ในฐานะหน่วยงานหลักด้านสิทธิมนุษยชนจึงเห็นควรให้มีการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการสำหรับการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำมาใช้วางแผนการให้ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนได้อย่างตรงจุด เพื่อนำมาใช้ประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนทั้งของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม เฉพาะเจาะจง และการประเมินบุคคลทั่วไป ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวนอกจากจะช่วยประเมินความสำเร็จของกิจกรรมหรือโครงการที่จัดขึ้นโดยตรงแล้ว ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในอนาคตได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง
- 1.2.2 เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับประชาชนในวงกว้าง

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน หมายถึง แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

กลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง หมายถึง กลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประชาชนในวงกว้าง หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมของสำนักงาน กสม.

สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม (พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติพุทธศักราช 2542)

ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน หมายถึง ความรอบรู้สิทธิมนุษยชน (Human Rights Literacy) ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมที่มีต่อหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบคือ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากล

ประสบการณ์ หมายถึง การวัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ตรงกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมีตัวเลือกเคย-ไม่เคย-ไม่แน่ใจ จำนวน 10 ข้อ

ความเข้าใจ หมายถึง การวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน โดยใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ จำนวน 7 ข้อ

ทัศนคติ หมายถึง การวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้รูปแบบการวัดมาตราส่วนลิเคิร์ต 4 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อ ซึ่งมีความหมายทางบวกและทางลบ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก จำนวน 21 ข้อ

พฤติกรรม หมายถึง การวัดพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยใช้รูปแบบการวัดแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คนทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมานอย่างโหดร้ายหรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ และรัฐมีหน้าที่คุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องให้มีการเยียวยาผู้ที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

หลักเสรีภาพ หมายถึง การที่มนุษย์มีอิสระ สามารถทำสิ่งใดก็ได้โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือสิทธิของส่วนรวม และรัฐต้องไม่กระทำการใด ที่เป็นการละเมิดเสรีภาพนั้น และต้องมีกลไกในการคุ้มครองและส่งเสริมเสรีภาพให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

หลักความเสมอภาค หมายถึง การที่คนทุกคนได้รับส่วนที่ควรได้ตามความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ไม่ถูกจำกัดการเข้าถึงและใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดอุปสรรคทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมที่ขัดขวางต่อการมีส่วนร่วมของคนทุกคน และมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส เป็นหลักความเสมอภาค ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หมายถึง การไม่มีการกีดกันคน/กลุ่มคนบนฐานความแตกต่างของเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือสถานะใด ๆ และรัฐมีหน้าที่ในการรับรองว่าทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ต้องออกกฎหมายและนโยบายที่ป้องกันและจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่เลือกปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ

หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึง การยอมรับความแตกต่างหลากหลายของผู้คนที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านสภาพทางร่างกาย จิตใจ เพศ อายุ ความรู้ เชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา หรือกฎหมายของแต่ละประเทศ และรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและสร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการ

หลักความเป็นสากล หมายถึง สิทธิมนุษยชนเป็นของทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นใคร เพศ ใด เชื้อชาติใด หรืออยู่ในประเทศใดในโลก สิทธิเหล่านี้ไม่สามารถถูกกลืนหรือถ่ายโอนไปให้ผู้อื่นได้ และรัฐมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ให้กับทุกคนที่อยู่ภายใต้อำนาจปกครองของตน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ ซึ่งสามารถใช้ประเมินการเรียนรู้ในรายกิจกรรม/โครงการ ในกรณีที่มีกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ที่มีประสิทธิภาพ

1.4.2 ได้เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ ซึ่งสามารถใช้ประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน สำหรับประชาชนในวงกว้าง ที่มีประสิทธิภาพ

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) แบบ Sequential Exploratory study แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ดังนี้ ผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน วิทยากรและที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 4 คน และผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ แบบสำรวจแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้แบบประเมินเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 228 คน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งสิ้น 1,000 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองชั้น ชั้นที่ 1 สุ่มแบบกลุ่ม และชั้นที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

1.5.2 เกณฑ์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในระยะการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นผู้มีบทบาทส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน หรือผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

2) กลุ่มตัวอย่างในระยะการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1) กลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

2.2) กลุ่มประชาชนทั่วไป เป็นกลุ่มผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

1.6 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567-กันยายน 2568

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

2.1 หลักการสิทธิมนุษยชน

2.2 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้

2.3 การส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.4 เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนต่างประเทศ

2.5 กรอบแนวคิด

2.1 หลักการสิทธิมนุษยชน

แนวคิดและหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นครั้งแรกจากความต้องการคุ้มครองชนกลุ่มน้อยในบางประเทศซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศของตนแต่ก็ยังไม่เกิดเป็นหลักการร่วมกันระหว่างประเทศ จนถึงช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สองได้ปรากฏหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นเมื่อมีการตั้งองค์การสหประชาชาติและประกาศเป้าหมายหลักคือ “เพื่อปกป้องคนรุ่นต่อไปจากภัยพิบัติของสงคราม และเพื่อยืนยันความศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี” เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2488 และเกิดการลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 โดยกำหนดลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนคือเป็นสิทธิที่ติดตัวมากับมนุษย์ เป็นสิทธิที่เป็นสากล เป็นสิทธิที่ไม่อาจถ่ายโอนให้แก่กันได้ เป็นสิทธิที่ไม่อาจถูกแยกออกจากกัน เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนด 30 ข้อความ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อความที่ 1 และ 2 กล่าวถึงหลักการของสิทธิมนุษยชน โดยกล่าวถึงทุกคนเกิดมาเท่าเทียม เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่จะมีอิสระและเสมอภาคในศักดิ์ศรีและสิทธิ สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้กันได้

ส่วนที่ 2 ข้อความที่ 3 ถึง 21 กล่าวถึงสิทธิพลเมืองและการเมือง (Civil and Political Rights) โดยส่วนแรกคือข้อความที่ 3 ถึง 14 กล่าวถึงสิทธิของบุคคล ได้แก่ สิทธิในชีวิต ไม่ตกเป็นทาส ไม่ถูกทรมาน ได้รับความคุ้มครองว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย มีความเท่าเทียมทางกฎหมาย ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่ถูกคุมขังโดยพลการ ได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน ไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว มีเสรีภาพในการเดินทาง มีสิทธิที่จะย้ายที่อยู่ออกนอกประเทศ ส่วนที่สองคือข้อความที่ 5 ถึง 17 กล่าวถึงการ

รับรองสถานะส่วนบุคคล ได้แก่ สิทธิในการถือสัญชาติ สิทธิในการสมรสและการสร้างครอบครัว สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน ส่วนที่สาม ข้อความที่ 18 ถึง 21 กล่าวถึงการรับรองสิทธิเสรีภาพและเสรีภาพทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในเสรีภาพการนับถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ การมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ต่อมาได้นำข้อความส่วนแรกกำหนดไว้ในสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน (Core international human rights treaties) คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD)) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้าน การทรมานและการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance (ICPPED))

ส่วนที่ 3 ข้อความที่ 22 ถึง 27 สิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights) ประกอบไปด้วย การได้รับการดูแลและคุ้มครองจากรัฐ สิทธิในการทำงาน สิทธิในการพักผ่อน คุณภาพชีวิตที่ดี สิทธิในการศึกษา การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม และกำหนดไว้ในสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child (CRC)) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities (CRPD))

ส่วนที่ 4 ข้อความที่ 28 ถึงข้อ 30 เป็นข้อความโดยกว้างเขียนถึงสิทธิของทุกคน หน้าที่ของแต่ละบุคคลที่ต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น สังคม ชุมชน และหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้เกิดการคุ้มครองสิทธิ ห้ามรัฐมิให้ละเมิดสิทธิมนุษยชน และจำกัดสิทธิของบุคคล

จรัญ โฆษณานันท์ (2545) กล่าวว่าไว้ว่าองค์การสหประชาชาติมิได้กำหนดนิยามของคำว่าสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจนอาจมีเหตุผลจากการที่สิทธิมนุษยชนมีความหมายที่กว้าง เปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมนั้น ดังนั้นการให้คำนิยามในช่วงเวลาใดนั้นอาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ประเทศไทยเองในระยะแรกก็ยังไม่มีการกำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชนไว้ มีเพียงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ความหมายของคำว่าสิทธิหมายถึงความถึงอำนาจอันชอบธรรม อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีการกำหนดสิทธิตาม

กฎหมายตามไว้อย่างชัดเจนในหลายมาตรา ดังนี้ มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 26- 65 หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 66- 70 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 71-89 รวมถึงส่วนที่ 8 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา 199-200 ขึ้น โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นิยามคำว่าสิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดสิทธิตามกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในหลายมาตรา ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 4)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (มาตรา 25- 49)

กำหนดสิทธิและเสรีภาพของชาวไทยว่านอกจากสิ่งที่กำหนดการคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะบุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำการและได้รับความคุ้มครอง ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น อาทิ ความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ (มาตรา 27) เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (มาตรา 28) เสรีภาพในการถือศาสนา (มาตรา 31) สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว (มาตรา 32) เสรีภาพในเคหสถาน (มาตรา 33) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น (มาตรา 34) เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ (มาตรา 38) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ (มาตรา 40) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สภากงจักร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น (มาตรา 42) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (มาตรา 44)

หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย (มาตรา 50)

กำหนดไว้ว่าบุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (5) รับ

ราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ (มาตรา 51-63)

การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตาม และเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชน หรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 51) เช่น รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 54) ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง (มาตรา 54) ดำเนินการให้มีสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (มาตรา 56) ต้องอนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันงามของท้องถิ่น และของชาติ อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา 57) การดำเนินการใดของรัฐหรือที่จะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอันใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า (มาตรา 58) ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก (มาตรา 59)

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ (มาตรา 64-76)

บัญญัติเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบาย ในการบริหารราชการแผ่นดิน (มาตรา 64) พึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร พึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทุนความให้ (มาตรา 68) พึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน (มาตรา 70) พึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น พึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าวในการจัดสรรงบประมาณรัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรม (มาตรา 71) พึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน พึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (มาตรา 74)

หมวด 12 องค์กรอิสระ

ส่วนที่ 6 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 246-247)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (มาตรา 246) มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (1) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง (2) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน (3) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (4) ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม (5) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน (6) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อรับทราบรายงานตาม (1) และ (2) หรือขอเสนอแนะตาม (3) ให้

คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย

ต่อมามีผู้ทำการศึกษาหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนโดยพิจารณาจากการให้คุณค่าสากลของสิทธิมนุษยชนโดยหลากหลายดังต่อไปนี้

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity)

Human dignity เป็นหลักการสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติ ราชบัณฑิตยสภาให้ความหมายว่าคือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2546) ได้ให้คำอธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนในแง่ของการให้คุณค่าแก่ความเป็นคนว่าคนทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ สิทธินี้คือสิทธิในการมีชีวิตและมีความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ คนทุกคนที่เกิดมาบนโลกมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมาณอย่างโหดร้ายหรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับกมล กมลตระกูล (2548) ซึ่งนิยามคำว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง ทุกคน ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกภาษา ทุกฐานะ ทุกชนชั้น ทุกอายุ ทุกวัฒนธรรม ทุกศาสนา รวมทั้งคนพิการ ทาส และเชลยศึก มีสิทธิได้รับความเคารพและปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีสมความเป็นมนุษย์ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ อาทิตยชัย เกรียงไกรวงศ์ (2559) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่แสดงว่าสังคมนั้นเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือมีการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีเงื่อนไขของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ (1) การกระทำนั้นต้องเป็นการลดคุณค่าของบุคคลลง (2) การกระทำนั้นต้องเป็นการย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น (3) การกระทำนั้นจะต้องเป็นการหลู่เกียรติของบุคคลอื่น หรือ (4) การกระทำนั้นต้องเป็นการหมิ่นศักดิ์ศรีของบุคคลอื่น ประเทศไทยมีพัฒนาการในเรื่องหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เห็นได้ชัดเจนคือ การออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2566 โดยมุ่งในการปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชนจากการกระทำทรมาน การลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการหายสาบสูญโดยถูกบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็พบว่ากฎหมายดังกล่าวยังมีประเด็นที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนไม่สมบูรณ์ ดังผลการศึกษาของยศอนันต์ เชื้อไทย (2566) ซึ่งเสนอปัญหาของกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ไว้หลายประการ อาทิ นิยามของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” และ “การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ที่ไม่ชัดเจน “ความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ที่กำหนดขอบเขตครอบคลุมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำและผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำ แต่ไม่ได้กำหนดนิยามของความเสียหายต่อจิตใจไว้เป็น

การเฉพาะซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียกร้องให้รัฐเยียวยาและชดเชยความเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่สร้างการรับรู้และเป็นเครื่องมือให้เกิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความตื่นตัวในสังคมให้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นจะเห็นได้จากกรณีร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่โหดร้ายและการกระทำทรมาณมาสำนักงาน กสม. ในปี 2566 เพิ่มขึ้นจากปี 2565 โดยมีตัวอย่าง เช่น กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้รับสารภาพ กรณีกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงทำร้ายร่างกายในขณะที่ถูกควบคุมตัวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีการลงโทษทหารที่ถูกนำตัวไปปรับใช้ กรณีทหารเกณฑ์ที่ถูกลงโทษเกินสมควรแก่เหตุ กรณีทหารเกณฑ์เสียชีวิตระหว่างฝึกทหารใหม่ และนอกจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวแล้ว สำนักงาน กสม. ยังได้รับเรื่องร้องเรียนของกลุ่มบุคคลอื่น เช่น การที่ครูใช้คำพูดรุนแรงกับนักเรียน การล่วงละเมิดทางเพศเด็กในสถานศึกษา การให้เด็กแต่งงานก่อนวัย และการลงโทษทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจเด็กหญิงในสถานสงเคราะห์ ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 ให้การรับรองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลจะกระทำมิได้ พันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 16 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองแรงงาน

หลักเสรีภาพ (Freedom)

เสรีภาพ (Freedom) หมายถึง การที่มนุษย์มีอิสระ สามารถทำสิ่งใดก็ได้โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือสิทธิของส่วนรวม ซึ่งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มักจะใช้คำว่าสิทธิและเสรีภาพพร้อมกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560 มาตรา 27 กำหนดใจความสำคัญว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” รัฐจึงมีหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนี้ เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (มาตรา 28) เสรีภาพในการนับถือศาสนา (มาตรา 31) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (มาตรา 34) เสรีภาพในการเสนอข้อวิจารณ์ตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ (มาตรา 35) เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร (มาตรา 36) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ (มาตรา 38) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ (มาตรา 40) เสรีภาพในการรวมตัว (มาตรา 42) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (มาตรา 44) เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา 45)

การใช้เสรีภาพมีความจำเป็นต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมไทยยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพหลายเหตุการณ์ โดยมีกรณีร้องเรียนมายังสำนักงาน กสม. ปี 2566 เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีการแจ้งความดำเนินคดีกับบุคคลสาธารณะหลายรายที่ออกมาเรียกร้องและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งที่เป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560 และข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามกรณีการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียลซึ่งมีจำนวนมากขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิตติพงษ์ เมฆโพธิ์ และคณะ (2564) ซึ่งพบว่าการโพสต์ประจานในโซเชียลมีเดียโดยที่เจ้าตัวไม่ยินยอมมากขึ้นทั้งจากการประจานคู่กรณี การติดต่อภาพหรือข้อความเพื่อให้สังคมเกิดการเข้าใจผิดซึ่งเกิดได้จากการที่ผู้กระทำให้เสรีภาพของตนเอง แต่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แม้ว่าบางกรณีเกิดจากความประสงค์เข้าใจผิดว่าเนื้อหานั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นแต่ผู้กระทำการตรวจสอบให้แน่ชัด ทำให้เกิดการแพร่กระจายข่าวสารที่ไม่ถูกต้องออกไปและส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง ความต้องการแสดงความคิดเห็นของตนเองที่ทำให้เกิดการหมิ่นประมาท หรือการกระทำการหลอกลวงโฆษณาสินค้าเพื่อต้องการสร้างรายได้ เป็นต้น กรณีการให้ตรวจสอบการใช้งานสกายแวร์ เพกาซัสต่อนักกิจกรรม นักการเมืองและนักวิชาการระหว่างปี 2563-2564 กรณีสื่อมวลชนนำเสนอข่าวผู้ต้องหาโดยไม่คำนึงถึงสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาจนถึงที่สุด กรณีบุคคลขับรถติดตามเยาวชนหญิงซึ่งเป็นนักกิจกรรมทางการเมือง เรื่องร้องเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ โรงเรียนไม่อนุญาตให้นักเรียนมุสลิมสวมฮิญาบ การได้รับความเดือดร้อนจากการปิดล้อมและตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง และการขูดศพเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

หลักเสรีภาพจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อยังเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ “...(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ...และ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม...” และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

หลักความเสมอภาค (Equity)

Equity เป็นหลักการสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติ และมีกติกาสากล ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิทางบุคคล คือ กติกาว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) กติกาว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจและสิทธิทางสังคม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) และยังมีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (CEDAW) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD)

ราชบัณฑิตยสภา (2554) ให้ความหมายคำว่าเสมอภาคไว้ว่าหมายถึงเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึง คนทุกคนได้รับส่วนที่ควรได้ตามความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ไม่ถูกจำกัดการเข้าถึงและใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ สังคมไทยยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าหมายถึงทุกคนต้องได้รับทุกอย่างเท่ากัน และเมื่อกล่าวถึงความเสมอภาค มักจะมีคำว่าไม่เลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเสมอ เนื่องจากความเสมอภาคเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ด้วยระบบอุปถัมภ์และระบบอาวุโสของสังคมของไทยเป็นสาเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำหลายประการ แม้ว่าจะมีความพยายามลดปัญหาความเหลื่อมล้ำจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมนัก เช่น การลัดคิวโดยใช้เส้นสาย ความไม่เสมอภาคทางกฎหมายระหว่างคนจนและคนรวย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ข้อจำกัดในการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุและผู้พิการ มีตัวอย่างความพยายามในการสร้างความเสมอภาคที่เห็นเป็นรูปธรรมในระยะเวลาที่ผ่านมาคือการสร้างความเสมอภาคทางกฎหมายโดยประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2566 เป็นการปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาในกฎหมาย 204 ฉบับตามบัญชีแนบท้าย รวมถึงข้อบัญญัติท้องถิ่นและกฎหมายเฉพาะอื่นที่กำหนดให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวให้เป็นมาตรการทางพินัย เพื่อกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและฐานะทางเศรษฐกิจ กรณีผู้ที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับโดยไม่มีกรกักขังแทนค่าปรับและบันทึกประวัติอาชญากร แต่ก็ยังมีตัวอย่างของความไม่เสมอภาคและความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาระหว่างในเมืองและชนบทเนื่องจากข้อจำกัดในการเดินทาง การมีทรัพยากรทางการศึกษาที่ไม่เพียงพอ และด้วยความที่เป็นหมู่บ้านตามแนวชายแดน และการไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ (อัสซุวรรณ เปาะหะ, 2560) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสถานะ สิทธิ และโอกาสในการได้รับสิทธิ (นงนุช ปัญจธรรมเจริญ และกฤตพัทธ์ ฝีกฝน, 2566) สอดคล้องกับรายงานความเสมอภาคด้านสุขภาพสำหรับผู้พิการระดับโลก (Global report on health equity for persons with disabilities) โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) เผยแพร่เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2565 กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้พิการในประเทศรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางเสียชีวิตก่อนวันอันควรจำนวนมากเกิดจากความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ รวมไปถึงตัวอย่างกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ผู้พิการที่ส่งมาสำนักงาน กสม. ในปี 2566 อาทิ กรณีผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงมีความเป็นอยู่ยากลำบาก และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิคน

พิการในการรับเบี้ยยังชีพกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งเรียกคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพความพิการเป็นเหตุให้เสียสิทธิการได้รับเงินจากเบี้ยทั้งสองประเภท

หลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม...” มาตรา 47 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination)

สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศภายใต้สหประชาชาติประกอบด้วยอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พุทธศักราช 2540 ถึงฉบับปี พ.ศ. 2560 มาตรา 27 กำหนดใจความสำคัญว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา อบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

ตัวชี้วัดหลักการไม่เลือกปฏิบัติมักถูกใช้ประเมินการเข้าถึงบริการหรือมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐโดยไม่ควรมีความแตกต่างของประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ด้วยเหตุความแตกต่างทางเชื้อชาติ ฐานะ ศาสนา เช่น สวัสดิการการศึกษา สิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การออกกฎหมาย ตัวอย่างผลการศึกษาคณาธิปไตยของทอรวีวงศ์ และคณะ (2560) พบว่ากฎหมายเฉพาะหลายฉบับของไทยมีการวางหลักเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติไว้แต่ยังไม่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายเหล่านั้นมีขอบเขตจำกัด

เฉพาะบางเหตุและบางมิติของการเลือกปฏิบัติโดยยังไม่ครอบคลุมถึงการเลือกปฏิบัติหลายกรณี เช่น การเลือกปฏิบัติในมิติของภาคเอกชน โดยเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติในมิติการจ้างแรงงานด้วยเหตุอื่นนอกจากเหตุแห่งเพศ การเลือกปฏิบัติในมิติของการให้บริการหรือการจำหน่ายสินค้าของภาคเอกชน การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุประวัติ อาชญากรรม การเลือกปฏิบัติในกรณีการให้นมบุตรจากอกแม่ การคุกคาม (Harassment) การสื่อสารความเกลียดชัง (Hate Speech)

ประเทศไทยมีพัฒนาการในประเด็นหลักการไม่เลือกปฏิบัติที่สำคัญคือ การออกพระราชกฤษฎีกาเบกษาประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือเรียกว่าพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม มีผลบังคับใช้ 22 มกราคม 2568 โดยมีหลักการสำคัญคือ ใช้คำว่า “บุคคล” แทนคำว่า “ชาย” “หญิง” ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามี-ภรรยา” ป้องกันการแต่งงานในวัยเด็ก โดยปรับอายุขั้นต่ำสำหรับการหมั้นและการสมรสจาก 17 ปี เป็น 18 ปี อนุญาตให้คนไทยสมรสกับชาวต่างชาติโดยใช้กฎหมายไทย ให้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม และรับรองสิทธิในการเรียกค่าทดแทน และเหตุฟ้องหย่า แม้ว่าการใช้กฎหมายดังกล่าวจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยแต่ก็ถือว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญของหลักการไม่เลือกปฏิบัติ แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติที่สำคัญหลายเหตุการณ์ที่มีการส่งเรื่องร้องเรียนมาที่สำนักงาน กสม. ปี 2566 เช่น เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน อาทิ กรณีลูกจ้างได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายและมีสภาพการทำงานไม่เหมาะสม กรณีบริษัทเอกชนให้ผู้สมัครงานตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนรับเข้าทำงาน กรณีผู้ประกอบการแพลตฟอร์มออนไลน์ละเมิดสิทธิแรงงาน กรณีแรงงาน مهاช่วงถูกเลิกจ้างเพราะเหตุตั้งครรภ์และสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นสิทธิในสุขภาพ อาทิ กรณีโรงพยาบาลปฏิเสธการรักษาผู้ป่วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้เลือดออกเป็นเหตุให้เสียชีวิต กรณีผู้ประกอบการวิชาชีพแพทย์ทำงานหนักเกินควรและได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรม เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิด้านการศึกษา อาทิ กรณีศูนย์การเรียนขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนไม่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวและเงินค่าอาหารกลางวันและอาหารเสริม กรณีไม่ได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ จึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน...การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ ...บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่

จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม” มาตรา 47 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้...(4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ...” กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion)

การมีส่วนร่วมเป็นหลักการสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และการตัดสินใจทุกระดับ สังคมที่แสดงออกถึงหลักการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมพิจารณาได้จากการเป็นสังคมที่มีการให้คุณค่าและการยอมรับต่อความแตกต่าง เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (พีระศักดิ์ พอจิต, ม.ป.ป.) การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประเทศไทยเกี่ยวกับการนำหลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมคือหลังจากการสร้างเขื่อนปากมูลที่ทำให้ระบบนิเวศและวิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป เกิดการเรียกร้องสิทธิอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยได้มีการนำหลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560 มาตรา 77 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมก่อนที่ร่างกฎหมายจะถูกเสนอต่อรัฐสภาหรือการประกาศราชกิจจานุเบกษาโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 และวันที่ 31 สิงหาคม 2566 ซึ่งกำหนดให้มีกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการเป็นกระบวนการให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการนั้นในรูปแบบการสื่อสารสองทาง แต่ในทางปฏิบัติแล้วยังพบว่ายังมีช่องว่างในการกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นในหลายรูปแบบดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของนฤพนธ์ ฐลีจันทร์ (2561) ซึ่งนำเสนอปัญหาในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการตรากฎหมายตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลายประการ อาทิ ความไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานของรัฐในระดับใดบ้างที่สามารถเป็นหน่วยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น วิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขอบเขตวิเคราะห์ว่าใครคือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตอบสนองต่อความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ตรวจสอบกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และพบว่าเกิดปัญหาลักษณะเดียวกับโครงการหรือกิจการด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

ซึ่งนางค์ คันธมธุรพจน์ และคณะ (2561) ซึ่งนำเสนอการปรับปรุงแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำ EIA โดยเปิดโอกาสให้ผู้จัดรับฟังความเห็น ออกแบบวิธีการ รับฟังความเห็นที่หลากหลายและมีระยะเวลาการรับฟังความเห็นที่ยืดหยุ่น และต้องมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นระบบ เพื่อออกแบบวิธีการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสำหรับผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มด้วย จากประเด็นปัญหาช่องว่างในกฎหมายส่งผลให้เกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายกรณี เช่น กรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อาทิ กรณีการกล่าวอ้างว่าร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างเพียงพอเนื่องจากการจัดการรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์เท่านั้น กรณีโครงการก่อสร้างเขื่อนเก็บน้ำยมเพื่อผันน้ำสู่เขื่อนภูมิพลขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและรายงาน EIA ไม่สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีรูปแบบการสื่อสารไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีกรมชลประทานดำเนินโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหนองตาตั้ง จังหวัดราชบุรี มีผลกระทบต่อการใช้ที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงที่เคยถูกอพยพมาครั้งหนึ่งแล้วและไม่สอดคล้องตามมติ ครม. เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง กรณีข้อพิพาทในที่ดินการจัดการขยะของเอกชน และผลกระทบจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในจังหวัดสตูลและภูเก็ต กรณี รพท. ขอใช้ที่ราชพัสดุเพื่อก่อสร้างอาคารสถานีรถไฟความเร็วสูงและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ โดยแจ้งให้ประชาชนที่เช่าพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินประมาณ 30 ครัวเรือนรื้อถอนและขนย้ายสิ่งปลูกสร้างออกนอกพื้นที่ แต่ไม่แจ้งแนวทางการจ่ายเงินทดแทนสิ่งปลูกสร้าง ค่ารื้อถอน ค่าขนย้าย ค่าสิทธิในการใช้ที่ดิน ค่าเสียหายอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการที่อยู่อาศัยและทำกินทดแทน

หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ...” มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (4) จัดให้

มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) กำหนดหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการดำเนินกิจการภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เคารพสิทธิมนุษยชน และเยียวยาผลกระทบ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

หลักความเป็นสากล (Universality)

สังคมไทยในปัจจุบันยังไม่ได้ยอมรับว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิอันเป็นสากลเพราะยังมีมุมมองว่าสิทธิมนุษยชนเป็นกระแสความคิดของฝ่ายตะวันตกเพื่อขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การเมือง ใช้เป็นเครื่องมือในการแทรกแซงเอารัดเอาเปรียบประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันของสำนักทางศาสนาและวัฒนธรรมอีกด้วย (ชนะ ประณมศรี, 2562) หลักความเป็นสากลหมายถึง หลักสิทธิมนุษยชนเป็นของคน ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เชื้อชาติ ศาสนาใด ต่างมีสิทธิมนุษยชนชนประจำตน และไม่สามารถจะถ่ายโอนให้กัน หรือใช้สิทธิแทนกันได้ ดังนั้นบุคคลทุกคนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมกัน รัฐภาคีมีพันธะจะต้องเคารพ ปกป้อง และเติมเต็มสิทธิของทุกคนในเขตอำนาจของตน และไม่สามารถยกเว้นได้เพราะข้ออ้างทางวัฒนธรรม (Vienna Declaration 1993) หลักความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่เกิดจากจิตใจของมนุษย์ทุกคนหรือมนุษยธรรม เป็นหลักการเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับสันติภาพหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยได้รับการรับรองจากสหประชาชาติถือว่าเป็นมาตรฐานสากล ที่ไม่ว่าบุคคลจะไปอยู่อาศัย ทำงาน หรือท่องเที่ยวอยู่ในที่ใด จะมีมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐหรือผู้ปกครองในทีนั้นมีหน้าที่ พันธะกรณีที่ต้องคุ้มครอง เคารพ และเยียวยาหากเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจนถึงการคุ้มครองหลักความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน คือ องค์การ

สหประชาชาติได้จัดทำหลักการชี้แนะด้านสิทธิมนุษยชนกับธุรกิจ (United Nations Framework and Guiding Principles on Business and Human Rights) หรือ UNGP สำหรับธุรกิจขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการเคารพสิทธิมนุษยชน มีสาระสำคัญของหลักการนี้อยู่บนเสาหลัก 3 ประการ คือ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect) หมายถึง รัฐมีหน้าที่คุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะจากองค์กรของรัฐเองหรือองค์กรภาคธุรกิจ เสาหลักที่ 2: การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) หมายถึง บุคคลและองค์กรที่ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใดหรือขนาดใดก็ตาม ย่อมมีความรับผิดชอบที่จะเคารพสิทธิมนุษยชน เสาหลักที่ 3: การเยียวยา (Remedy) หมายถึง การแก้ไข ฟื้นฟู ชดเชยเมื่อเกิดผลกระทบหรือมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เนื่องมาจากการประกอบธุรกิจ ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจต้องมีกลไกในการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยชี้วัดว่าสังคมมีความรู้ ความเข้าใจถึงหลักความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชนอาจพิจารณาจากการเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิของชาวต่างชาติที่นักท่องเที่ยวและแรงงานขึ้นในสังคมนั้นหรือไม่ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดว่าประเทศไทยไม่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานสากล ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและมีผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งการส่งออกหรือสิทธิภาษีทางการค้าได้ ตัวอย่างเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่เป็นที่จับตามองคือปัญหาการค้ามนุษย์ การอพยพอย่างไม่ปกติของชาวโรฮิงญา (วิชัย สังข์ประไพ, ม.ป.ป.) จากข้อมูลรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี 2566 สำนักงาน กสม. ได้มีรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักความเป็นสากล เช่น กรณีการเสียชีวิตของชาวอุยกูร์ในห้องขังของ สตม. ซึ่ง กสม. เห็นว่าการควบคุมตัวผู้ต้องขังชาวอุยกูร์เป็นเวลานานอย่างไม่มีกำหนดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงเสนอแนะให้ สมช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งหามาตรการหรือแนวทางที่เป็นรูปธรรมและให้ ตร. เร่งแก้ไขปัญหาห้องกักที่มีความแออัดและสภาพทรุดโทรม รวมถึงสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่อการให้บริการทางการแพทย์ นอกจากนี้ยังพบกรณีข้อร้องเรียนกรณีแรงงานไทยที่จะไปเก็บผลไม้ป่าในสวีเดนและฟินแลนด์ที่ควรต้องได้รับการคุ้มครองแรงงานควรเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสภาพการทำงานที่ยุติธรรม ค่าจ้างที่เป็นธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ การพักผ่อน เวลาว่างและข้อจำกัดที่สมเหตุสมผลในเรื่องเวลาทำงาน

หลักความเป็นสากลจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 “มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ... (4) เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ...” พันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประทุษร้ายหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้าง

แรงงานต่างด้าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองแรงงาน เกี่ยวกับการใช้แรงงานเกินกำหนด

2.2 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2554) บัญญัติศัพท์คำว่า “ความรู้ (knowledge)” หมายถึง สาระ ข้อมูล แนวคิด หลักการที่บุคคลรวบรวมได้จากประสบการณ์ในวิถีชีวิต ความรู้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและเทคโนโลยี บุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ การศึกษา อบรม การรับถ่ายทอด การรับรู้ การคิดและการฝึกปฏิบัติ จนสรุปความรู้และนำความรู้ไปใช้ได้ ต่อมาเมื่อความหมายของคำ literacy มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นจึงเริ่มมีการใช้ศัพท์บัญญัติว่า “ความรอบรู้” ซึ่งประกอบด้วยความรู้ สมรรถนะ และทักษะ โดยความรอบรู้เป็นการรับรู้และเข้าใจสาระที่ถูกถ่วง ครอบคลุมทุกประเด็นสำคัญ มีการต่อยอด เชื่อมโยงความรู้เดิม เสริมสร้างความรู้ใหม่ เกิดแนวคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ความรู้หรือความรอบรู้จึงเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง การประเมินการเรียนรู้ ความรู้ หรือความรอบรู้ มักนำทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom’s Taxonomy) (อ้างถึงในพิจิตรา ธงพานิช (2568) โดยบลูมแบ่งการเรียนรู้เป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

การประเมินพุทธิพิสัย

เป็นการประเมินความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งบลูมความสามารถทางสติปัญญา 6 ระดับ คือ 1) ความจำสิ่งที่ได้จากการรับรู้ความรู้นั้น 2) ความสามารถในการเข้าใจ จับใจความและสามารถแสดงออกในรูปแบบการตีความ 3) การนำความรู้นั้นไปใช้ในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความรู้ โดยสามารถจำแนกองค์ความรู้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ 5) การผสมผสานความรู้อยู่เป็นระบบได้ดีกว่าเดิม จนไปถึง 6) การประเมินและสรุปคุณค่าในความรู้นั้นได้ ด้วยการประเมินพุทธิพิสัยนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการประเมินการเรียนการสอน หรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เครื่องมือและวิธีการประเมินพุทธิพิสัยจึงมักใช้แบบทดสอบ (Testing) (สมชาย รัตนทองคำ, 2556 ซึ่งสามารถออกแบบได้หลากหลาย เช่น การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถใช้แบบสอบปากเปล่า (oral test) แบบเขียนตอบอัตนัยหรือปรนัย (paper-pencil test) และแบบปฏิบัติ (performance test)

เกณฑ์การประเมินที่นิยมนำมาใช้กับการประเมินพุทธิพิสัยคือโมเดลความงอกงาม (Growth Model) ซึ่งเป็นการพิจารณาจากพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น เช่น คะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนสอบก่อนเรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น หรือกำหนดช่วงคะแนนที่เพิ่มขึ้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) และการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพุทธิพิสัยนิยมใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อทดสอบว่าแบบประเมินนั้นครอบคลุมเนื้อหา จุดประสงค์ ตามที่ต้องการก่อนจะทำการออกข้อสอบหรือแบบวัด การพิจารณาความยากง่าย (difficulty) ของแบบทดสอบทั้งฉบับและข้อคำถามรายข้อ การพิจารณาความสะดวก

ในการใช้งานแบบประเมินจริง (Practical) และควมมีประสิทธิภาพ (efficiency) ที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ประโยชน์สูง ประหยัดสุด โดยลงทุนน้อยที่สุด

การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินพุทธิพิสัยจะใช้วิธีการสร้างแบบประเมินขึ้น หลังจากนั้นทดสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนการนำไปใช้จริง โดยมีตัวอย่างการพัฒนาเครื่องมือประเมินพุทธิพิสัย เช่น วลีรัตน์ พะโยธ (2564) ซึ่งสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย เรื่อง ความน่าจะเป็นตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมใหม่ โดยพัฒนาเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ทำการหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบวิเคราะห์ความเป็นมิติเดียวของแบบทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 600 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยออกมาเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยจำนวน 36 ข้อ มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52 ถึง 2.44 ค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.39 ถึง 1.13 และค่าโอกาสการเดาถูก (c) อยู่ระหว่าง 0.09 ถึง 0.20 ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.00 และฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบมีค่าสูงสุดที่ 17.18

การประเมินจิตพิสัย

เป็นการประเมินพฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ทศนคติ ซึ่งบลูมแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 1) การรับรู้ ซึ่งเป็นความรู้สึกและการแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า 2) การตอบสนอง คือการเลือกและแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสิ่งเร้า 3) การเกิดค่านิยม หรือการยอมรับและปฏิบัติตามเรื่องใดเรื่องหนึ่ง 4) การจัดระบบค่านิยม โดยแสดงพฤติกรรมยอมรับค่านิยม หรือเกิดเป็นค่านิยมใหม่เมื่อไม่ยอมรับ และ 5) การแสดงบุคลิกภาพ คือ การแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามเป็นนิสัยประจำตัว

เครื่องมือและวิธีการประเมินจิตพิสัยนี้มักออกแบบใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งเป็นชุดของคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และความสนใจต่าง ๆ โดยให้ผู้ตอบหรือผู้สังเกตประเมินค่าของคุณลักษณะออกมาเป็นระดับต่าง ๆ มากน้อยตามปริมาณหรือความเข้มของความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออก มาตราส่วนประมาณค่ามีหลายลักษณะ ที่นิยมใช้และสร้างได้ง่ายคือ มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert rating scale) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นข้อความ คำถามหรือสถานการณ์ที่กำหนด มักจะมีลักษณะสอบถามความคิดเห็น ความรู้สึก หรือทัศนคติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่ต้องการวัด ซึ่งข้อความดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งทางบวกหรือทางลบ 2) ส่วนที่เป็นคำตอบ มักเป็นการกำหนดค่าระดับความรู้สึก ความคิดเห็น ทัศนคติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออก แบบลิเคิร์ทจะกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ ในระดับสนับสนุนถึงระดับไม่สนับสนุน ระดับเห็นด้วยถึงระดับไม่เห็นด้วย อาจใช้ตัวเลขแสดงการจำแนกระดับพฤติกรรมได้ 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2, 1 โดยให้ 5 หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาในระดับมาก และลดลงเรื่อย ๆ จนถึงระดับ 1 ซึ่งหมายถึงระดับน้อย แบบสำรวจรายการ (Checklist) มีลักษณะคล้ายมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท เพียงแต่ส่วนที่เป็น

คำตอบไม่ได้กำหนดค่าระดับความรู้สึกว่ามีมากน้อยเพียงไร แต่เป็นการตอบเพียง 2 ตัวเลือกว่า มี-ไม่มี ใช่-ไม่ใช่ เคย-ไม่เคย แบบวัดเชิงสถานการณ์ซึ่งเป็นแบบวัดที่สอบถามถึงแนวคิด ความรู้สึก หากอยู่ในสถานการณ์สมมติใด ๆ ที่ผู้ออกข้อสอบสร้างขึ้น อาจบรรจุไว้ในส่วนที่เป็นข้อความ หรือส่วนที่เป็นคำตอบก็ได้ และแบบสังเกตโดยการใช้ประสาทสัมผัสของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินได้สังเกตพฤติกรรมที่สนใจในตัวผู้ถูกวัด (สมชาย รัตนทองคำ, 2556)

เกณฑ์การประเมินที่นิยมนำมาใช้กับการประเมินจิตพิสัย คือ โมเดลสัมพัทธ์ (Relative Model) ซึ่งเป็นการกำหนดโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของกลุ่ม โดยการเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่มหรือการเปรียบเทียบกับปกติวิสัย และการเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นที่คล้ายคลึงหรือโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549)

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจิตพิสัยนิยมใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อทดสอบว่าแบบประเมินนั้นครอบคลุมเนื้อหาได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของการวัด ค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (construct validity) เพื่อประเมินว่าจะแนบจากแบบวัดมีความสอดคล้องกับลักษณะและพฤติกรรมจริง ค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อได้ผลการวัดคงที่แน่นอน และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบทั้งฉบับ เพื่อจำแนกความสามารถของผู้สอบ

การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินจิตพิสัยจากงานวิจัยหลายเรื่องทำได้หลากหลายวิธี จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีตัวอย่างการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินจิตพิสัยโดยการศึกษาเอกสารเพื่อสร้างเครื่องมือวัด โดยการวิเคราะห์สาระสำคัญจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและหาคุณภาพเครื่องมือวัดโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และค่าอำนาจจำแนก เช่น งานวิจัยของชาญณรงค์ วิไลชนม์ และทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ (2563) ซึ่งศึกษาการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะความเป็นคนดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดคุณลักษณะความเป็นคนดี กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน ครูประจำชั้น และผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 555 คน เป็นแบบวัดคุณลักษณะความเป็นคนดีเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ สำหรับครูและผู้ปกครอง และแบบวัดสำหรับนักเรียน แบบสอบปรนัยชนิดสถานการณ์ ใช้การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่า IOC หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด หาค่าอำนาจจำแนกด้วย วิธี Item total correlation และหาความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับแอลฟา สอดคล้องกับวิธีพัฒนาเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของเพ็ญศรี คาลี (2560) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการสอนและสร้างเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norm) ของแบบประเมินประสิทธิภาพการสอน กับกลุ่มตัวอย่าง

คือครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 390 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่นำมาใช้เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า Likert scale 5 ระดับ เพื่อประเมินองค์ประกอบหลัก 8 ประการ ได้แก่ ความสามารถด้านวิชาการ ความสามารถด้านเทคโนโลยี ความสามารถด้านการสอน ความสามารถด้านการสร้างเครือข่าย ความสามารถด้านการให้และส่งเสริมความร่วมมือ ความสามารถด้านการสื่อสาร ความสามารถด้านความคิด สร้างสรรค์ และความสามารถด้านการดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน และการศึกษาของนันทธีรัตน์ พิระพันธ์ และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2560) ซึ่งพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 หลังจากนั้นตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินกับกลุ่มตัวอย่างครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตภาคกลาง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าความเที่ยงตรง (IOC) ค่าความเชื่อมั่น (KR20, α) ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ประเมินสมรรถนะด้านทักษะ ประเมินสมรรถนะด้านเจตคติ

ในขณะที่บางการศึกษาวิจัยพัฒนาเครื่องมือประเมินจิตพิสัยโดยใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาความหมายและองค์ประกอบของประเด็นที่ต้องการศึกษา ก่อนที่จะพัฒนาเครื่องมือประเมิน หลังจากนั้นทดสอบหาคุณภาพเครื่องมือวัดโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และค่าอำนาจจำแนก เช่น การวิจัยของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2560) ซึ่งศึกษาการสร้างและพัฒนาเครื่องมือความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ดัชนีวัดและสร้างแบบประเมินความรู้ด้านสุขภาพคนไทย ประเมินระดับความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยที่จำแนกทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยกับเกณฑ์ความรู้ด้านสุขภาพ และเปรียบเทียบระดับความรู้ด้านสุขภาพในองค์ประกอบรวม รายองค์ประกอบและประเด็นที่ประเมินระหว่างประชาชนแต่ละกลุ่มได้แก่ กลุ่มวัยเรียน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยผู้ใหญ่และกลุ่มสูงวัย เครื่องมือสำหรับใช้วัดระดับความรู้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory research) ด้วยการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อสังเคราะห์ดัชนีวัดและสร้างแบบประเมิน ใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อประเมินระดับความรู้ ใช้การศึกษาระดับความรู้ด้านสุขภาพ และการศึกษาความสัมพันธ์ (Correlational study) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มหลายชั้น รวม 4,000 คน สอดคล้องกับวิธีการพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของกิ่งแก้ว สำราวยรีน (2565) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความหมายและองค์ประกอบของความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ และพัฒนาเครื่องมือในการประเมินความรู้ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรกเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม 49 คน วิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อให้ได้ความหมายความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ 2 องค์ประกอบ หลังจากนั้นพัฒนาเป็น

แบบสอบถามที่มีข้อความ 114 ข้อ ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ปรับแก้ไขข้อความเหลือจำนวน 110 ข้อ ตรวจสอบความตรงแบบเผชิญหน้าในกลุ่มนักเรียน 10 คน ปรับปรุงข้อความเหลือจำนวน 108 ข้อ นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตรวจสอบความตรง ตัดข้อความที่มีค่า Corrected item- total correlation ต่ำกว่า 0.3 ออก เหลือ 107 ข้อ ได้ข้อความเกี่ยวกับความรู้มีค่าความเชื่อมั่น KR-20 และข้อความเกี่ยวกับความรู้ด้านอาหารและโภชนาการเกี่ยวกับทักษะ ใช้ค่า Cronbach's Alpha ต่อมานำเครื่องมือไปทดสอบคุณสมบัติในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จำนวน 1,284 คน วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ใช้วิธีการประกอบรวมหมุนแกนด้วยวิธี Varimax และองค์ประกอบเชิงยืนยัน

การประเมินทักษะพิสัย

การประเมินทักษะพิสัยมีความแตกต่างจากการประเมินพุทธิพิสัยและจิตพิสัยคือเป็นการประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมขณะมีการปฏิบัติ มักใช้เมื่อมีการให้ความรู้ มีการฝึกปฏิบัติ และทดสอบทักษะความชำนาญ หลังจากการฝึกปฏิบัติในระยะเวลาหนึ่งแล้ว อาทิ การประเมินทักษะทางดนตรี หรือการประเมินทักษะการใช้เครื่องมือต่าง ๆ บลูมแบ่งพฤติกรรมนี้ออกเป็น 5 ระดับคือ 1) การรับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง 2) พฤติกรรมทำตามหลักการปฏิบัติได้ 3) พฤติกรรมปฏิบัติได้ด้วยตนเองมีความถูกต้อง 4) การปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ในรูปแบบของตนเอง และ 5) พฤติกรรมที่ได้จากการฝึก มีความต่อเนื่องจนเป็นธรรมชาติ

เครื่องมือและวิธีการประเมินทักษะพิสัยนี้มีความแตกต่างจากการประเมินจิตพิสัยคือมีเรื่องของเวลา และคุณภาพของการแสดงออกของพฤติกรรมนี้ อาจใช้แบบการทดสอบ การสังเกต หรือแบบสำรวจรายการ เพื่อนำมาเทียบกับเกณฑ์โมเดลสัมบูรณ์ (Absolute Model) ซึ่งกำหนดค่าตัวเลขขั้นต่ำของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือตัวเลขที่พัฒนาขึ้นจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะประเมิน โดยใช้การเทียบผลกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนั้นการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรกเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์องค์ประกอบหลักการสิทธิมนุษยชน พัฒนาเป็นข้อความเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรม หลังจากนั้นตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ทักษะเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

2.3 การส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ด้วยความสำคัญในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนตามหลักการสากล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้บัญญัติให้มืองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมีหน้าที่และอำนาจสำคัญประการหนึ่งตามมาตรา 247 (5) ในการสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึง

ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 27 (1) (2) และ (3) ในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความร่วมมือแก่บุคคล หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชน ในการ ศึกษา วิจัย เผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน ส่งเสริม เผยแพร่ให้เด็ก เยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของแต่ละบุคคลที่ตัดพ้องกัน และการเคารพในสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น ซึ่งอาจแตกต่างกันในทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศาสนา สำนักงาน กสม. ได้มีการดำเนินงานด้านส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

2.3.1 การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับปฐมวัย ประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยการใช้การสอดแทรกเนื้อหาความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น สารความรู้สำหรับระดับปฐมวัยในการยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้การสอดแทรกกิจกรรมครอบครัวสุขสันต์และกิจกรรมหน้าที่ของใคร (คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับปฐมวัย, 2563) สำหรับระดับประถมศึกษาตอนต้นจะสอดแทรกความรู้สิทธิมนุษยชนในสาระการเรียนรู้แกนกลางคือการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน โครงสร้างของครอบครัวและความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว โครงสร้างของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในโรงเรียน เน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การยอมรับความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันโดยปราศจากอคติ และการเคารพ ในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตย ในครอบครัว กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น เลือกหัวหน้าห้อง ประธานชุมนุม ประธานนักเรียน (คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น, 2563) สำหรับระดับประถมศึกษาตอนปลายจะสอดแทรกความรู้สิทธิมนุษยชนในสาระการเรียนรู้แกนกลางคือเน้นให้นักเรียนเข้าใจสิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับและสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเด็กทุกคนพึงได้รับสิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้องสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม เน้นให้นักเรียนได้มีความเข้าใจเหตุการณ์ ปัจจุบันที่มีการละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก สังคม และประเทศ ดังนั้นจึงมีกิจกรรม การเรียนรู้ที่ให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและแนวทางการร่วมมือกันปกป้องคุ้มครองตนเองและผู้อื่น ให้พ้นจากการถูกละเมิด ซึ่งจะต้องสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่นักเรียน และยังต้องสร้างความแข็งแกร่ง เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็กอีกด้วย เน้นให้นักเรียนรู้จักติดตาม ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเด็กจะได้เห็นความสำคัญ สามารถเลือกรับได้อย่างถูกต้อง ไม่กระทำการที่เป็นการละเมิดสิทธิ ของผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน และเป็นการป้องกันตนเองและผู้อื่นไม่ให้ถูกละเมิดเช่นกัน โดยเฉพาะสภาพ สังคมปัจจุบันเป็นสังคมบนโลกออนไลน์ ย่อมมีความเสี่ยงต่อการรับและส่งข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว จึงต้อง ฝึกทักษะการเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนปลาย, 2563)

สำหรับการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเนื้อหาจะมีความเข้มข้นขึ้น มีการให้ความรู้ถึงความหมายและหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองประกอบด้วย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือการทำร้ายร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองประกอบด้วย ความเสมอภาคและเข้าถึงบริการสาธารณะ การมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วม สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจประกอบด้วยลักษณะของทรัพย์สินส่วนบุคคลและทรัพย์สินสาธารณะ แนวทางในการปกป้องทรัพย์สินส่วนบุคคลและทรัพย์สินสาธารณะ สิทธิแรงงาน สิทธิการประกอบอาชีพ และสิทธิในการได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมประกอบด้วยความรู้สิทธิในการได้รับการศึกษา ความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษา และสิทธิในการสมรส โดยมีกรอบบรรทัดฐานในสังคม ซึ่งประกอบด้วย วิถีประชา จารีต และกฎหมาย (คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, 2563) และคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความหมายของสิทธิมนุษยชน ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน และหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ความรู้สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองประกอบด้วยสิทธิในชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายร่างกาย สิทธิในการได้รับสัญชาติ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ประกอบด้วยสิทธิและเสรีภาพในความเชื่อทางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็น การชุมนุม การรวมตัวกันเป็น สมาคมและการดำเนินการทางการเมือง การตีพิมพ์โฆษณาและการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ประกอบด้วยสิทธิในการทำงาน การประกอบอาชีพ สิทธิในการได้รับค่าจ้างและราคาผลผลิตอย่างเป็นธรรม สิทธิในการได้รับการจัดสถานที่ให้ประกอบอาชีพ สิทธิได้รับการคุ้มครองในการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม สิทธิในการได้รับหลักประกันการมีมาตรฐานชีวิตอย่างเพียงพอ สิทธิที่จะมีที่อยู่อาศัย และสิทธิที่จะมีอาหาร การกินอย่างเต็มอิ่ม สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิทธิได้รับประกันสุขภาพ ได้รับเงินบำเหน็จบำนาญ สิทธิในการเลือกคู่ครอง สิทธิได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิของแม่ลูกอ่อนในการได้รับสวัสดิการ สิทธิของเด็ก สตรี และคนพิการ สิทธิไม่ถูกเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านความเชื่อทางการเมือง ศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ และผิว สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการแต่งกายตามความเชื่อหรือตามความต้องการ สิทธิในการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อ สิทธิในการมีสถานที่สาธารณะพักผ่อนหย่อนใจ สิทธิในการมีศูนย์ศิลปวัฒนธรรม การบันเทิงและกีฬา (คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2563) ซึ่งปี พ.ศ. 2563 สำนักงาน กสม. ได้ส่งมอบคู่มือให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปขยายผลใช้ประโยชน์ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และปัจจุบันสำนักงาน กสม. ยังคงจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการวิทยากรกระบวนการ (Training of Trainers) ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับครูผู้สอนได้นำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนไปประยุกต์ใช้ โดย

หลังจากการอบรมได้มีการประเมินความตระหนักรู้ ประกอบด้วย ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน การรับรู้/ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน และทัศนคติ/พฤติกรรมด้านสิทธิมนุษยชน

2.3.2 คู่มือประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence Handbook) และรายการตรวจสอบ (Checklist) ของภาคธุรกิจ (2561) ซึ่งสำนักงาน กสม. ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมใช้เป็นเครื่องมือในการระบุประเด็นที่น่าจะเป็นความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งแม้ว่าประเด็นสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจจะยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักในสังคมไทยปัจจุบัน จำกัดอยู่เพียงสถานประกอบการขนาดใหญ่ แต่ผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ สามารถนำเนื้อหาสาระของคู่มือฯ ไปปรับใช้กับธุรกิจได้ เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจ เนื้อหาของคู่มือฯ อธิบายถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่สถานประกอบการควรให้ความสนใจและให้ตัวอย่างการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น ได้แก่ ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการก่อสร้างสถานประกอบการหรือขยายสถานประกอบการ ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยในที่ดินที่จะมีการก่อสร้าง สิทธิในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิต การเข้าถึงแหล่งน้ำ ความปลอดภัยในชีวิต สภาพแวดล้อม และผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านวัฒนธรรม เช่น ที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ถูกไล่ออกจากพื้นที่ซึ่งเป็นชายหาดสาธารณะ ใช้เป็นที่จอดรถ การประมง เป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรม สิทธิแรงงาน ประเด็นการใช้แรงงานข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิแรงงาน เช่น การไม่มีสัญญาจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษร การเลือกปฏิบัติ เช่น ผู้หญิงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ชาย ลูกจ้างไม่ได้เลื่อนตำแหน่งจากอดีตทางเชื้อชาติ การใช้แรงงานข้ามชาติแบบไม่เป็นธรรม เช่น ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำแต่ต้องทำงานเกินเวลา รวมไปถึงการขัดขวางมิให้มีการรวมกลุ่มต่อรอง ประเด็นการใช้ลูกจ้างรับเหมาค่าแรงที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิแรงงาน เช่น การจัดการที่เหมาะสมสำหรับลูกจ้างรับเหมาค่าแรงโดยบริษัทมีกระบวนการตรวจสอบการใช้แรงงานของผู้รับเหมาหรือคู่ค้าอย่างไม่เป็นทางการเป็นครั้งคราวหรือไม่ ประเด็นลูกจ้างซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว หรือการปฏิเสธการให้บริการโดยเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากอคติทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา

2.3.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชนสำหรับนักบริหารระดับสูง ที่สำนักงาน กสม. ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าจัดขึ้นเพื่อให้นักบริหารระดับสูงเกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักการสิทธิมนุษยชน สามารถในการนำความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนไปขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์กร ตลอดจนสร้างแนวปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลในองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาอบรม ประกอบด้วย การบรรยาย อภิปราย สัมมนา วิเคราะห์กรณีศึกษาในชั้นเรียน การศึกษาด้วยตนเอง และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงานภายในประเทศ การจัดทำเอกสารวิชาการกลุ่ม การจัดทำเอกสารเชิงนโยบายส่วนบุคคล (Policy paper) กิจกรรมเตรียมความพร้อมและปัจฉิมนิเทศ กิจกรรมอื่น ๆ ตามที่หลักสูตรฯ กำหนดเพิ่มเติม ใน 7 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาที่ 1 : ฐานคิดและหลักการสิทธิมนุษยชน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้บริบทใหม่ของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง

สังคม และวัฒนธรรม ปรัชญาและฐานคิดของสิทธิมนุษยชน มิติความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพัฒนา กลุ่มวิชาที่ 2 : มาตรฐานและกลไกสิทธิมนุษยชน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ พันธกรณีของรัฐและกฎหมายและกลไกสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ กลุ่มวิชาที่ 3 : สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์สากล ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นท้าทายของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในบริบทปัจจุบัน เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับสิทธิมนุษยชน สถานการณ์เศรษฐกิจกับสิทธิมนุษยชน สถานการณ์ความมั่นคงกับสิทธิมนุษยชน: กรณีสงคราม รัสเซีย-ยูเครน กลุ่มวิชาที่ 4 : สิทธิมนุษยชนบนกระแสความท้าทาย ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์บนมุมมองสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน สิทธิของนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน กลุ่มวิชาที่ 5 : บทบาทผู้บริหารกับงานสิทธิมนุษยชน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ถอดรหัสบุคคล/ องค์กรดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บทบาท กสม. ในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนในสังคม บทบาทผู้นำในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนในสังคมและองค์กร กลุ่มวิชาที่ 6: การเสริมสร้างประสบการณ์เชิงประจักษ์ และกลุ่มวิชาที่ 7 : สังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และมีการประเมินความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชน ภายหลังจากอบรมด้วย

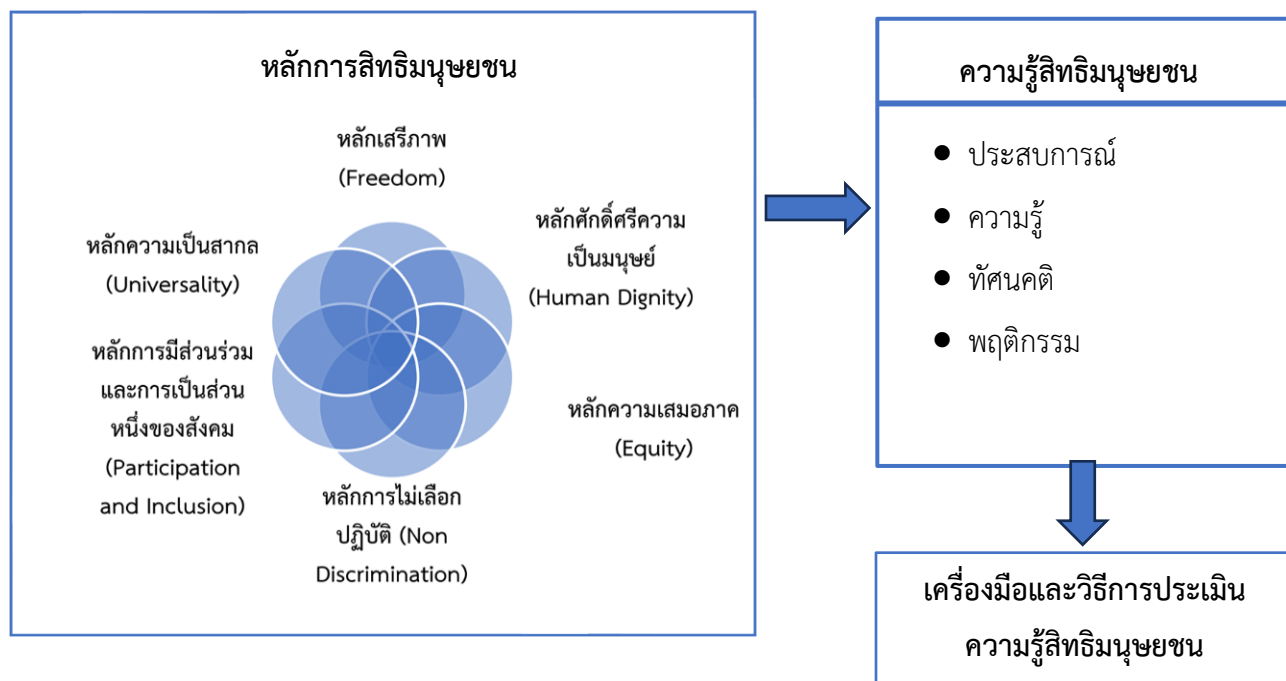
2.4 เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนต่างประเทศ

เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนมักเป็นการสำรวจเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน อาทิ งานศึกษาเพื่อวัดมุมมองสิทธิ : การตรวจสอบความถูกต้องของมุมมองสิทธิมนุษยชนในงานสังคมสงเคราะห์ ของ Jane et al. (2017) ซึ่งทำการสำรวจโดยใช้ 11 ข้อคำถาม ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ คือ 1) ความล้มเหลวของรัฐบาลในการปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านอาหารของประชาชน ทำให้เกิดความหวาดหวั่นในชุมชน 2) หากมีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการมีที่อยู่อาศัย คนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยจะมีจำนวนลดลง 3) การขาดการเข้าถึงการรักษาพยาบาล เป็นสิทธิมนุษยชนที่จะมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี 4) การขาดการจ้างงานที่เพียงพอของชุมชนไม่ถือเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน 5) การเข้าถึงสินค้าและบริการที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมถือเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน 6) เป็นเรื่องปกติที่ผู้รับการช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์ในสหรัฐฯ จะประสบกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเขา 7) ความต้องการของผู้รับการช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์มักเกี่ยวข้องกับละเมิดสิทธิมนุษยชนข้อใดข้อหนึ่ง 8) เมื่อฉันดูแลผู้รับการช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์ ฉันเห็นการละเมิดสิทธิซึ่งผู้อื่นอาจมองว่าไม่ใช่การละเมิดสิทธิ 9) โดยทั่วไปผู้รับการช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์ต้องการรับบริการเพราะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน 10) ปัญหาที่ฉันจัดการในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้รับการช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์ สำหรับแบบประเมินความรู้ที่มีการจัดทำขึ้นและออกเป็นรายงานโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) เป็นการทำงานร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งมัลดีฟส์ ในการสำรวจสิทธิมนุษยชนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบันรวมจำนวนสามครั้ง เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนทั่วไป

เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ทักษะคิดต่อประเด็นสิทธิมนุษยชน และความตระหนักถึงการมีอยู่ หน้าที่และประสิทธิผลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งมาดริส และในปัจจุบันมุ่งศึกษาประเด็นความรุนแรงในครอบครัวด้วยเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศและให้ข้อมูลเชิงลึกขอบเขตของงานเพิ่มเติมที่จำเป็นเพื่อแก้ไข ตัวชี้วัดที่มีการศึกษาจำนวน 15 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ข้อมูลประชากร (Demographic Information) 2) ความตระหนักของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Awareness of Human Rights Commission) 3) ความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชน (Awareness of Human Rights) 4) การปฏิรูปประชาธิปไตย (Democratic Reforms) 5) สิทธิในการรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคลและอาชญากรรม (The Right to Personal Security and Crime) 6) สิทธิมนุษยชนและศาสนา (Human Rights and Religion) 7) ทักษะคิดต่อสิทธิสตรี (Attitudes to Women's Rights) 8) ทักษะคิดต่อครอบครัวและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ยอมรับได้ในบ้าน (Attitudes to family and ideas about acceptable behavior in the home) 9) แบบสอบถามความรุนแรงในครอบครัว (DOMESTIC VIOLENCE QUESTIONNAIRE) ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย ความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) ความชุกของเหตุการณ์ (Prevalence) 10) การล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Sexual Abuse of Children) 11) สิทธิอื่น ๆ ของเด็ก (Other Rights of Children) 12) สิทธิของผู้สูงอายุ (Rights of Older People) 13) สิทธิในความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการ (Right to equality of access to services) 14) สิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับพวกเขา (People's right to participate in government and to take part in decision-making concerning them) และ 15) การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Harassment)

2.5 กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

การศึกษาเรื่อง “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน” ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบบลำดับขั้น (Sequential exploration mixed methods) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน และการตรวจสอบประสิทธิภาพเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

เพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ประกอบพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน และนำมาพัฒนาเป็นแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1.1 ศึกษา ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัย รายงานการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสิทธิมนุษยชน วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้

3.1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และเครื่องมือประเมินความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเครื่องมือประเมินสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ

3.1.3 กำหนดกรอบแนวคิดหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชยสุญหาย พ.ศ. 2565, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานต่างด้าว, หลักการพื้นฐานของการคุ้มครองแรงงานเกี่ยวกับการใช้แรงงานเกินกำหนด, ราชบัณฑิตยสภา (2554), สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2546), จริยวิธานันท์ (2545), กมล กมลตระกูล (2548), อาทิตย์ชัย เกรียงไกรวงศ์ (2559), กิตติพงษ์ เมฆโพธิ์ และคณะ (2564), อัสซุวรรณ เปาะหะ (2560), นงนุช ปัญจธรรมเจริญ และกฤตพัทธ์ ฝีกฝน (2566), คณาธิป ทองรวีวงศ์ และคณะ (2560), นฤพนธ์ ฐลีจันทร์ (2561), คณางค์ คันธมธูรพจน์ และคณะ (2561), ชนะ ประณมศรี (2562), วิชัย สังข์ประไพ (2559), พันธะกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR), กติกาวาว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจและสิทธิทางสังคม (ICESCR), อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประทุษร้ายหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT), อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกๆรูปแบบ (CEDAW), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) ดังนี้ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) หลักเสรีภาพ (Freedom) หลักความเสมอภาค

(Equity) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion) และหลักความเป็นสากล (Universality)

3.1.4 จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อตรวจสอบกรอบแนวคิดหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และประเมินคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิทธิมนุษยชน จากรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา สำนักงาน กสม. จำนวน 2 คน และด้านการวัดผลพฤติกรรม จำนวน 3 คน

3.1.5 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1.6 ขออนุญาตให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน จากโรงพยาบาลสระบุรี และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1.7 กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน วิทยากรและที่ปรึกษากิจการกรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และวิทยากรและที่ปรึกษากิจการกรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 6 คน

3.1.8 เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ในระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2568 มีค่าเฉลี่ยเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 40 นาที

3.1.9 สร้างเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนโดยวิเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบความรู้ คำถาม และเกณฑ์การประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน และนำเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามปฏิบัติการ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ตัวบ่งชี้ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความถูกต้องเหมาะสม และความครอบคลุมตามเนื้อหา และนำข้อคำถามที่มีปัญหาเหมาะสมของภาษาไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และ 2) การ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป ดังนี้

3.2.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (กัลยา วาณิชชัญญา . 2555 : 445)

- การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: r) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับผลรวม (Item total correlation) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป

- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ EFA ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล โดยดูจาก

- 1) ค่าความร่วมกัน (Community = h^2) หรือสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในปัจจัยเดียวกันระดับสูง เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในปัจจัยเดียวกันระดับสูงไปวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ เพื่อให้ปัจจัยที่สกัดได้มีค่าความร่วมกันสูง ค่าความร่วมกัน มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าความร่วมกัน = 0 หมายความว่า ปัจจัยรวมไม่สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปร ค่าความร่วมกันเข้าใกล้ 0 หมายความว่า ปัจจัยรวมสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้ในระดับต่ำ ค่าความร่วมกันเข้าใกล้ 1 หมายความว่า ปัจจัยรวมสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้ในระดับสูง

- 2) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy : KMO ค่า KMO มีค่าระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 การแปลค่า KMO

0.90 ขึ้นไป หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

0.80 - 0.89 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับมาก

0.70 - 0.79 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับปานกลาง

0.60 - 0.69 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับน้อย

0.50 - 0.59 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับน้อยมาก

< 0.50 หมายถึง ข้อมูลไม่เหมาะสมและไม่สามารถยอมรับได้

การศึกษาครั้งนี้ใช้ $KMO > 0.7$ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554 : 445) ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับมาก (กุศล ศรีสารคาม, 2557 : 139)

3) ค่า Bartlett's Test of Sphericity พิจารณาจากค่า Chi-Square ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554 : 445)

ขั้นที่ 2 การสกัดปัจจัย (Factor extraction) โดยใช้วิธีองค์ประกอบร่วม (Component factor method) ใช้วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood method) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงเป็นแบบโค้งปกติ (Normal distribution) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554)

ขั้นที่ 3 การหมุนแกนปัจจัย (Factor rotation) ทำให้ปัจจัยที่สกัดได้ชัดเจนขึ้น โดยจากเดิมเป็นสมาชิกของหลายองค์ประกอบ ให้เป็นสมาชิกองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งอย่างชัดเจน ใช้และหมุนแกนด้วยวิธี Varimax ซึ่งเป็นเทคนิคการหมุนแกนในการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ ค่าโหลดปัจจัย (Factor loading) มีค่าสูงสำหรับตัวแปรจำนวนน้อย และค่าสำหรับตัวแปรที่เหลือ เพื่อให้แต่ละปัจจัยมีโครงสร้างที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยเน้นให้ตัวแปรแต่ละตัวมีสหสัมพันธ์สูงกับปัจจัยเพียงปัจจัยเดียว

ขั้นที่ 4 การพิจารณาจำนวนปัจจัย (องค์ประกอบ) ปัจจัยที่สกัดได้พิจารณาจากค่าไอเกน (Eigen value) > 1 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554) พิจารณาตัดข้อคำถามโดยมีเกณฑ์ ดังนี้

1) น้ำหนักปัจจัย (Factor loading) ต่ำกว่า 0.3 ซึ่งต่ำกว่าค่าที่ยอมรับได้ (Accepted standard) (กัลยา วานิชย์บัญชา . 2554 : 445)

2) ตัวแปรในองค์ประกอบต้องมี 3 ตัวแปรขึ้นไป

3) ตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันมีความสอดคล้องกัน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554 : 445)

หลังจากนั้นปรับปรุงข้อถาม ก่อนที่จะนำเครื่องมือประเมินความรู้ไปใช้ในขั้นการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน เพื่อให้เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และจำนวนพารามิเตอร์

2) การสุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ตัวอย่างมีการกระจายตัว ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มในการที่จะทำ Stratified Random Sampling แบบไม่ทราบจำนวนประชากร ใช้กำหนดแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 1,000 คน และสุ่มแบบสองชั้น ชั้นที่ 1 สุ่มแบบกลุ่ม กลุ่มกรุงเทพและปริมณฑล 500 คน และกลุ่มภาคอื่น ๆ 500 คน ชั้นที่ 2 การสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีกลุ่มอาชีพเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม	กรุงเทพ และ ปริมณฑล	ภาคอื่น ๆ				รวม
		เหนือ	ใต้	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	
กลุ่มนักศึกษา อายุ 18 ปีขึ้นไป	100	25	25	25	25	200
กลุ่มข้าราชการหรือพนักงานภาครัฐ	100	25	25	25	25	200
กลุ่มพนักงานบริษัท	100	25	25	25	25	200
กลุ่มอาชีพอิสระ/รับจ้าง	100	25	25	25	25	200
ผู้ประกอบการ SMEs	100	25	25	25	25	200
รวม	500	125	125	125	125	1,000

3) วิธีการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลทั้งทางออนไลน์

4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: r) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับผลรวม (Item total correlation) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป

- การวิเคราะห์ดัชนีความง่ายของข้อถามความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยใช้เกณฑ์ (สิรินธร สินจินดาวงศ์, 2547) ดังนี้

ความง่าย	= .00 - .19	ยากมาก
	= .20 - .39	ค่อนข้างยาก
	= .40 - .60	ยากปานกลาง
	= .61 - .80	ค่อนข้างง่าย
	= .81 - 1.00	ง่ายมาก

- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา . 2555 : 445)

- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบว่าโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถตรวจสอบความสอดคล้องโดยพิจารณาจากเกณฑ์ของค่าดัชนีต่าง ๆ (Hair et al, 2010)

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา
ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	$\chi^2/df \leq 5$
Comparative fit index: CFI	$CFI \geq 0.90$
ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน (TLI)	$TLI \geq 0.90$
Root mean square error of approximation (RMSEA)	$RMSEA \leq 0.05$
Standardize Root mean square: SRMR	$SRMR \leq 0.08$

- วิเคราะห์เพื่อหาเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อประเมินความรู้สึทธิมิมนุษยชนที่เหมาะสม ใช้เกณฑ์การประเมิน คือ โมเดลสัมพันธ์ (Relative Model) ซึ่งเป็นการกำหนดโดยเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามดังนี้

- 1) หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก และขอบเขตความรับผิดชอบ
- 2) ประสบการณ์เกี่ยวกับงานส่งเสริมความรู้สึทธิมิมนุษยชน
- 3) การได้รับผลกระทบจากคนไทยรอบข้างที่ขาดความรู้ด้านสึทธิมิมนุษยชน
- 4) หลักการพื้นฐานของสึทธิมิมนุษยชน 6 ด้าน
- 5) ปัจจุบันนี้ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อหลักการพื้นฐานของสึทธิมิมนุษยชน และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในระดับใดเมื่อเทียบกับอดีต

6) ตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็น หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มี ลักษณะอย่างไร

7) ขอให้เรียงลำดับความสำคัญของหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนทั้ง 6 องค์ประกอบตาม นโยบายที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ

8) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน อย่างไร บ้าง เพื่อให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และสามารถนำเครื่องมือไปใช้วัดได้จริง และนำข้อมูลมาใช้ประกอบการ กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

3.3.2 แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน มีทั้งหมด 5 ส่วน รวม 50 ข้อ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) ช่วงอายุ 3) อาชีพ 4) สถานที่ ทำงานหรือประกอบอาชีพอิสระ หรือรับจ้าง/ หรือสถานศึกษา (สำหรับนักศึกษา) และ 5) ประสบการณ์เข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบทำ เครื่องหมาย X ในข้อความที่ตรงกับผู้ตอบมากที่สุด

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ โดยมี ลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย X ใน ที่ตรงกับเหตุการณ์ที่ผู้ตอบเคยมีประสบการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดความหมายในการเลือกตอบ ดังนี้

ข้อ	คะแนน
6-15	เคย=1, ไม่เคย =0, ไม่แน่ใจ =0

ส่วนที่ 3 ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบ เป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ โดยทำเครื่องหมาย x ใน ตรงกับความเห็นของผู้ตอบมากที่สุด โดยกำหนดความหมายในการ เลือกตอบ ดังนี้

ข้อ	คะแนน
18, 21, 22	ถูกต้อง=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ถูกต้อง=0
16, 17, 19, 20	ไม่ถูกต้อง=1, ไม่แน่ใจ หรือ ถูกต้อง=0

ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น คือ เห็นด้วยมาก ค่อนข้างเห็นด้วย เห็นด้วยบางครั้ง แทบไม่เห็นด้วยเลย โดยกำหนดความหมายในการเลือกตอบ ดังนี้

ข้อ	คะแนน
25, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 42, 43	เห็นด้วยมาก =4, ค่อนข้างเห็นด้วย =3, เห็นด้วยบางครั้ง =2, แทบไม่เห็นด้วยเลย =1
23, 24, 26, 29, 31, 35, 37, 41	เห็นด้วยมาก =1, ค่อนข้างเห็นด้วย =2, เห็นด้วยบางครั้ง =3, แทบไม่เห็นด้วยเลย =4

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับผู้ประเมินมากที่สุด โดยกำหนดความหมายในการเลือกตอบ และจะได้รับ 1 คะแนน เมื่อคำตอบนั้นถูกต้อง ดังนี้

ข้อ	คำตอบ
44	ค
45	ง
46	ก
47	ข
48	ค
49	ก
50	ง

3.4 จริยธรรมการวิจัย

เอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงร่างวิจัย เลขที่หนังสือรับรอง EC026/2568 ณ วันที่ 22 เมษายน 2568 โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสระบุรี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน และนำข้อมูลที่ได้มารวมกับการสังเคราะห์เอกสาร นำไปสร้างเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน สำหรับประชาชนทั่วไปและผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระยะ คือ

4.1 การสร้างเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

4.1 การสร้างเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน วิทยากรและที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 4 คน และผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 6 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	ประสบการณ์
ผู้บริหาร จากหน่วยงานที่มี หน้าที่ในการส่งเสริม การเคารพสิทธิ มนุษยชน	3	คนที่ 1 <ul style="list-style-type: none"> ● การทำงานสื่อมวลชน และการต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน ● ประสบการณ์การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนมากกว่า 40 ปี ● ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาคเอกชน ● สิทธิมนุษยชนที่มีความเชี่ยวชาญ อาทิ เสรีภาพสื่อ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นธรรมในสังคม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ● ความเสมอภาคความเป็นธรรมในกฎหมาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
		คนที่ 2 <ul style="list-style-type: none"> ● ประสบการณ์งานส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน 24 ปี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	ประสบการณ์
		<ul style="list-style-type: none"> ● ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ● ประสบการณ์ด้านการบริหารงานภาครัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ● การส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ● สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิทธิชุมชน การจัดการความขัดแย้งในชุมชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กระบวนการยุติธรรม การป้องกันและเฝ้าระวังเรื่องของการป้องกัน การทรมานและอุ้มหาย <p>คนที่ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประสบการณ์งานส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และการพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ ● ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ● การพัฒนา ส่งเสริม คุ้มครอง และสร้างหลักประกันสิทธิเสรีภาพ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและหลักการสิทธิมนุษยชน
<p>เจ้าหน้าที่ จากหน่วยงานที่มี หน้าที่ในการส่งเสริม การเคารพสิทธิ มนุษยชน</p>	3	<p>คนที่ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนและประสานงานเครือข่าย - ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ - ประสบการณ์งานส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน 8-9 ปี - รับผิดชอบงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ด้านสิทธิเสรีภาพ การละเมิดสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคทางเพศ คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาฯลฯ <p>คนที่ 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์งานส่งเสริมส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ 8 ปี - ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ - รับผิดชอบงานการสร้างการรับรู้ การให้ความรู้ การจัดอบรมหลายหลักสูตร อีเลิร์นนิ่งด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ โครงการส่งเสริม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	ประสบการณ์
		<p>สิทธิชายแดนภาคใต้ให้กับกลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ ทหาร ตำรวจฝ่ายปกครอง และเยาวชน และหลักสูตรอบรมนักบริหารระดับต้นกลาง สูง</p> <p>คนที่ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงานด้านการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน 3 ปี - ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ - หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คือ ภารกิจด้านการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ ความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชน สื่อสารสาธารณะ การประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม) การจัดแจ้งองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน การขยายผลการใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน 5 ช่วงชั้น หลักสูตรการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนให้กับนักบริหารระดับสูง ฯลฯ
<p>วิทยาการและที่ปรึกษา กิจกรรมส่งเสริมการ เคารพสิทธิมนุษยชน</p>	4	<p>คนที่ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ - งานวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - การให้ความรู้ การพัฒนาสื่อและการประเมินผล งานที่ปรึกษาการสร้างคู่มือเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา 5 ช่วงชั้น งานเครือข่ายกิจกรรมการมูลนิธิสื่อเด็กและเยาวชน <p>คนที่ 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ - งานวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตหนึ่งเป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษา พัฒนาศูนย์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในเขตประถมศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่ เครือข่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมือง การรู้เท่าทันสื่อเรื่องสิทธิมนุษยชน การทำคู่มือการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	ประสบการณ์
		<p>จัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนสำหรับนักเรียน การเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองรู้เท่าทันสื่อ</p> <p>คนที่ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) - ประสบการณ์ทำงานเป็นที่ปรึกษาการทำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน การจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรเกี่ยวข้องกับเรื่องของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน การรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย - ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ <p>คนที่ 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงาน วิทยากรและที่ปรึกษาในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรมหาชน และภาคเอกชน - ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การคุ้มครองสิทธิ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด งานด้านความมั่นคง การบังคับใช้กฎหมาย
<p>ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงานกสม.</p>	6	<p>คนที่ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ทำงาน 20 ปี - หน้าที่รับผิดชอบงานสอน และให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา <p>คนที่ 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่รับผิดชอบงานสอน และให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน - รับผิดชอบเด็กระดับปฐมวัย - การสอนเรื่องสิทธิในการใช้ของร่วมกันของเด็ก การรอคอย การแบ่งปัน ฯลฯ <p>คนที่ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่รับผิดชอบงานสอน และให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	ประสบการณ์
		<ul style="list-style-type: none"> - การสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการ พวกลเมืองสิทธิมนุษยชน รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม พระพุทธศาสนาของโรงเรียน หน้าที่พลเมือง สิทธิเสรีภาพ <p>คนที่ 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่รับผิดชอบงานสอนระดับอุดมศึกษา - งานสอนวิชาเกี่ยวข้องกับนิติศาสตร์ สิทธิมนุษยชน กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กฎหมายทางวิชาชีพสิทธิขั้นพื้นฐาน กฎหมายสิ่งแวดล้อม <p>คนที่ 5</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่รับผิดชอบงานสอนระดับอุดมศึกษา - ผู้บริหารและอาจารย์ประจำ - ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน 6-7 ปี - กฎหมายรัฐธรรมนูญ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ นิติปรัชญา สิทธิในเชิงวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย การส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม - คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ - ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน กรณีเรื่องสิ่งแวดล้อม โครงการขนาดใหญ่ในจังหวัดชายแดนใต้ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งเรื่องของการประกัน การให้คำปรึกษา ในการต่อสู้คดี รวมถึงเป็นพยานในศาล <p>คนที่ 6</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่รับผิดชอบงานสอนระดับอุดมศึกษา - ประสบการณ์ทำงาน 27 ปี - คณะนิติศาสตร์ สอนกฎหมายทางธุรกิจ กฎหมายมหาชน กฎหมายธุรกิจและแรงงาน การบริการวิชาการ กิจกรรมสิทธิมนุษยชน กระบวนการยุติธรรม ขับเคลื่อนงานคลินิกกฎหมายสัญชาติ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในฐานะทรัพยากร สิทธิทางการศึกษา

ผลจากการสังเคราะห์ความรู้จากเอกสารงานวิจัยและรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ใน 6 ประเด็น โดยสรุปได้ดังนี้

1) หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนมีอยู่หลากหลายขึ้นกับแต่ละสำนักศึกษาหรือหน่วยงานกำหนดขึ้นมาใช้ ทำให้ยังมีข้อถกเถียงระหว่างสำนักความคิดในหลายประเด็นเพราะนอกจากหลักการพื้นฐานที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลระหว่างประเทศของสหประชาชาติแล้ว ยังเกิดหลักการใหม่ ๆ ขึ้นมาในภายหลังเพื่อเป็นบริบทแวดล้อมที่เติมเต็มให้หลักการอื่นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าทุกองค์ประกอบของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนล้วนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ดังนั้นเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเกิดความสับสนจากการใช้ภาษา หลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนที่จะนำมาใช้ออกแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนครั้งนี้จึงควรระบุความหมายให้กระชับมากที่สุดและควรมีการอ้างอิงกฎหมาย กติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีประกอบให้ชัดเจนในเอกสารรายงานการศึกษาวิจัย ดังความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มันมีความเกี่ยวข้องกัน มันไม่สามารถแยกออกจากกันได้นะ” (ผู้บริหารคนที่ 1)

“...พี่ว่านะสิทธิก็จะมี school หนึ่งที่บอกว่าสิทธิมันได้มาโดยธรรมชาติ บาง school ก็บอกว่าสิทธิต้องมีกฎหมายรับรองสิ บาง school เขาบอกว่า เฮ้ย เรื่องสิทธิเรื่องสิทธิมนุษยชนมัน beyond กฎหมายนะ บาง school ก็บอกสิทธิมนุษยชนมันต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ก็เถียงกันอยู่นี่ละ...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...พี่ก็มองว่าการเลือกปฏิบัติมันก็อยู่ภายใต้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ใหม่ คือทุกคนเท่ากันทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน ดังนั้นไม่มีใครที่จะต้องถูกลดรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยวิธีการเลือกปฏิบัติ คือการเลือกปฏิบัติคือวิธีหนึ่งของการละเมิดอันเนื่องจากการที่เราไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถูกใหม่...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 3)

“บอกยากว่าควรจะมีอะไรขึ้นมาเป็นคีย์เวิร์ดสำคัญพิเศษ...สมมติว่ามีข้อมูลชุดอื่นเพื่อไฮไลท์สิ่งเหล่านี้ขึ้นมาเช่นจากการประเมินสถานการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของสังคมไทยโดยรวม ... เราดึงประเด็นออกมาเพื่อจะไปเป็นไอเทมเป็นตัวชี้วัดประเมินความรู้เหล่านี้...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 1)

“ในเมื่อเรากำลังจะพยายามจะแยกองค์ประกอบว่าความเป็นคุณค่าของสิทธิมนุษยชนคืออะไร ควรจะต้องถูกให้คุณค่ากับสิ่งใดบ้าง ก็น่าจะโฟกัสแยกออกให้เห็นว่ามีเรื่องของความเป็นมนุษย์เป็นหนึ่งองค์ประกอบแล้วองค์ประกอบอื่นก็ไม่ได้มีความสำคัญน้อยกว่า เพราะไม่เช่นนั้นถ้าเกิดบอกว่าองค์ประกอบนี้ใหญ่และอันอื่นเล็ก เท่ากับว่าคุณค่ามันไม่เท่ากันใช่หรือไม่ แล้วถ้าเกิดเป็นอย่างนั้นแสดงว่าสิทธิเสรีภาพสำคัญกว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือ ...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...เรื่องหลัก 5 ถึง 7 หลัก ...เริ่มมีวิวัฒนาการมาอย่างไรด้วยเหตุผลอะไร ซึ่งพวกนี้เขาก็จะอ่าน อาจารย์เขาสอนเขาก็จะโอ้โหมันก็ดิเนะเราก็เรียนรู้จากอาจารย์ เราก็จะไม่ design นั้นข้อยุติจะเมื่อไหร่ ...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคณะที่ 4)

“...มีข้อสังเกตเล็กน้อยคือหลักความเป็นมนุษย์เป็นหลักใหญ่ นะครับ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แล้วหลักการยอมรับความแตกต่างหรืออะไรมันทับซ้อน มันไม่สามารถแยกได้นะ...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 6)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) 2) หลักเสรีภาพ (Freedom) 3) หลักความเสมอภาค (Equity) 4) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) 5) หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion) และ 6) หลักความเป็นสากล (Universality) โดยให้ความหมายที่กระชับ ไว้ดังต่อไปนี้

1.1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) เป็นหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนกล่าวคือคนทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ดังนั้น การปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมานอย่างโหดร้ายหรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ และรัฐมีหน้าที่คุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องให้มีการเยียวยาผู้ที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

1.2) หลักเสรีภาพ (Freedom) คือการที่มนุษย์มีอิสระ สามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือสิทธิของส่วนรวม และรัฐต้องไม่กระทำการใด ที่เป็นการละเมิดเสรีภาพนั้น และต้องมีกลไกในการคุ้มครองและส่งเสริมเสรีภาพให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

1.3) หลักความเสมอภาค (Equity) คือการที่คนทุกคนได้รับส่วนที่ควรได้ตามความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ไม่ถูกจำกัดการเข้าถึงและใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดอุปสรรคทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมที่ขัดขวางต่อการมีส่วนร่วมของคนทุกคน และมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส เป็นหลักความเสมอภาค ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

1.4) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) คือ การไม่มีการกีดกันคน/กลุ่มคนบนฐานความแตกต่างของเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือสถานะใด ๆ และรัฐมีหน้าที่ในการรับรองว่าทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ต้องออกกฎหมายและนโยบายที่ป้องกันและจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่เลือกปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ

1.5) หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion) คือ การยอมรับความแตกต่างหลากหลายของผู้คนที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านสภาพทางร่างกาย จิตใจ เพศ อายุ ความรู้ เชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา หรือกฎหมายของแต่ละประเทศ และรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและสร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการ

1.6) หลักความเป็นสากล (Universality) หมายถึง สิทธิมนุษยชนเป็นของทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ใคร เพศใด เชื้อชาติใด หรืออยู่ในประเทศใดในโลก สิทธิเหล่านี้ไม่สามารถถูกกลืนหรือถ่ายโอนไปให้ผู้อื่นได้ และรัฐมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ให้กับทุกคนที่อยู่ภายใต้อำนาจปกครองของตน

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สถานการณ์ตัวอย่างซึ่งสามารถนำมาใช้ออกแบบเครื่องมือประเมินความรู้หลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนแต่ละด้าน สรุปดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับองค์ประกอบ และสถานการณ์ตัวอย่าง

องค์ประกอบ	สถานการณ์ตัวอย่าง	ผู้บริหารจากหน่วยงาน	เจ้าหน้าที่	วิทยากรและที่ปรึกษาสิทธิมนุษยชน	ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมชน
		ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่			
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	พฤติกรรมกลั่นแกล้ง (bully)	01, 03	02, 03	01, 02, 04	01, 03, 05
	พฤติกรรมข่มขู่หรือข่มขู่ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือผู้ถูกควบคุมตัว	01, 03	02, 03	04	05
	การบังคับสูญหาย	01		04	05, 06
	การทำโทษในโรงเรียน			01, 02	03
	การไม่ผลักดันบุคคลไปสู่อันตราย เช่น การส่งกลับโรฮิงญาหรืออุยกูร์	03			02
	สิทธิในร่างกาย เช่น การแต่งกาย ทรงผม			02	03
	การฝึกทหารใหม่		01		

องค์ประกอบ	สถานการณ์ตัวอย่าง	ผู้บริหารจาก หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่	วิทยากรและที่ บริการลึทธิ มนุษย์	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม
		ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่			
	การใช้แรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลา ทำงาน			03	
	โทษประหารชีวิต			04	
หลักเสรีภาพ	เสรีภาพในการแสดงความเห็น	01, 02	02	02	02
	เสรีภาพในการชุมนุม	01	02	03	05
	การแต่งกาย ทรงผม การใช้ภาษาถิ่น		01	01	01
	การใช้เสรีภาพเกินขอบเขต เช่น การรुक้า ที่ดินสาธารณะ ขายของบนทางเท้า จอด รถในซอยแคบ การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การขูดไบบางเด็ก	02		01, 02, 04	02
หลักความเสมอภาค	การให้บริการสาธารณะ เช่น การไม่ให้เกิด การแข่งคิว การใช้ที่นั่งพิเศษ	01		01	01, 03
	การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ	01, 03		01	06
	ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม เช่น การรับความช่วยเหลือให้มี ทนายความ การไม่เลือกปฏิบัติระหว่าง การดำเนินคดี	01, 03		02	
	การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม		02		05
	การให้บริการสาธารณสุข เช่น วัคซีนโควิด			01	
	การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น เงินดิจิทัล			01	
	การให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ผู้ พิการ		03		
	การจัดสถานที่ให้สามารถใช้งานร่วมกันได้ทุก กลุ่ม เช่น ห้องน้ำ			02	

องค์ประกอบ	สถานการณ์ตัวอย่าง	ผู้บริหารจาก หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่	วิทยากรและที่ ปรึกษาลิทธิ มนุชชน	ผู้เคยเข้าร่วม กิจกรรมชน
		ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่			
	การมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ ที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่า เทียม	01			
หลักการไม่เลือก ปฏิบัติ	การสมัครงาน เช่น ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ พิการ	02, 03	01, 02		06
	การยอมรับในความแตกต่างของ หลากหลายทางเพศ เช่น กฎหมายสมรส เท่าเทียม	02	03	01	02, 06
	การเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือการ เข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เช่น แรงงานข้ามชาติ ผู้มีเชื้อเอชไอวี		03	04	05
	การแทรกแซงในกระบวนการยุติธรรม เช่น คดีคนรวยซ์บรณชูปเปอร์คาร์ชน ตำรวจเสียชีวิต เกณฑ์มาตรฐานผู้ต้องขัง ป่วย	01, 02			
	การยอมรับกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การพูด ภาษาถิ่น การรักษาพยาบาล	02		01	
	การบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันสำหรับ ประชาชน ข้าราชการ ทหาร และแรงงาน ต่างด้าว	03	02		
	การตั้งด่านตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ				05
	สิทธิเด็กทางการศึกษา เช่น ลูกแรงงาน กลุ่มชาติพันธุ์		02		

องค์ประกอบ	สถานการณ์ตัวอย่าง	ผู้บริหารจาก หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่	วิทยากรและที่ ปรึกษาสิทธิ มนุษยชน	ผู้เคยเข้าร่วม กิจกรรมชน
		ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่			
หลักการมีส่วนร่วม และการเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม	การออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ เช่น สิทธินักเรียน สิทธิสตรี สิทธิของคนชาย ขอบ สิทธิของกลุ่ม LGBTQ	03	01, 02	02, 04	
	การจัดทำประชาพิจารณ์หรือว่าการรับฟัง ความเห็นจากชุมชนหรือสาธารณะ	03	01, 03	03	
	การตั้งคำถาม ตรวจสอบ และ กระบวนการเรียกร้องให้มีการทำตาม นโยบายของผู้แทนที่เลือกเข้าไปทำงาน			01, 02	02
	การมีส่วนร่วมในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน	03	01	04	
	การแสดงออกในรูปแบบสมพันธ์หรือ องค์กรวิชาชีพ			01	
	การเข้าถึงข้อมูลของรัฐ				06
	การออกไปใช้สิทธิ แต่ยังมีกรรับเงินซื้อ เสียง				03
	การตั้งคำถามกับหน่วยงานที่มีหน้าที่			01	
หลักความเป็นสากล	การส่งกลับอุยกูร์		03	04	01
	สิทธิของลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยได้รับการ คุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงาน ไทย โดยมีกฎหมายและมาตรการเฉพาะที่ มุ่งดูแลสิทธิและความปลอดภัยของ แรงงานต่างด้าว	02	01	04	
	สิทธิของเด็กที่เป็นแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะสิทธิด้านการศึกษา	02		04	04

องค์ประกอบ	สถานการณ์ตัวอย่าง	ผู้บริหารจาก หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่	วิทยากรและที่ ปรึกษาสิทธิ มนุษยชน	ผู้เคยเข้าร่วม กิจกรรมชน
		ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่			
	การดำเนินคดี การทรมาน การลงโทษ ประหารชีวิต	01, 02			
	การใช้แรงงานเกินกำหนดเวลาทำงาน		02		

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าทุกองค์ประกอบหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญเท่ากัน หากให้เรียงลำดับความสำคัญของหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนตามนโยบายที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญหรือนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการที่ควรให้ความสำคัญอันดับแรก เนื่องจากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและความสำคัญในตัวเองทำให้เกิดแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ต้องได้รับการคุ้มครองและส่งเสริม เป็นที่มาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และประเทศไทยมีความท้าทายของวัฒนธรรมหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ระบบอุปถัมภ์ ความเป็นปิตาธิปไตยผู้ชายเป็นใหญ่ วัฒนธรรมอาวุโสตั้งนั้นหากประชาชนไทยได้รับการส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักการนี้จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักการอื่น ๆ เป็นหลักการที่ช่วยในการเติมเต็มหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในขณะที่อันดับสองคือ หลักความเสมอภาคซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทุกคนเห็นว่าสังคมไทยมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอย่างมากในหลักการนี้ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมความรู้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐซึ่งต้องนำหลักการนี้มาใช้กับการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้บริการสาธารณะสวัสดิการพื้นฐานได้ อันดับที่ 3 คือหลักเสรีภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยมีความรู้เรื่องหลักเสรีภาพอยู่ในระดับมาก แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดการใช้เสรีภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไปกระทบสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นจำนวนมาก สำหรับอันดับที่ 4 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ อันดับที่ 5 หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และอันดับที่ 6 หลักความเป็นสากล ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเป็นหลักการที่สำคัญ แต่เป็นหลักการที่ผนวกอยู่ในหลักการอื่นอยู่แล้ว ดังนั้น ในระยะแรกของการพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนควรให้ความสำคัญกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาคและหลักเสรีภาพ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การให้ลำดับความสำคัญของหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนตามนโยบายที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ หรือนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยใช้มาตรฐาน

ผู้ให้ข้อมูล	ผู้บริหาร			เจ้าหน้าที่			วิทยากรและ ที่ปรึกษา				ผู้เคยรับการอบรม จากสำนักงาน กสม.						ลำดับ
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	4	5	6	
องค์ประกอบ																	
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	3	1	1	1	1	1	5	1	-	1	1	1	4	4	1	1	1
หลักความเสมอภาค	2	2	3	3	3	4	2	2	-	3	2	4	2	1	2	2	2
หลักเสรีภาพ	1	4	2	2	5	2	4	2	-	2	4	2	6	3	4	4	3
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	4	3	4	4	4	3	3	2	-	4	3	5	3	-	3	3	4
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	5	6	5	6	2	6	1	5	-	5	5	3	5	5	5	5	5
หลักความเป็นสากล	-	5	6	5	6	5	6	-	-	6	6	6	1	2	6	6	6

2) การเรียนรู้หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนมีความเห็นว่าคนไทยมีการเรียนรู้หลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนทุกองค์ประกอบค่อนข้างมากเมื่อเทียบจากอดีต แม้ว่าบางเรื่องบางกลุ่มยังคงมีชุดความคิดเดิมอยู่บ้างแต่ในภาพรวมแล้วมีการเรียนรู้มากขึ้นกว่าในอดีต การเรียนรู้ของคนไทยมีทั้งการได้เรียนรู้จากระบบการศึกษาในโรงเรียน ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย โดยระดับปฐมวัยจะเป็นการให้ความรู้สอดแทรกระหว่างฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันใน การเรียนรู้ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ผ่านเกมส์ ส่วนหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาจะมีการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นโดยบรรจุในวิชาสังคมศึกษาและวิชากิจกรรมเสริมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมชุมนุมหรือการเล่าเรื่อง การออกค่าย ฯลฯ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าการให้ความรู้ในระบบการศึกษาระยะแรกมีปัญหาคือการต่อต้านจากบุคลากรครูส่วนหนึ่งเพราะเกรงว่าการให้ความรู้กับ

เด็กแล้วจะทำให้เด็กดีและต่อต้าน ทำให้บุคลากรครูมีการวิพากษ์วิจารณ์และประท้วง ซึ่งปัจจุบันมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นแล้ว

สำหรับการเรียนรู้หลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนนอกระบบการศึกษาจะเป็นการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นรอบตัว เช่น การเรียนรู้จากผู้ปกครอง เพื่อน หรือผ่านโซเชียล ด้วยปัจจุบันมีสื่อซึ่งผลิตขึ้นโดยสอดแทรกความรู้สิทธิมนุษยชนหลายทาง มีช่องทางโซเชียลมีเดียหลายแพลตฟอร์มที่กระจายข่าวสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชนได้ในวงกว้าง เช่น Tiktok ทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วมาก ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าสิทธิมนุษยชนไม่สามารถสอนให้ห้องเรียนได้ แต่ควรใช้กระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนด้วยกัน กระบวนการเรียนรู้ที่จะสัมฤทธิ์ผลได้จึงต้องประกอบทั้งการให้ทั้งองค์ความรู้ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ จึงนำมาสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ จะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

“...วันนี้คุณสมัยเปลี่ยนไปนี้ คนนี้รู้สึกที่เอาอันนี้มันเป็นที่ทางที่เราควรจะให้กับคนพิการ รถมอเตอร์หรือคนแต่งตัวภูมิฐานไปจอดโดยที่อาจจะด้วยความที่ว่าก็ฉันอยากจะจอดตรงนี้ไม่ได้นะครับ ผมคิดว่าคนนะพร้อมที่จะเป็นหูเป็นตาพร้อมที่จะสะท้อนเรื่องนี้ คนรับกับเรื่องพวกนี้ไม่ได้มากขึ้น เราจะเห็นได้ว่ามันจะมีคิปลอกมา หรือว่ามีกล้องวงจรปิด มีคิปลมืออะไรออกมาแล้วก็มีการออกมาว่าสิ่งแบบนี้ไม่ถูกต้องเราจะเห็นไวรัลพวกนี้อยู่เป็นระยะอยู่แล้ว ถ้าถามผมนะผมก็คิดว่าพวกนี้สะท้อนถึงพัฒนาการว่าคนรู้จักกับสิทธิของตัวเองมากขึ้นรวมทั้งสิทธิของผู้อื่นด้วย...” (ผู้บริหารคนที่ 1)

“...ตอนที่พี่อยู่ที่นี้ใหม่ ๆ พี่ไปจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ข้าราชการระดับกรม ให้กรมส่งคนมาหน่วยงานละสองคนให้มาดูเรื่องหลักการสิทธิโดยหวังว่าเมื่อเขาจะไปทำโครงการอะไรก็จะมีมิติสิทธิให้เขาเรียนรู้กัน จัดแบ่งกลุ่มด้วย ทำกระบวนการฐานก็คือฐานศักดิ์ศรี ฐานสิทธิเสรีภาพ การละเมิดสิทธิ ความยุติธรรม ให้เขาเรียนรู้หลักการพื้นฐานกันแล้วก็สื่อตอนนั้นนะพี่ว่ามันดีมากเลยนะ เพราะว่ากระทรวง พม. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เขาก็จะเข้าใจง่าย เขาก็ทำงานกับคนอยู่แล้วเขาจะเข้าใจ ในขณะที่บางกระทรวงที่มีปัญหาการละเมิดสิทธิ เช่น กระทรวงทรัพยากรฯ เขาก็เรียนรู้จากเพื่อนข้าราชการด้วยกัน เรียนรู้หลักการเรื่องสิทธิ...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...คู่มือเรียนสิทธิมนุษยชน 5 ช่วงชั้นเป็นเครื่องมือซึ่งมีประโยชน์มากเลย จะมีมหาวิทยาลัยนำร่องที่เขาพยายามจะสอดแทรกเรื่องสิทธิมนุษยชนไปในวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่เขาทำที่ไปลงนามเอ็มโอยูกับมหาวิทยาลัยทางภาคใต้ อาจารย์สอนวิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ เขาเข้าใจไปสอนเด็กเรื่อง business and human rights หรือไม่อาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษเขาก็ไปหา text ที่เป็นเรื่อง human rights เป็นภาษาอังกฤษมาสอนเด็ก คือตามหลักวิชาการเคยวิจัยไว้ว่าการสอนสิทธิมนุษยชนศึกษาในระบบควรกระจายไปทุกคณะ ไม่เพียงแต่จำกัดเฉพาะนิติศาสตร์” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...อีกอย่างหนึ่งพีคิดว่า การการเติบโตของภาคประชาสังคมพวก NGO พวกที่ไม่ใช่ราชการจำ เขาก็ แอคทีฟมาก แล้วก็คนที่ลุกขึ้นมาทำงานพีว่าเด็ก ๆ กลุ่มนี้พีว่าเขาเก่งเขาก็รู้มากขึ้น...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...อีกอย่างหนึ่งก็คือสื่อ ตอนนี้พีว่าถ้าเราดูข่าวก็จะเผยแพร่มากขึ้นในสิ่งที่เราไม่เคยรู้สึกชาวบ้านเขา อาจจะถูกปิดหูปิดตา ตอนนี้ชาวบ้านเขาจะรู้มากขึ้นเพราะว่าสื่อสำคัญที่ข่าวออก ซึ่งเมื่อก่อนก็จะมีคนไปเทข่าวเท ของหน้าทำเนียบบ่อย ๆ แต่ที่นี้พีมีสื่อแล้วมีสื่อมวลชนเวลาเขามาวิเคราะห์โดยเฉพาะสื่อไม่ใช่สื่อกระแสหลัก มัน จะมีสื่อพวกที่ไม่ใช่สื่อกระแสหลักซึ่งเขาอิงสถานการณ์ทางสังคม มีปัญหาเขาก็จะอธิบายแล้วก็ให้ความเห็นที่ว่าคน ก็ฟังชาวบ้านก็ฟังแล้วมันก็เห็นคนที่เขาน่าบ้านได้รับผลกระทบ...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...ถ้าเป็นช่องทางของรัฐเอง สื่อภาคประชาสังคม ช่องทางของรัฐดีขึ้นเพราะว่ามันเหมือนขยายไม่ใช่ เฉพาะในกรุงเทพ ก็มาคือสมัยก่อนบางที่มันไม่รู้เลยใช้ไหม แล้วก็ต้องมาเข้ากรุงเทพ แต่ทุกวันนี้เราก็อบายมีทุก จังหวัดเพื่อที่จะดูแลในแต่ละจังหวัดในส่วนภูมิภาค อย่างยุทธธรรมจังหวัดเขาเป็นที่สำหรับรับเรื่องทุกอย่างที่เข้า กระทรวงยุทธธรรมหมดเลยด้วยใช้ไหม แล้วเขาก็กระจายเรื่องราวส่งไปในที่หน่วยงานที่เป็นคนดูแลเรื่องนั้น จะมี บางเรื่องก็เรื่องไกลเกลี่ยข้อพิพาทเขาก็สามารถที่จะมีผู้ไกลเกลี่ยหรือมีทนายอาสาที่เขาไปปรึกษากฎหมายจะมี ทนายฟรีอยู่ที่ยุทธธรรมจังหวัด...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 2)

“...เทียบกับสมัยก่อนสถานการณ์พีว่าดีขึ้นนะ สมัยก่อนที่สำคัญคือสื่อ จากเดิมพีไม่ได้ยินสื่อพูดหรือ แม้แต่รัฐมนตรีเองก็ดี ไม่ได้ยินคำพวกนี้ แต่ทุกวันนี้ เออ สิทธิเสรีภาพทางรัฐธรรมนูญ สิทธิมนุษยชนเวลามอนิเตอร์ ตามพวกข่าวพวกอะไรอย่างนี้ คำที่แบบผู้บริหารพูดออกมาอะไรมันเพิ่ม มีมากขึ้น แล้วก็เวลาที่ไปจัดอบรม ประชาชนหรือผู้นำที่เขาเมืองค์ความรู้เขาก็จะพูดขึ้นมาทำให้เราารู้ว่า อ้อ เขามองค์ความรู้ บางคนก็ใส่ใจ บางคนก็มี ข้อคำถามเสร็จแล้วก็ใส่ใจเรื่องนี้คือเพราะว่าพีอยู่ตรงนี้พีก็เลยรู้ว่าเขารู้มากขึ้น...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 2)

“...ปัจจัยที่ช่วยเรื่องพวกนี้คือแพลตฟอร์มออนไลน์ การเป็นพลเมืองในโลกดิจิทัลเหมือนการเข้าถึง ได้ง่าย แล้วเป็นแพลตฟอร์มเรื่องการ educate ทุกคน มันก็เกิด dialogue สนทนาอยู่ในนั้น แล้วก็มีการเสนอเรื่อง พวกนี้ มีการเข้าใจมากขึ้น...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 1)

“...เด็กรุ่นนี้สามารถเข้าถึงเรื่องของเทคโนโลยีซึ่งรุ่นกลางอาจเข้าถึงน้อยกว่า เพราะฉะนั้นข้อมูลที่เขา รับเข้ามา เขาก็จะเกิดทิศทางความคิดชุดหนึ่งในการรับรู้เรื่องของสิทธิ เสรีภาพในขณะเดียวกันในวงอื่น เรื่องของ หน้าที่เรื่องภารกิจที่จะต้องมีแต่ผู้คนอื่น เราก้ยังไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเขามีความชัดเจนบ้าง แต่รู้แต่ว่าจะ นำไปสู่ความกดดันใหม่ นั่นคือสิ่งที่จะต้องต้องพิจารณา เพราะฉะนั้นที่เรียกว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ ความรู้มากขึ้น แต่ความรู้นำไปสู่ความเข้าใจหรือไม่อันนี้ยังบอกไม่ได้ เดียวนี้เขาก็มีช่องทางในการรับรู้มากขึ้น อะไร ก็เร็ว ๆ ไปหมดเลย มีคลิปลงเฟซมากมายเยอะเยอะ เพราะฉะนั้นเรื่องของภูมิด้านทานในการที่จะตรวจสอบข้อมูล เทียบข้อมูลตรวจข้อมูลที่ถูกต้องนั้นก็เป็นเรื่องของวิจารณ์ญาณในแต่ละคน...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 3)

“...ถามว่ามันดีขึ้นใหม่ที่ว่าด้วยระบบของ social sanction ผ่าน social media มันจะเป็นตัวต่อรองให้กับมนุษย์ตัวเล็กตัวน้อยได้มีเสียงมากขึ้นมาในสังคม อันนี้พี่ก็คิดว่ามันดีขึ้นนะ พุดกันไปแล้วซึ่งสมัยก่อนนะ ถ้าไม่มี social media ไม่มี social sanction มันก็อีกนาน แต่เดี๋ยวนี้นะทันทีทันใดเลยนะ มีอะไรสังคมมันรุมกระหน่ำเลย แล้วมันมีเรื่องของทางวิทยาศาสตร์มาด้วยเรื่องกล้องไซ้ใหม่ เรื่องอะไรที่เป็นวิทยาศาสตร์มันเห็นชัด อันนี้แนวโน้มถ้าถามว่าดีขึ้นใหม่ก็ว่าดีขึ้น...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 4)

“...เขามักจะบอกว่า 1. พ่อแม่บอกว่า 2. ก็เขาประกาศออกมา ทางกระทรวงก็ปรับประกาศออกมา ไม่ใช่เทรอกคุณครู ผมก็เห็นใน TikTok อะไรแบบนี้ ที่เขาเสพอยู่เขาก็พุดได้ ฉะนั้นแล้วเขารับรู้ทั้งสองทางทั้งเรื่องของสื่อออนไลน์ แล้วก็จากที่บ้านด้วย...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 1)

“...จะสอนเบื้องต้นการรู้สิทธิที่บอกไปค่ะ สิทธิของตัวเองว่าจากเล็ก ๆ ไซ้ใหม่ในห้องเรียนตัวเองเด็ก ๆ มีสิทธิอะไรบ้าง เช่น การในห้องเรียนมีการร้องเรียนกัน มีการฟ้องกันของเด็ก เด็กก็จะแบบรู้ว่าเพื่อนทำเขาเนะ เขามีสิทธิฟ้องครูได้ะไรอย่างนี้ค่ะ ก็จะทำให้ครูแบบว่าบอกเพื่อนอีกคนหนึ่งว่าไม่ให้ทำเขาเนะ...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 2)

“...ถ้าเป็นเด็กรุ่นใหม่เด็กมีความรู้พื้นฐานประมาณหนึ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพ ส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนว่าเขาได้รับการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากในชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเขาถามไปแล้วก็คือมีการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานประมาณหนึ่งควบคู่ไปกับวิชาหน้าที่พลเมืองค่ะ...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 4)

“...แต่รุ่นนี้คือผ่านโซเชียลมีเดียแล้วข่าวสารได้เร็วมาก เพราะฉะนั้นไอ้ไวรัลหรือว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่มีการนำเสนอผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เด็กเขาก็จะได้ข้อมูลจากส่วนนั้นด้วยเพียงแต่ว่ามันก็เป็นข้อมูลที่บางทีเด็กอาจจะต้องมารองอีกครึ่งหนึ่งว่าเป็นยังไง เพราะฉะนั้นฐานข้อมูลความรู้ของเขาก็จะประมาณนั้น แล้วก็อีกส่วนหนึ่งก็คือว่าพอเขาเข้ามาเรียนในห้องในวิชาที่เกี่ยวข้องกับพวกสิทธิเสรีภาพโดยตรง เขาก็จะได้รับความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าในมุมมองของกฎหมายในมุมมองทางวิชาการแล้ว สิทธิมันคืออะไรเสรีภาพคืออะไร หลักเกณฑ์ของมันคืออะไร ขอบเขตของการใช้สิทธิเสรีภาพคืออะไรคะ...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 4)

“...ตัวชีวิตที่สามารถแสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยมีการรับรู้มีการตอบสนองต่อประเด็นทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วัดไปแบบที่เราจะไปถามว่าตัวไหนที่มันจะบอก ผมคิดว่าถ้าเป็นตัวชีวิตทางสังคมนี้มันก็เป็นคุณค่าเศรษฐกิจ การร้องเรียน คดีที่มีการละเมิดอันนั้นคือตัวที่ชัดเจนที่สุด แต่ว่าสถานการณ์ที่เราต้องมีเกณฑ์ในชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้เห็นว่าการละเมิดมากขึ้นหรือลดลง ถ้าถามถึงตัวชีวิตที่แบบควบคุมได้อย่างแท้จริงคุณต้องเป็นเรื่องของการเพิ่มขึ้นลดลง ไม่ใช่ชีวิตความรู้ความเข้าใจนะ ทีนี้คำถามว่าสามารถแสดงว่าประชาชนมีความรับรู้ ทำให้อตอบสนองนี้มันมี 2 อันครับ รับรู้อันหนึ่ง ตอบสนองนี่ก็คือรู้แล้วรู้ทุกคนตอบมาหมดเลยว่ารู้ แต่ปรากฏว่ามีการละเมิด มีการร้องเรียนเรื่องสิทธิมนุษยชน ก็คือว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร ถ้าเป็นเป้าหมายเป็นเชิงนโยบาย อันนี้ทำ

ได้ง่ายว่าท่านนำเอาองค์ความรู้ด้านของหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาใช้อย่างไร หรือเป็นเป็นกิจกรรมไปดำเนินงานอย่างไร หรือออกไปแก้ปัญหาอะไร อันนี้เราจะได้ผลแล้วก็ทำ impact ด้วยนะ ถ้าถามฝ่ายนโยบาย แต่ก็ถามผู้ได้บังคับบัญชาที่อาจจะบอกว่าที่ทำงานฉันก็ยังเป็นปัญหาขึ้นกับคนที่ถูกถามครับ...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 6)

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างสถานการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักมาออกแบบวัดประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวอย่างประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

หลัก	ประสพการณ์
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	- การถูกล้อเลียนรูปลักษณ์ และการล้อเลียนทางวาจา
หลักเสรีภาพ	- การได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ หรือจากการใช้โซเชียลมีเดีย
หลักความเสมอภาค	- การถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมอื่น ๆ เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ - การไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	- การปฏิบัติไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อไปติดต่อในสถานที่ราชการ เช่น การลัดคิวการให้บริการ การใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ฯลฯ - การถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการ หรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี - การถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม เช่น ประกันสังคม บัตรทอง - การปฏิบัติงานของตำรวจจราจรที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเรียกรับผลประโยชน์ การใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเอง หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	- การถูกดำเนินคดี หรือการกลั่นแกล้งจากการชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

หลัก	ประสบการณ์
หลักความเป็นสากล	- การถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น การทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ

3) ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนมีความเห็นว่าประชาชนไทยมีความเข้าใจในหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนค่อนข้างน้อย ขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การอ้างถึงหลักเสรีภาพเพื่อใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลรอบข้าง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีการรับรู้ถึงหลักการเสรีภาพ แต่เมื่อนำไปใช้ในวิถีประจำวันยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าชัดเจนว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่กำหนด ไม่เป็นการใช้เสรีภาพจนไปกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น จะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

“...สังคมไทยเรามีปัญหามากในเรื่องของคำว่าเสรีภาพ เพราะว่าเสรีภาพต้องมีขอบเขตนะ ไม่ใช่จะทำอะไรอย่างใดก็ได้ แล้วที่นี้มันก็ทำให้คนเข้าใจผิดด้วยว่าไอ้พวกสิทธิมนุษยชนทำให้คนไม่เห็นหัวคนอื่นทำอะไรก็ได้ถือว่าเป็นเสรีภาพของตัวเอง คนไทยเป็นชาติที่ไม่มีวินัยอยู่แล้วงั้นก็ออกไหนทำอะไรก็ได้ อันนี้เป็นเสรีภาพอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ที่ว่ามันมีความเข้าใจผิด ความเข้าใจไม่ถูกต้องกับเรื่องเสรีภาพมากมายโดยเฉพาะคนในสังคมไทยเรา...” (ผู้บริหารคนที่ 2)

“...ความเท่าเทียมจะเกิดขึ้นก็ต้องให้คนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสมากกว่าได้มีแต้มต่อเพื่อที่จะให้เขามีโอกาสได้เกิดความเสมอภาคให้เกิดความเท่าเทียมขึ้น ไม่ใช่เท่ากันนะ เข้าใจว่าจะต้องมีแต้มต่อเพื่อให้เกิดการเท่าเทียมกัน...” (ผู้บริหารคนที่ 2)

“...ที่ว่ามันดีขึ้นใหม่ถ้าเทียบจากในอดีต มันก็ดีขึ้นแต่เล็ก ๆ แล้วที่ว่าเรื่องการเข้าใจไปในทิศทางใน ความเข้าใจจริง ๆ แล้วที่ว่ายังเป็นส่วนน้อย ต้องยอมรับว่าเราคุยกัน เข้าใจเฉพาะในกลุ่มนะ ถ้าในเรื่องคนส่วนใหญ่ เขาก็จะไม่ค่อยเข้าใจหรอก...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 1)

“...เขาแยกไม่ออกระหว่างการวิจารณ์โดยสุจริต วิจารณ์ในตำแหน่งหน้าที่ วิจารณ์ในเรื่องผลงานต่อสินค้า อย่างเรื่องของเรื่องส่วนตัวของเขามันแยกออกจากกัน ก็ยังมีคนบางกลุ่มที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ เช่น ไปวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมส่วนตัวของพรรคการเมืองหรือของดารา โดยที่ไม่สามารถแยกออกได้ว่าเรื่องนั้นไม่เกี่ยวกับบทบาทของเขา หรือว่าบางครั้ง อย่างที่บอกว่าคำว่าศีลธรรม เรามองกรอบศีลธรรมว่านักการเมืองไม่ได้ทำตามกรอบของศีลธรรมตามที่เราเห็นดีเห็นงาม แต่ถ้าไปดูที่สิทธิเสรีภาพของเขาตามกฎหมายที่คนคนหนึ่งควรจะ ได้รับก็ต้องเป็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชนด้วย เพราะฉะนั้นในประเด็นตรงนี้ว่าคนไทยรู้ไหม อาจจะรู้ตัวเองมี

สิทธิ แต่ว่ายังมองไม่เห็นตัว ขอบเขตของเสรีภาพ แล้วยังมีการใช้เสรีภาพเกินขอบเขตในการที่ไปวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นซึ่งมันเกินกว่าการวิพากษ์วิจารณ์โดยสุจริต โดยเน้นวิจารณ์ตามบทบาทหน้าที่ของเขา..." (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

"...การเปลี่ยนแปลงที่ตัวเด็กเดี๋ยวนี้ผมไม่ห่วง ผมห่วงที่ตัวผู้ใหญ่มากกว่า ผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่ในการอบรมดูแล ในหน้าที่ในการควบคุมหรือมีหน้าที่สำคัญในสังคม ผู้ใหญ่บางคนมีความเข้าใจ ผู้ใหญ่บางคนก็ยังไม่มีความเข้าใจ คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ ฉะนั้นเด็กแน่นอนเป็นปลายทาง แต่ต้นทางคือตัวผู้ใหญ่ แต่ในเมื่อบางคนยังเข้าใจคลาดเคลื่อน ผมว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กรุ่นใหม่ ๆ กับผู้ใหญ่รุ่นเก่าก็จะมีต่อไป แล้วก็ถ้ายังไม่รับการแก้ไขก็จะยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นครับ..." (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 3)

"...จะเป็นสิ่งที่ความเข้าใจเบื้องต้นของเด็กเลยคือว่าเสมอภาคคือต้องได้เท่ากัน เพราะฉะนั้นหน้าที่เราก็คือต้องต้องชี้แจงว่า concept ของความเสมอภาค มันไม่จำเป็นต้องได้เท่ากันเสมอไป มันขึ้นอยู่กับว่าต้องการเท่าไร แล้วเราสามารถที่จะให้ในลักษณะที่ทำให้เอากับเขาสามารถ achieve เขาได้เหมือนกันไหม..." (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 4)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคนไทยมีความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันมีอุปสรรคต่อการสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนซึ่งเกิดจากฐานดั้งเดิมของสังคมไทย จะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

"...สังคมไทยบางทีก็จะเป็นสังคมที่เรียกว่าเป็นสังคมอุปถัมภ์เป็นสังคมแบบประเภทคือมันไม่ใช่ทั้งหมดนะบางคนนะแต่มันมี คือบางทีมันจะมีเรื่องของอุปถัมภ์ Patronage มีเรื่องของการเล่นพรรคเล่นพวกเล่นเส้นเล่นสายแล้วก็เรื่องของการติดสินบนเรื่องอะไรต่ออะไร อันนี้มันกระทบกระเทือนกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมมันถึงมีคำพูดบางคนออกมาว่าคุณมีไว้ซึ่งคนจน คือคนรวยนี่ คือไม่ผิดหรือว่าได้รับการช่วยเหลือ..." (ผู้บริหารคนที่ 1)

"...สังคมไทยเราเป็นสังคมอุปถัมภ์เป็นสังคมที่มันสืบทอดมาจากสังคมศักดินาใจ เพราะฉะนั้นมันก็จะมียาตบชั้น เข้าใจที่ที่พูดใช่ไหม กลัวว่ามันไม่เท่ากัน ในสังคมเราไม่ได้เท่ากันมาแต่แรกเป็นระบบอุปถัมภ์ด้วยนะ มันก็เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน เพราะว่าถ้าสังคมใดที่เขามีสิทธิเสรีภาพมาก่อนมาเป็นแบบเป็นฐานดั้งเดิมของสังคมเขาดังนั้นคนก็จะเข้าใจกันมากขึ้นอย่างแท้จริง แต่ด้วยโครงสร้างของสังคมไทยมันเป็นสังคมที่เอาอุปถัมภ์ไป แล้วก็สื่อมันเป็นเรื่องของศักดินาอะไรใด ๆ เพราะฉะนั้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ว่าจะต้องพัฒนาอีกคะ..." (ผู้บริหารคนที่ 2)

"...บางทีเราโดนหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรมบางอย่างคือเป็นคนดีต้องเจียบ ผู้ใหญ่พูดต้องเชื่อฟัง ต้องเชื่อเพราะผู้บังคับบัญชาบอก เราไม่ตั้งคำถามเลยว่าต้องรู้บางอย่างไม่ถูกต้อง... บางทีผู้บังคับการหรือผู้ใหญ่ พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่พูด เรารู้สึกว่าตั้งคำถามเป็นเรื่องดี เราก็มัไม่ทำตามทุกเรื่อง ไม่เชื่อฟังอะไร ก็คือเรื่องวัฒนธรรมสำคัญ

มากจะเปลี่ยนวัฒนธรรม...ความท้าทายคือสังคมไทยมีความเป็นปิตาธิปไตยผู้ชายเป็นใหญ่อยู่ แล้วหลายอย่างในวัฒนธรรมเรา จะพูดถึงความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ คือมันเป็นเรื่องการสมยอมกัน วัฒนธรรมมันมาแบบนี้ ...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 1)

“...สังคมไทยเป็นมากไม่ว่าเป็นระดับใหญ่ เส้นสายอุปถัมภ์เลือกปฏิบัติทั้งนั้นนะ เส้นสายอุปถัมภ์ไม่ได้ยึดหลักความรู้ ความสามารถ ใ้ันนี้ถูกจับ ทำผิดไม่ถูกจับ ฝ่าฝืนไฟแดง อุดเงินนะ บอลกระทิงแดงจะเอาอะไรต่าง ๆ นี้ บอกว่าทำไมเขาก็บอกว่าค่านิยมไทยใครมีบุญคุณก็ต้องตอบแทน เราไม่เลี้ยงผู้ใหญ่ใช้ใหม่ คนนี้เคยช่วยเรา เราก็อาจจะช่วยเขา คนนี้มีอำนาจวาสนา ใ้ความเป็นไพร่เก่าถูกสอนมา ปรากฏว่าในเวทีที่ไปนะแกบอกว่สังคมไทยนี้จะมีการเลือกปฏิบัติเยอะ ไม่ได้ปกครองโดยหลักนิติรัฐนิติธรรม ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายไม่ค่อยมี ใช้เส้น นี้คนที่ตอบสนองใหญ่ นะ ถ้าจะตอบอันนี้ แต่ถ้าถามบนพื้นฐานนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มันเป็นพื้นฐาน แต่ว่ามันค่อนข้างจะเป็นอุดมการณ์ที่ภาพอกใหม่ มันค่อนข้างที่จะเป็นอุดมการณ์...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 4)

“...อันนี้ความเห็นส่วนตัวสังคมไทยเราเป็นสังคมอุปถัมภ์เป็นสังคมที่มันสืบทอดมาจากสังคมศักดินาใจ เพราะฉะนั้นมันก็มีลำดับชั้น เข้าใจที่ที่พูดใช้ใหม่คะ กลัวว่ามันไม่เท่ากัน ในสังคมเราไม่ได้เท่ากันมาแต่แรก เป็นระบบอุปถัมภ์ด้วยนะ มันก็เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน เพราะว่าถ้าสังคมใดที่เขาสิทธิเสรีภาพมาก่อนมาเป็นแบบเป็นฐานดั้งเดิมของสังคมเขาดังนั้นคนก็จะเข้าใจกันมากขึ้นอย่างแท้จริง แต่ด้วยโครงสร้างของสังคมไทยมันเป็นสังคมที่เอาอุปถัมภ์ไว้ แล้วก็สื่อมากันเป็นเรื่องของศักดิ์ดินาอะไรใด ๆ เพราะฉะนั้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ว่าจะต้องพัฒนาอีกคะ ยังพัฒนาอีกเยอะ ในเรื่องของกฎหมายเรื่องของรัฐธรรมนูญเรื่องของสนธิสัญญามันรับรองหมด แต่ในความในทางปฏิบัติที่ก็คิดว่ามันยังห่างไกลกับความจริงนะซึ่งมันจะต้องพัฒนาต่อไป...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 4)

“...ถ้าพูดถึงสถานะปัจจุบันในแง่ของวัฒนธรรมไทยทั้งหลายมันแมทซ์สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนแล้วหรือยังกับเรื่องความเป็นสากล หรือคำตอบก็คือผมก็คิดว่ามันยังไม่สอดคล้องสักทีเดียว เราก็ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนกันอีกระดับหนึ่ง...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 5)

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างสถานการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักมาออกแบบวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการให้ความหมายของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

หลัก	ความหมายของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าและความเป็นอิสระที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถถูกพรากไปได้โดยใครก็ตาม

หลัก	ความหมายของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน
	- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นกับกฎหมายของแต่ละประเทศ
หลักเสรีภาพ	- ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเซียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น - การชุมนุมบนถนนสามารถทำได้ แม้ว่าจะกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นบ้าง เพราะเป็นเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ
หลักความเสมอภาค	- ความเสมอภาค หมายถึง การปฏิบัติเหมือนกันกับทุกคนในทุกสถานการณ์ - การมีที่นั่งพิเศษสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุไม่ได้ขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่เป็นการส่งเสริมความเสมอภาคในทางปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม - การจัดการศึกษาให้เด็กที่เป็นลูกแรงงานข้ามชาติ
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	- สำนักงานขนส่งไม่อนุญาตให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวทำใบขับขี่รถยนต์สาธารณะแม้จะมีใบขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน - การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	- พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ - การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม
หลักความเป็นสากล	- ลูกหลานแรงงานต่างด้าวควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ - แรงงานต่างด้าวมิสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย

4) ทศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าไม่ว่าผู้ตอบแบบประเมินจะมีการรับรู้หลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ อาจไม่ได้ส่งผลต่อความเข้าใจหรือทัศนคติต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเลย ด้วยเหตุว่าหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนมีหลายหลักการ แต่ละหลักการมีความใกล้ชิดหรือส่งผลกระทบกับประชาชนในระดับที่แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนมักออกมาเพื่อคุ้มครองประชาชนจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้องมีการปฏิบัติตามโดยที่อาจมิได้มีความเข้าใจหรือมีทัศนคติที่ดีกับเรื่องนั้นอย่างจริงจัง ดังนั้น การออกแบบเครื่องมือในการประเมินทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ด้านสิทธิ

มนุษย์ชนสำหรับประชาชนทั่วไป ควรใช้เหตุการณ์ที่เป็นเรื่องรอบตัวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจะทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากขึ้น จะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

“...คนที่ยังงังก็ไม่เชื่อเลย สภาพเดียวได้คือสภาพบังคับ คนเป็น ผอ. คือต้องเป็นไม้แข็งมีไม้อ่อน ดังนั้นถามว่าทำไมพีคิตแบบนั้นเพราะพีจ่าเป็น ตอนเป็น ผอ. พีก็มีตั้งกรรมการสอบวินัย มันเป็นหน้าที่ของพนักงานพินิจที่จะมาควบคุมดูแลเด็ก เหล้ากินไม่ได้ อะไรไม่ได้ เตือนแล้วบอกแล้ว แต่ว่าถ้า ผอ. ไม่อยู่ก็แอบกินมีกลิ่นขึ้นมา มองว่าบางคนเข้าใจกลับไปทำงาน บางคนอบรมร้องไห้บูบ คิดได้แล้วกลับไปทำงาน แต่บางคนคือก็ยังมีทัศนคติที่ไม่โอเค พวกนี้ยังคิดว่าดูแล แต่ไม่กล้าแตะเพราะวินัยเอาออก ช่วงที่เปลี่ยนผ่านเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจถูกไล่ออกเยอะมาก...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 3)

“... และผมมองเรื่องของ “การมีความรู้” กับ “ความเข้าใจ” เป็นคนละเรื่องกัน เขามีความเข้าใจมากขึ้นอยู่แล้ว ถ้าเกิดพูดถึงในเชิงของความเข้าใจ แต่พอรู้แล้วเข้าใจแล้วก็มีสิ่งสำคัญเราต้องทำอะไรเป็นอีกเรื่องหนึ่ง” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...ผมคิดว่าสองส่วนที่เจอคือคนที่รู้ก็มีแต่ติระเบียบข้อกฎหมายที่มีการตีความค่อนข้างเคร่งครัด ที่นี้พอจะปรับเขาก็จะบอกมันอาจจะต้องแก้ไขกฎหมายก่อนใช้ใหม่ครบอันนี้กลุ่มหนึ่ง กับอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่บางที่อาจจะในกลุ่มระดับระดับนโยบายด้วยเข้าไปที่อาจจะไม่เข้าใจเรื่องนี้เท่าไร ที่ยังยืนยันคือทั้งที่กลุ่มที่เป็นกลุ่มนโยบายเขาสามารถเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ได้ถูกไหมครับ เคสพวกนี้มีร้องกันมาอยู่เรื่อย ๆ แต่ว่ากลุ่มนโยบายก็ยังไม่ปรับเปลี่ยนกฎหมาย ผมเลยคิดว่าถ้าเรามองว่าโอเคกลุ่มที่เป็นระดับนโยบายผู้บริหารมีอายุสักหน่อย หนึ่งวิธีคิดเขาอาจจะอนุรักษ์นิยมสักหน่อยหนึ่ง แต่ว่าในขณะที่ระดับปฏิบัติข้างล่างที่เริ่มเป็นคนรุ่นใหม่ เขาอาจจะเปิดกว้างมากขึ้น ก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่กฎหมายปรับไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลง...” (ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 5)

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างสถานการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก มาออกแบบวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

หลัก	ตัวอย่าง (ความถี่จากผู้ให้ข้อมูลหลัก)
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> - พุทธกรรมการล้อเลียน (10) - พุทธกรรมซ้อมทรมาน (6) - การบังคับสูญหาย (4) - การทำโทษในโรงเรียน (3) - สิทธิในร่างกาย (2)
หลักเสรีภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (5) - สิทธิในร่างกาย เช่น การแต่งกาย ทรงผม การใช้ภาษาถิ่น (4)

หลัก	ตัวอย่าง (ความถี่จากผู้ให้ข้อมูลหลัก)
	<ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพในการชุมนุม (4) - การใช้เสรีภาพเกินขอบเขต เช่น การรุกร้าที่ดินสาธารณะ ขยายของบนทางเท้า จอctrถในซอยแคบ การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การขอดูใบงานเด็ก (4)
หลักความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอctrถ ห้องน้ำ การให้การศึษา (4) - การให้บริการสาธารณะ เช่น การไม่ให้เกิดการแฉงคึว การใช้ที่นั่งพิเศษ (4) - การแทรกแฉงในกระบวนการยุติธรรม หรือการเลือกปฏิบัติ เช่น คดีคนรวยขับรถซูเปอร์คาร์ชนตำรวจเสียชีวิต เภณท์มาตรฐานผู้ต้งข้งป่วย การรับความช่วยเหลือให้มีทนายความ (3) - การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม (2)
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เช่น แรงงานข้ามชาติ ผู้มีเชื้อเอชไอวี กลุ่มชาติพันธุ์ (5) - การยอมรับในความแตกต่างของหลากหลายทางเพศ เช่น การมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม (5) - การสมัครงาน เช่น ผู้ติดเชื้อ HIV ผู้พิการ (5)
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ เช่น สิทธินักเรียน สิทธิสตรี สิทธิของคนชายขอบ สิทธิของกลุ่ม LGBTQ (5) - การจัดทำประชาพิจารณ์หรือว่าการรับฟังความเห็นจากชุมชนหรือสาธารณะ (4) - การตั้งคำถาม ตรวจสอบ และกระบวนการเรียกร้องให้มีการทำตามนโยบายของผู้แทนที่เลือกเข้าไปทำงาน หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐ (4) - การมีส่วนร่วมในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน (3)
หลักความเป็นสากล	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย (3) - สิทธิเด็กทางการศึษา เช่น ลูกแรงงานข้ามชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ (3) - การไม่ผลักดันบุคคลไปสู่อันตราย เช่น การส่งกลับโรฮิงญาหรืออุยกูร์ (3) - การลงโทษประหารชีวิต (2)

5) พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องที่ซับซ้อนกว่าการประเมินทัศนคติที่มีต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถไปสังเกตพฤติกรรมของผู้ตอบแบบประเมินได้ และในหลายเหตุการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าคนไทยที่ควรมี พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน แต่เมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเกิดขึ้นก็ยังมี การแสดงออกที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ รวมถึงยังไม่ค่อยพบเหตุการณ์การแสดงออกเพื่อปกป้อง หรือเรียกร้องในสังคมเมื่อพบเห็นเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นมากนัก ดังนั้นการออกแบบข้อคำถามสมมติเหตุการณ์ให้เลือกตอบ แล้ว ครั้นจะมีการสอบถามเหตุผลประกอบการตัดสินใจของผู้ตอบแบบประเมินด้วย จะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จาก ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

“...ถ้าทักษะพิสัยอันเป็นเชิงพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการคิดแล้วว่าไม่ทำสิ่งนี้เพราะอะไร เลือกทำสิ่งนี้เพราะอะไร อย่างที่เราจะรู้ว่าเพื่อนโดนแก๊งโดนหุ่นโดนนี่ แล้วถ้าเราอยู่ในสถานการณ์นั้นนะเราจะเลือกทำอะไร เพราะอะไร เลือกทำเพราะเขาเป็นเพื่อนเรา เลือกทำเพราะว่าเราคิดแล้วละมันเป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่ควรจะมีการละเมิดแล้ว แต่ถ้าถามว่ารู้แล้วยังไง รู้แล้วมันสะท้อนให้เห็นว่าหนึ่งข้อจะต้องมีคำว่ารู้ไม่ทำ เพราะเคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชน...” (เจ้าหน้าที่คนที่ 3)

“...แต่ว่าในสถานการณ์ต่าง ๆ เราก็ไม่รู้ว่าควรจะทำอะไรแค่นั้น เหมือนกับว่าจะบอกว่าเรื่องสิทธิ และเสรีภาพนี้ดูแล้วทางกฎหมายนั้นนะ ถามว่าเขาเข้าใจไหมก็เข้าใจนะแต่ว่าเป็นการปฏิบัติตรงหน้า ไม่รู้จะยังงี้ก็ทำเหมือนเดิม สบายใจ ไม่รู้จะต้องเปลี่ยนอะไรขนาดนั้น ในรอบหลายปีเราเปลี่ยนแต่บางทีมันเป็นการเปลี่ยนระดับ mindset เหมือนกันนะ...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 1)

“...ผมไม่เห็นว่ามันใช้ข้อคำถามแบบเดียวกันประชาชนทั่วไปอยู่แล้ว ถ้าเกิดบอกว่าประชาชนทั่วไป ข้อคำถามหนึ่งอาจจะแบบว่า “คุณกลัวยื่นหยัดเพื่ออะไร” แต่ถ้าเกิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐต้องบอกว่า “คุณให้บริการกับประชาชน โดยไม่คำนึงว่าเขาเป็นใครหรือไม่” เพราะฉะนั้นข้อคำถามของพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมคนละแบบอยู่แล้ว” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...อยากให้เห็นภาพแบบนี้ ตัวอย่างการประเมินแบบนี้คือ ถ้าเกิดมีเด็กคนไปที่ห้าง เด็กคนที่ 1 ไม่กล้าขโมยเพราะกลัวบาปตกนรก คนที่ 2 ไม่กล้าขโมยเพราะบอกว่ามันผิดกฎหมายกลัวตำรวจจับ คนที่ 3 ไม่กล้าขโมยเขาบอกว่ามันทำให้สังคมไม่สงบสุข ก่อให้เกิดความเดือดร้อน คนที่ลินค้าที่ถูกขโมยเขาเดือดร้อน ถามว่าคนไหนเป็นคนดีที่สุด ถ้าไปถามพระพระก็บอกคนที่หนึ่ง ถามคนทั่วไปก็เลือกตอบเด็กคนอื่น เพราะฉะนั้นเรื่องพวกนี้คือการคิดของมนุษย์ ...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...เป็นเรื่องของการประเมินความรู้ พวกนั้นมันมีความคลาดเคลื่อนแน่นอนในการที่เราจะไปเอาเจ้าตัวนี้ออกมาได้ เพราะฉะนั้นมันต้องถามก่อนว่าไอ้ที่เราจะไปเอาตัวนี้ออกมามีผู้ประเมินเขาหรือเขาต้องไปประเมิน

ตนเอง การประเมินตนเองแบบสอบถามว่าจะต้องออกมาประมาณว่าฉันกล้าพูดเมื่อถูกเจ้าหน้าที่เพิกเฉยต่อการบริการอะไรอย่างนี้ กล้าพูดว่าจะถูกแซงคิวอะไรอย่างนี้ในการรับบริการจากภาครัฐ ฉันกล้าร้องเรียนด้วยเมื่อไม่ได้รับบริการที่เหมาะสมเป็นธรรม มันก็จะเห็นภาพรวมอยู่ประมาณนี้...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...แล้วแต่ว่าองค์ประกอบมันจะมีอะไรบ้าง เราอาจจะเลือกถามแค่ในประเด็นที่ทำ แล้วมันก็ต้องดูว่า มันจะมีได้อีกองค์ประกอบเพราะว่าวันนั้นมันมีเรื่องที่มีมันผันกับสิทธิของคนมันเยอะมาก มันจะต้องเป็นตัวชูแล้ว เป็นองค์ประกอบใหญ่อะไรอย่างนั้น ตั้งแต่การไม่ยอมให้ผู้อื่นละเมิดจนไปกระทั่งถึงการที่ลุกขึ้นมาเป็นผู้เรียกร้อง ถูกใหม่อย่างนี้...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...แบบเจตคติมันก็ยาก เพราะบางครั้งรู้อยู่แล้วว่าควรจะต้องตอบว่าอะไร เพราะฉะนั้นก็ต้องมาทำให้เห็นสิ่งที่อยากจะได้ว่าถ้าเกิดเราได้พฤติกรรมที่แน่นอนจริง ต้องไปดูพฤติกรรมของคนที่แสดงออกแต่มันไม่เกิดขึ้น หมายความว่ายังไง เพราะเขาตระหนักในเรื่องของสิทธิมนุษยชนแล้วเขาไม่ละเมิดผู้อื่น เขาไม่บูลี่คนอื่น...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

“...มันเป็นเรื่องความซับซ้อนของมนุษย์อีกนะ เป็นเรื่องของความรู้สึก เป็นเรื่องของเหตุผลแล้ว ทดสอบไปเลย ออกเป็นข้อคำถามต่อไปเลย แล้วถ้าเกิดบอกว่าจะวัดพฤติกรรมที่ฟอร์มขึ้นมาได้ ถ้าเกิดตัวตั้ง 1. ความรู้ ความจำ 2. ความเข้าใจ 3. นำไปใช้วิเคราะห์ 4. การประเมิน 5. สร้างสรรค์ สามารถมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มันเป็นเป็นความซับซ้อนของพฤติกรรมในการเรียนรู้ ครั้งที่ 2 เองนะรู้ถึงเข้าใจนำไปใช้เป็นที่ 2 แต่เราพาไปดูเขาได้ ขออนุญาตว่าเขาเอาไปใช้ได้จริง มันก็ต้องเป็นการตั้งเงื่อนไขทุกอย่าง ให้เขาแสดงพฤติกรรมสมมติออกมาถูกใหม่ ด้วยการตอบคำถามเราให้มีสถานการณ์บางอย่างให้เขา วิเคราะห์ว่ามันเป็นอะไร ยังไง...” (วิทยากรและที่ปรึกษาคนที่ 2)

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างสถานการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักมาออกแบบวัดพฤติกรรมที่มีต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 สถานการณ์ที่นำมาใช้วัดพฤติกรรมต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

หลัก	ตัวอย่าง (ความถี่)
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในร่างกาย เช่น การแต่งกาย ทรงผม การใช้ภาษาถิ่น (2) - การใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลาทำงาน (1) - การลงโทษประหารชีวิต (1) - การไม่ผลักดันบุคคลไปสู่อันตราย เช่น การส่งกลับโรฮิงญาหรืออุยกูร์ (2)
หลักเสรีภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในร่างกาย เช่น การแต่งกาย ทรงผม การใช้ภาษาถิ่น (4)

หลัก	ตัวอย่าง (ความถี่)
หลักความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - การแทรกแซงในกระบวนการยุติธรรม หรือการเลือกปฏิบัติ เช่น คดีคนรวย ขับรถซูเปอร์คาร์ชนตำรวจเสียชีวิต เกณฑ์มาตรฐานผู้ต้องขังป่วย การรับความช่วยเหลือให้มีทุนความ (3) - การยอมรับในความแตกต่างของหลากหลายทางเพศ เช่น การมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม (1) - การเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เช่น แรงงานข้ามชาติ ผู้มีเชื้อเอชไอวี กลุ่มชาติพันธุ์ (1)
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในร่างกาย เช่น การแต่งกาย ทรงผม การใช้ภาษาถิ่น (1) - สิทธิเด็กทางการศึกษา เช่น สิทธิของเด็กที่เป็นลูกแรงงานข้ามชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ (1) - การแทรกแซงในกระบวนการยุติธรรม หรือการเลือกปฏิบัติ เช่น คดีคนรวย ขับรถซูเปอร์คาร์ชนตำรวจเสียชีวิต เกณฑ์มาตรฐานผู้ต้องขังป่วย การรับความช่วยเหลือให้มีทุนความ (2) - การยอมรับในความแตกต่างของหลากหลายทางเพศ เช่น การมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม (5) - การเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เช่น แรงงานข้ามชาติ ผู้มีเชื้อเอชไอวี กลุ่มชาติพันธุ์ (5)
หลักความเป็นสากล	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิเด็กทางการศึกษา เช่น สิทธิของเด็กที่เป็นลูกแรงงานข้ามชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ (3) - การใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลาทำงาน (1) - การลงโทษประหารชีวิต (2) - การไม่ผลักดันบุคคลไปสู่อันตราย เช่น การส่งกลับโรฮิงญาหรืออุยกูร์ (3)

6) ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน
สรุปได้ดังนี้

6.1) เครื่องมือประเมินในภาพรวม

- การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ควรทำเนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดการเปลี่ยนแปลงเรื่องสิทธิมนุษยชนของประเทศว่าอยู่ตรงจุดไหน ระยะเริ่มต้นอาจใช้แบบประเมินความรู้หลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน แต่ในระยะยาวควรทำเป็นชุดโครงการใหญ่ ซึ่งก็มีหลายเรื่องที่ต้องคิดต่อเนื่อง นอกจากนี้อาจพิจารณาเลือกประเมินลงลึกในประเด็นความรู้เป็นจุดมุ่งเน้นหรือต้องการจะขับเคลื่อนเป็นการเฉพาะได้ด้วย ไม่เช่นนั้นผู้ปฏิบัติอาจทำไปทุกเรื่องโดยไม่มีทิศทาง

- ควรใช้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกรอบหรือแนวทางในการทิศทางการทำงานส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน แต่ไม่ควรให้การวัดโดยการประเมินเป็นส่วนสำคัญที่สุดไม่เช่นนั้นจะเหมือนการประเมินอื่น ๆ คือการทำเพื่อให้คะแนนผ่าน

- การประเมินความตระหนักหรือใช้คำว่าฉลาดรู้หรือความรอบรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับประเมินคนทั่วไป และประเมินผลหลังการอบรมจะแตกต่างกัน ดังนั้นการนำแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นไปใช้ต้องทำความเข้าใจว่าไม่สามารถเอาเครื่องมือวัดประชาชนทั่วไป ไปใช้ประเมินหลังการอบรมได้ เพราะไม่ใช่เครื่องมือชุดเดียวกัน วัตถุประสงค์ของการวัดต่างกัน

- การประเมินความตระหนักเพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัดของสำนักงาน กสม. ซึ่งกำหนดว่าประชาชนต้องได้ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกิจกรรมอบรม 85% ขึ้นไป และต้องมีความน่าเชื่อถือด้วยนั้น ที่ผ่านมาใช้เพียงการประเมินก่อน-หลังการอบรม วิธีการประเมินแบบนี้จะเป็นเพียงผลที่ได้จากการอบรม แต่ยังไม่สามารถอ้างไปถึงผลลัพธ์หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

- เรื่องนี้เป็นความท้าทายตั้งแต่การแยกหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนแล้ว ถึงเวลาที่ต้องทำในเชิงวิชาการ ที่ผ่านมามีกระทั่งในการรายงานการประเมินสถานการณ์บางประเด็นของสำนักงาน กสม. เอง กลายเป็นการรายงานเป็นเรื่อง ๆ เช่น สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชนในเรื่องของฐานทรัพยากรธรรมชาติ ในเรื่องของการศึกษา ทำให้เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วจะเข้าใจเป็นส่วน ๆ แต่จะไม่รู้ว่าเรื่องนี้มีที่มา จากหลักองค์ประกอบใด เพราะแต่ละเรื่องมีที่มาตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น เช่น ทำไมถึงต้องมีกฎหมาย PDPA เหตุผลเพราะว่าถูก EU กัดกันมาว่าต้องมีเรื่องนี้ หรือนักวิชาการเขามาเสนอให้มีเรื่องนี้ หรือ พ.ร.บ. ซ้อมทรมาน ซึ่งมีที่มาคือหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือทำไมต้องแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องสมรสเท่าเทียม ซึ่งมีที่มาจากหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือหลักความเสมอภาคกันแน่หรือจริง ๆ แล้วก็มาด้วยกัน บางทีเราก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมาอธิบายมาก่อนหาคำตอบรายตัว แต่ขอให้เข้าใจว่ามันมีจุดเดียว แล้วทั้งหมดมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลายเรื่องของสิทธิมนุษยชนมีความท้าทายไม่มีสูตรแบ่งตายตัว

- การกำหนดองค์ประกอบตามที่เสนอมาจะเป็นกึ่งองค์ประกอบก็ตาม ควรมีความชัดเจนว่าสิ่งที่ต้องการจะวัดในแต่ละองค์ประกอบ ต้องการวัดอะไรบ้าง ความรู้ คุณลักษณะหรืออะไร พฤติกรรมใดที่ต้องการ

ให้เกิดขึ้น หรืออาจจะนิยามบอกว่าประสงค์ให้เกิดคุณลักษณะโดยทั่วไปของคนที่แสดงออกถึงว่าเป็นคนที่มีความรอบรู้ในวงเล็บตามความหมายที่ผู้วิจัยไปนิยามมา อาจจะเป็น “มีความฉลาดรู้ มีความตระหนักรู้” แล้ววัดว่าเขาแสดงพฤติกรรมออกมาแบบนี้หรือไม่

- ควรต้องนิยามพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด นิยามแล้วพฤติกรรมอะไรล่ะว่าคนที่เขารู้เรื่องแบบนี้ เขามีความรอบรู้แบบนี้ เขาแสดงออกอย่างไรในแต่ละด้าน แล้วค่อยไปตั้งข้อคำถามออกมาให้ได้ว่าเขาแสดงพฤติกรรมนี้ไหม แล้วข้อคำถามนี้ต้องแนบเนียนพอที่จะทำให้คนแบบไม่ได้ตอบด้วยความรู้ว่าจะตอบอะไร ทำเครื่องมือแล้วค่อยเอาผลจากการวัดไปเทียบเป็นเกณฑ์การประเมินว่าเขาตอบอยู่ในระดับใด

- ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนค่อนข้างกว้างมาก เหมือนที่หลายคนบอกว่าวัดไม่ได้ ดังนั้น ควรเลือกเฉพาะเรื่องที่เป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจในช่วงเวลาหนึ่งเป็นตัวอย่างในการประเมินและนำมาเป็นข้อสรุปได้ว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพมากน้อยขนาดไหน

- เมื่อมีการประเมินแล้วควรมีการรวบรวมข้อมูลและเปิดเผยข้อมูลทุกปี

6.2) การจำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน

- สถานะทางสังคมที่แตกต่างกันน่าจะมีมุมมองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพแตกต่างกัน เช่น มุมมองของผู้บริหารหน่วยงานราชการกับมุมมองของเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างกับเจ้าของกิจการ อย่างน้อยก็คือควรเป็นเกณฑ์ในเปรียบเทียบระหว่างคนมีความรู้และไม่มีความรู้ โดยเฉพาะบางที่พฤติกรรมที่แสดงออกอาจจะสะท้อนถึงความเข้าใจก็ได้ แต่ไม่ได้บอกถึงความเข้าใจไปสะท้อนในการแสดงออก คือมีปฏิสัมพันธ์แห่งหนึ่งระหว่างความรู้ความเข้าใจ สำนึกกับเรื่องของการแสดงออกจะเริ่มวนไปวนมาเพราะความคิดเห็นของแต่ละคนในแต่ละช่วงเวลาก็อาจจะมีความแตกต่างกันก็ได้

- ประเด็นของเป้าหมายที่เราจะประเมิน ถ้ามีการจัดกลุ่มได้อย่างชัดเจนแล้วมาวิเคราะห์จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน สามารถที่จะนำเสนอบทวิเคราะห์เชิงนโยบายรวมถึงแผนปฏิบัติงาน คงไม่สามารถจะใช้แบบเดียวกับทุกกลุ่มแล้วก็ต้องฝากให้ชัดถึงเกณฑ์ เพราะว่ากลุ่มการวัดความรู้ก็จะเป็นมุมมองอาจจะร่วมกันได้ในการเอาไปปฏิบัติหรือสถานการณ์ที่เขาเจอได้

6.3) การตั้งคำถามในแบบประเมิน

- ข้อคำถามหรือวิธีการประเมินจะต้องง่าย อ่านแล้วเข้าใจง่ายแล้วทำให้ผู้ตอบแบบประเมินรู้สึกทำหายอยากที่จะทำแบบประเมินจนเสร็จ

- ถ้าจะมีการยกกรณีตัวอย่างก็จะเป็นตัวอย่างซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้วก็เป็นที่รับรู้ร่วมกันแล้วเข้าใจง่าย ถ้าเป็นปัญหาหรือเป็นอะไรที่รู้สึกว่าเป็นปัญหาร่วมหรือเป็นปัญหาซึ่งคนอยากจะทำให้คำแนะนำมาให้ข้อคิดเห็นแล้วมีประสบการณ์นั้นมากก็จะดี หรืออาจมีข้อถามปลายเปิดว่า “เรื่องที่ยากเล่า”

- ควรมีการแสดงผล หลังจากทำแบบประเมินให้ผู้ตอบแบบประเมินทราบ
- การตั้งคำถามในแบบประเมินควรรู้สิทธิมนุษยชนค่อนข้างยากเพราะผู้ตอบแบบประเมินอาจจะไม่ได้มีความเข้าใจเรื่องของคำว่าสิทธิมนุษยชนจริง ๆ ควรใช้เป็นที่กรณีตัวอย่างเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้ตอบมากกว่าการถามถึงคำนิยามหรือความหมาย หากเป็นแบบประเมินสำหรับประชาชนทั่วไปควรจะมาให้เขาเข้าใจก่อนที่เขาจะตอบแบบประเมินสิทธิมนุษยชนนี้ แม้กระทั่งคนที่อาจจะเคยอบรมมาถ้าไม่ได้เข้ารับการอบรมหลายครั้งและต่อเนื่องหรือไม่ได้มีความสนใจอย่างจริงจังก็อาจไม่เข้าใจถึงนิยามที่ถูกต้องตามหลักทฤษฎีสากลระหว่างประเทศได้
- การประเมินตัวชี้วัดไม่ใช่ความรู้สึกแต่คือการประเมินพฤติกรรม ดังนั้นตัวแบบควรจะเป็นแบบสอบถามในเชิงพฤติกรรมมากกว่า เช่น ถ้าเกิดเหตุการณ์อย่างนี้มาคุณคิดเห็นอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะสะท้อนความเข้าใจได้ดีกว่าถามว่าอันนี้มีความหมายว่าอย่างไร หรือแบบประเมินพฤติกรรมหาข้อเท็จจริงแล้วถามความคิดเห็นเขาหรือว่าถ้าเกิดเหตุการณ์แบบนี้คุณจะทำอย่างไร
- สำนักงาน กสม. อาจจะออกแบบเครื่องมือการให้ความรู้ มากกว่าจะวัดความรู้ตั้งแต่ต้นว่ายังขาดเรื่องใด
- การตั้งคำถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และการตอบสนองต่อประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนในแต่ละด้าน การออกแบบประเมินต้องถามทั้งความรู้ในเรื่องนั้น หลังจากนั้นอาจจะมีข้อคำถามบางอย่าง เช่น “ถ้าเกิดเหตุการณ์แบบนี้ ท่านคิดว่า...” หรือ “สมมติ.....ท่านคิดว่ากรณีนี้ท่านถูกละเมิดสิทธิไหม” ถ้าข้อแรกเขาตอบถูกแต่ข้อหลังตอบผิดแสดงว่าเขาไม่รู้ไม่จริง จากสถานการณ์ข้อท้าย ๆ ต้องเปิดกรณีให้เขาได้วิเคราะห์ว่าตัวผู้ตอบแบบประเมินจะเลือกทำอย่างไร คำตอบนั้นจะต้องเป็นตัวคำถามที่ตอบโจทย์เรื่องนั้นจริง ๆ เช่น จะตอบโจทย์เรื่องเสรีภาพ ถามความรู้ว่าเรื่องนี้ตกลงเป็นเรื่องเสรีภาพหรือเป็นเรื่องสิทธิ ผู้ตอบแบบประเมินควรต้องรู้แล้วนะ ต้องตอบได้ว่าตกลงอันนี้เป็นความเสมอภาคหรือว่าเป็นความเท่าเทียมหรืออันนี้เป็นเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติ
- การออกแบบข้อคำถาม สามารถวัดทั้งจิตวิสัยและพฤติกรรมไปด้วย เช่น คำถามในเชิงสถานการณ์แบบนี้ขึ้นมา เขาวิเคราะห์แล้วบอกว่า “ถ้าเป็นแบบนี้ท่านจะดำเนินการอย่างไร” หรือ “ท่านคิดว่าประเด็นนี้มีผลกระทบ...” จะสะท้อนให้เห็นว่าเขามีตระหนัก ถ้าเกิดกับเขา เขาจะมีโอกาสเข้าไปปฏิบัติอย่างไร สำหรับการประเมินประชาชนทั่วไป แต่ถ้าประเมินเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐซึ่งมีหน้าที่กำหนดเชิงนโยบาย ตัวอย่างที่นำมาใช้เป็นคำถามจะไม่เหมือนกัน
- การวัดความรู้นี้อาจจะเป็นข้อคำถามที่มันถูกผิด เพราะสามารถออกแบบและประเมินได้ง่าย

6.4) จำนวนคำถาม

- การออกแบบข้อความพฤติกรรม และคำตอบให้เลือกพร้อมแสดงเหตุผลอาจจะมีได้สัก 2-3 ข้อ ไม่จำเป็นต้องถามทุกข้อ เพื่อให้จำนวนข้อถามไม่ยาวมาก
- ถ้ามีข้อถามจำนวนมาก ความเอนเอียงจะสูงเพราะว่าพอข้อท้าย ๆ ผู้ตอบแบบประเมินมักไม่ให้ความร่วมมือในการตอบ ถ้าสามารถกระชับหรือจำกัดจำนวนข้อคำถาม เขียนได้ตรงประเด็นก็อาจจะได้คำตอบที่ตรงความเป็นจริง
- ถ้าประเมินหลังอบรมที่สามารถผลสำเร็จได้ คือ ประเมินหลังการอบรมในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อประเมินว่าผู้รับการอบรมมีการนำความรู้ไปใช้อย่างไร
- กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินมีความสำคัญในการออกแบบข้อความ เพราะว่าเป็นไปไม่ได้ที่หนึ่งคนจะเข้าใจทุกเรื่อง เขาจะมีประสบการณ์โดยตัวเขาแล้วเขาจะแม่นยำในการที่จะตอบแบบสอบถามเรื่องใกล้ตัว เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงานก็อาจจะออกแบบสอบถามที่เคยได้รับการปฏิบัติกับนายจ้าง

6.5) วิธีการในการประเมิน

- ควรเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ควรคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย
- การทำแบบสอบถาม ถ้าเป็นแบบกระดาษข้อดีคืออาจจะได้คำตอบครบทุกคน ความแม่นยำแม่นยำตรงก็อาจจะได้ดีกว่า แต่ถ้าส่งกูเกิลฟอร์มความร่วมมืออาจจะน้อย เพราะบางคนไม่ได้สนใจแบบสอบถาม บางคนมีความรู้เรื่องการใช้ interactive device ค่อนข้างน้อย การวางแบบประเมินบนเว็บ ต้องมีเรื่องแรงจูงใจพอสมควร ไม่เช่นนั้นผลตอบรับจะน้อยมาก
- รูปแบบแบบสอบถามควรจะต้องเป็นมิตรกับผู้ตอบแบบประเมิน มีรูปแบบดึงดูดใจให้ผู้ตอบแบบประเมินยินดีเข้ามาให้ข้อมูล เช่น ถ้าอยู่ในระบบออนไลน์อาจมี pop up บอกว่า “อีกนิดนะจะเสร็จแล้ว” หรือ “เหลืออีก 2 ข้อเหลืออีก 3 ข้อนะ” ให้ผู้ตอบได้รู้ความก้าวหน้า

6.6) การประเมินกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม.

- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการเรียนรู้ ไม่เพียงเป็นการประเมินหลังการอบรมเฉพาะครั้ง ความสำคัญอยู่ที่ว่าการที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติซึ่งหมายถึงจิตใจของมนุษย์ว่าผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ประสบการณ์ กระบวนการหล่อหลอมให้คนหนึ่งมีความคิดอย่างหนึ่งที่เป็นแบบแผนของตัวเองและมีความแตกต่าง สิ่งที่จะต้องสะท้อนให้เห็นคือว่าในเรื่องของการได้รับความรู้มีอะไรที่แตกต่างกัน ผลที่วัดได้จากการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยยะสำคัญมากคือการวัดความรู้ แต่การวัดทัศนคติต้องมาจากการพูดคุยกัน ถ้าสามารถนำผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมแต่ละรุ่นมาพบกัน แล้วสอบถามข้อมูลว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดบ้าง อาจจะสามารถวัดได้

ระดับหนึ่ง สิ่งที่ยุบายามจะสะท้อนให้เห็นคือว่าสิ่งที่จะประเมินได้ก็เหมือนการรับความรู้เท่านั้น แต่ว่าถ้าเกิดว่าทัศนคติอื่น ๆ ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการประเมิน

6.7) การประเมินประชาชนทั่วไป

- ข้อถามที่นำมาใช้ออกแบบแบบประเมินความรู้ต้องเป็นคำถามทั่วไป กว้าง ๆ โดยยกตัวอย่างสมมติเหตุการณ์ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน จะทำให้ผู้ตอบแบบประเมินมีประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากในทางการศึกษาก็ยังไม่สามารถสอนทักษะการวิเคราะห์ได้ทั้งหมด การประเมินความรู้จะรวมถึงการเอาความรู้ ทักษะ และหัวใจสำคัญคือการนำไปประยุกต์ใช้ซึ่งขึ้นกับบริบทประสบการณ์ของผู้ตอบแบบประเมิน อาจออกแบบคำถามโดยการใช้สถานการณ์สมมติเพื่อให้ผู้ประเมินเลือกว่าจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์นั้นก็เพียงพอแล้ว ไม่สามารถจะลงไปวัดถึงเรื่องในใจได้

- การประเมินสำหรับประชาชนทั่วไปจะยากกว่าการประเมินผู้เข้ารับการอบรม หรือการประเมินฯ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. ที่ผ่านมา ใช้การประเมินก่อน-หลังการอบรม ยังไม่เคยมีการประเมินหลังสิ้นสุดการเข้ารับการอบรมไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการประเมินแบบนี้จะยากมากเพราะต้องเป็นการเก็บข้อมูลในปริมาณที่ใหญ่พอสมควร และเป็นการติดตามหลังสิ้นสุดการอบรมแล้วเพื่อศึกษาพฤติกรรม อาจต้องมีการใช้ข้อมูลที่หน่วยงานอื่นที่มีการเก็บข้อมูลรายปีมาใช้ประกอบการประเมินผล เช่น ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ส่วนเครื่องมือประเมินตนเอง ซึ่งผู้ตอบแบบประเมินเข้าไปทดสอบแล้วออกผลมาว่าได้คะแนนระดับเท่าไรเป็นสิ่งที่ดี ประเด็นสำคัญคือทำอย่างไรให้แปลค่าออกมาเป็นตัวเลขให้ได้

เครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน มาออกแบบเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ได้เป็นแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน จำนวน 78 ข้อ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีจำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) ช่วงอายุ 3) อาชีพ 4) สถานที่ทำงาน โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย X ในข้อความที่ตรงกับผู้ตอบมากที่สุด

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย X ใน ที่ตรงกับเหตุการณ์ที่ผู้ตอบเคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ 3 ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 12 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ โดยทำเครื่องหมาย x ใน ตรงกับความเห็นของผู้ตอบมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 24 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น คือ เห็นด้วยมาก ค่อนข้างเห็นด้วย เห็นด้วยบางครั้ง แทบไม่เห็นด้วยเลย

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 8 ข้อ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับผู้ประเมินมากที่สุด

ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน จำนวน 78 ข้อ ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อถาม และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามปฏิบัติการ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ข้อถามทุกข้อผ่านเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
	ข้อมูลทั่วไป	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
1.	เพศ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
2.	ช่วงอายุ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
3.	อาชีพ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
4.	ภูมิลำเนาที่ทำงาน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน								
5.	ท่านเคยมีประสบการณ์การถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจา	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
6.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจา	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
7.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์หรือล้อเลียน ทางวาจา	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
8.	ท่านเคยมีประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดีย	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
9.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดีย	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
10.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดีย	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
11.	ท่านเคยพบการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร เช่น การเรียกรับผลประโยชน์ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเอง หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
12.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) พบปฏิบัติงานของตำรวจจราจร เช่น การเรียกรับผลประโยชน์ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเอง หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
13.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ พบปฏิบัติงานของตำรวจจราจร เช่น การเรียกรับผลประโยชน์ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเอง หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
14.	ท่านเคยพบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อไปติดต่อราชการ เช่น ลัดคิวการให้บริการ ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
15.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) พบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อไปติดต่อราชการ เช่น ลัดคิวการให้บริการ ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
16.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ พบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อไปติดต่อราชการ เช่น ลัดคิวการให้บริการ ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
17.	ท่านเคยพบการไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
18.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
19.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซง	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
	ในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ							
20.	ท่านเคยพบการถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขัง แก้มจากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็น ทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
21.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติ พี่น้อง) ถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังแก้ม จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทาง สังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
22.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังแก้มจากการ เข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/ สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
23.	ท่านเคยพบการถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจาก นายจ้าง เช่น การทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่าย ค่าจ้าง การจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมาย กำหนด ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
24.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติ พี่น้อง) ถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น การทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง การจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
25.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น การ ทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง การจ่าย ค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
26.	ท่านเคยพบการถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการ หรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
27.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการ หรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
28.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการ หรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
29.	ท่านเคยพบการถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
30.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
31.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
32.	ท่านเคยพบการถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมอื่น ๆ โดยไม่ได้รับการอธิบายถึงสาเหตุ เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุน เด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
33.	ท่านเคยเห็นผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) ถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมอื่น ๆ โดยไม่ได้รับการอธิบายถึงสาเหตุ เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุน เด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
34.	ท่านเคยเห็นบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ ถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมอื่น ๆ โดยไม่ได้รับการอธิบายถึงสาเหตุ เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุน เด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน								
35.	ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าและความเป็นอิสระที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถถูกพรากไปได้โดยใครก็ตาม	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
36.	ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
37.	ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
38.	การชุมนุมบนถนนสามารถทำได้ แม้ว่าจะกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นบ้าง เพราะเป็นเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
39.	ความเสมอภาค หมายถึง การปฏิบัติเหมือนกันกับทุกคนในทุกสถานการณ์	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
40.	การมีที่นั่งพิเศษสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ไม่ได้ขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่เป็นการส่งเสริมความเสมอภาคในทางปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
41.	สำนักงานขนส่งไม่อนุญาตให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวทำใบขับขี่รถยนต์สาธารณะแม้จะมีใบขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
42.	การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
43.	พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
44.	การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
45.	ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
46.	แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
ทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน								
47.	การที่ครูพูดหรือแสร้งรูปลักษณะของนักเรียนเป็นเพราะความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
48.	การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตี สามารถกระทำได้เป็นปรารถนาดีของครู	0	0	+1	+1	+2	0.50	สอดคล้อง
49.	ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสมของตนเอง ไม่ควรถูกจำกัดด้วยเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศ	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
50.	การข่มขู่หรือผู้ต้องหาติดใจก่อนการร้ายสามารถทำได้ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
51.	นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ญาติของเหยื่อพยาน และ ทนายความสิทธิมนุษยชน มักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
52.	ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบไต่ที่ไม่่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
53.	ทุกคนควรสามารถวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียล โดยไม่ถูกจำกัดหรือลงโทษทางกฎหมาย	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
54.	การชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรมีเสรีภาพในการเข้าร่วมได้อย่างอิสระ แม้ว่า	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
	การประชุมอาจจะมีการละเมิดผู้อื่นถือเป็นเรื่องปกติของสังคมประชาธิปไตย							
55.	การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะและช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
56.	การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
57.	การใช้สิทธิในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
58.	การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนต้องได้รับของแจกชิ้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากบางครอบครัวมีเด็กก่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่ม	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
59.	การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการ ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
60.	การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
61.	สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานข้ามชาติ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
62.	การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
63.	เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่างๆ ในสังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
64.	พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
65.	เมื่อมีประเด็นขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคม การจัดทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการมีส่วนร่วมของประชาชน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
66.	การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
67.	ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
68.	การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
69.	การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
70.	ควรรยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต เพื่อให้โอกาส	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
	ผู้กระทำความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม							
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน								
71.	เมื่อท่านพบเหตุการณ์ในสถานศึกษา/ที่ทำงานของท่าน ห้ามบุคลากรสวมฮิญาบ ท่านจะดำเนินการอย่างไร	0	+1	+1	+1	+3	0.75	สอดคล้อง
72.	เมื่อท่านพบเหตุการณ์เด็กถูกร่างงานข้ามชาติ บริเวณที่พักของท่านไม่ได้เรียนหนังสือ ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
73.	เมื่อท่านพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติเกินกำหนดเวลาทำงาน ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
74.	เมื่อท่านพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในคดีขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
75.	เมื่อเพื่อนมาขอให้ท่านเข้าร่วมรณรงค์เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
76.	เมื่อเพื่อนมาขอให้ท่านเข้าร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อรณรงค์กรณีไม่ส่งชาวอุยกูร์กลับสู่ประเทศต้นทาง ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง
77.	เมื่อเพื่อนขอให้ท่านลงชื่อในการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายภาษี	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ระดับคะแนนความน่าเชื่อถือ					IOC	การแปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	รวม		
	กฎหมายมรดก และกฎหมายประกันสังคม ให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม ท่านจะดำเนินการอย่างไร							
78.	เมื่อท่านพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ลัดคิวเพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในกรณีการรักษาประเภทเดียวกัน ท่านจะดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+4	1.00	สอดคล้อง

ผู้วิจัยได้ปรับลดข้อคำถามลงจำนวน 10 ข้อ โดยจัดข้อคำถามที่คล้ายกันไว้เป็นข้อคำถามเดียวกันตามความเห็นของผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมิน เหลือข้อคำถาม จำนวน 68 ข้อ และเพิ่มข้อคำถามข้อมูลทั่วไปสำหรับการเคย-ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. จำนวน 1 ข้อคำถาม รวมเป็น 69 ข้อ และนำแบบประเมินความรู้ไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อสำรวจและระบอบุคคลประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และ 2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป ดังนี้

4.2.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ได้ผลความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.814 ส่วนรายด้านมีค่าระหว่าง 0.475 - 0.843 และค่า Item-total correlation รายด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.475 - 0.843 ซึ่งพบว่า ค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุด คือ ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีค่าเท่ากับ 0.843 รองลงมา คือ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน มีค่าเท่ากับ 0.764 ทศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน มีค่า

เท่ากับ .759 สำหรับด้านที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุด คือ ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน มีค่าเท่ากับ .475 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงค่าความเชื่อมั่นรายด้านและรวมทั้งฉบับของแบบสอบถาม (n = 64)

แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน	จำนวนข้อ คำถาม	ค่าความ เชื่อมั่น	ค่าเฉลี่ย	ช่วงของค่า Item-total correlation
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	20	.843	0.4733	.621-.792
ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน	12	.475	0.6933	.287-.500
ทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน	24	.759	3.0927	.358 -.736
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	8	.764	.49949	.508-.729
รวม	64	.814	3.7890	.311-.698

เมื่อใช้เกณฑ์พิจารณาในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 19 ข้อ คือ ข้อ 8, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 44, 45, 56, 65 ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ($\alpha=.843$)		
6. ท่านเคยถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียน ทางวาจาหรือไม่	.247	ผ่าน
7. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์หรือล้อเลียน ทางวาจาหรือไม่	.238	ผ่าน
8. ท่านเคยได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	.129	ไม่ผ่าน

ข้อความ	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
9. ท่านเคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	.237	ผ่าน
10. ท่านเคยถูกตำรวจจรรยาบรรณเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	.267	ผ่าน
11. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจจรรยาบรรณเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	.328	ผ่าน
12. เมื่อไปติดต่อราชการ ท่านเคยได้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐลัดคิวการให้บริการ หรือถูกใช้คำพูดที่ไม่สุภาพหรือไม่	.154	ไม่ผ่าน
13. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกลัดคิวการให้บริการ หรือถูกใช้คำพูดที่ไม่สุภาพจากเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อไปติดต่อราชการหรือไม่	.032	ไม่ผ่าน
14. ท่านเคยไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ หรือไม่	.150	ไม่ผ่าน
15. ท่านเคยเห็นผู้อื่นไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ หรือไม่	.010	ไม่ผ่าน
16. ท่านเคยถูกดำเนินคดี หรือการถูกกลั่นแกล้ง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อมหรือไม่	.276	ผ่าน
17. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกดำเนินคดี หรือการถูกกลั่นแกล้ง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	.204	ผ่าน
18. ท่านเคยถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น ทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง จ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ หรือไม่	.185	ไม่ผ่าน
19. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น ทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง จ่ายค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ หรือไม่	.132	ไม่ผ่าน
20. ท่านเคยถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	.229	ผ่าน
21. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	.328	ผ่าน
22. ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่	.327	ผ่าน

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
23. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่	.150	ไม่ผ่าน
24. ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริม อาชีพ ฯลฯ โดยไม่ได้รับการอธิบายถึงสาเหตุหรือไม่	.044	ไม่ผ่าน
25. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ โดยไม่ได้รับการอธิบายถึงสาเหตุ หรือไม่	.149	ไม่ผ่าน
ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน ($\alpha=.475$)		
26. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าและความเป็นอิสระที่มนุษย์ทุกคนมี โดยธรรมชาติซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถถูกพรากไปได้โดยใครก็ตาม	.031	ไม่ผ่าน
27. ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ	.267	ผ่าน
28. ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียล เพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	.233	ผ่าน
29. การชุมนุมบนถนนสามารถทำได้ แม้ว่าจะกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นบ้าง เพราะเป็นเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ	.110	ไม่ผ่าน
30. ความเสมอภาค หมายถึง การปฏิบัติเหมือนกันกับทุกคนในทุกสถานการณ์	.057	ไม่ผ่าน
31. การมีที่นั่งพิเศษสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุไม่ได้ขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่เป็นการส่งเสริมความเสมอภาคในทางปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม	0.16	ไม่ผ่าน
32. สำนักงานขนส่งไม่อนุญาตให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวทำใบขับขี่รถยนต์สาธารณะแม้จะมีใบขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	.012	ไม่ผ่าน
33. การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงาน เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	.242	ผ่าน
34. พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่องเพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบ และยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้	.243	ผ่าน

ข้อความ	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
35. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียง อย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม	.292	ผ่าน
36. ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ	.391	ผ่าน
37. แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย	.405	ผ่าน
ทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ($\alpha=.759$)		
38. การที่ครูพูดหรือแสร้งรูปลักษณะของนักเรียนเป็นเพราะความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully (-)	.330	ผ่าน
39. การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตี สามารถกระทำได้เป็นปรารถนาดีของครู (-)	.307	ผ่าน
40. ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสมของตนเอง ไม่ควรถูกจำกัดด้วยเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศ	.367	ผ่าน
41. การซ้อมทรมานผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายสามารถทำได้ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก (-)	.278	ผ่าน
42. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ญาติของเหยื่อ พยานและทนายความสิทธิมนุษยชน มักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย	.236	ผ่าน
43. ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบใดที่ไม่อนาจาร และไม่ผิดกฎหมาย	.262	ผ่าน
44. ทุกคนควรสามารถวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียล โดยไม่ถูกจำกัดหรือลงโทษทางกฎหมาย (-)	.087	ไม่ผ่าน
45. การชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรมีเสรีภาพในการเข้าร่วมได้อย่างอิสระ แม้ว่าการชุมนุมอาจจะมีการละเมิดผู้อื่นถือเป็นเรื่องปกติของสังคมประชาธิปไตย (-)	.009	ไม่ผ่าน
46. การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะและช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น (-)	.208	ผ่าน
47. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน	.297	ผ่าน

ข้อคำถาม	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
48. การใช้สิทธิในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม (-)	.247	ผ่าน
49. การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนต้องได้รับของแจกขั้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่ม	.312	ผ่าน
50. การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับผู้พิการ ทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร บริการ ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป	.418	ผ่าน
51. การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี	.325	ผ่าน
52. สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานข้ามชาติ (-)	.257	ผ่าน
53. การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน	.252	ผ่าน
54. เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ในสังคมเพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้ (-)	.309	ผ่าน
55. พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว	.392	ผ่าน
56. เมื่อมีประเด็นขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคม การจัดทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการมีส่วนร่วมของประชาชน (-)	.119	ไม่ผ่าน
57. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบติดตามการทำงานของ รัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย	.441	ผ่าน
58. ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย	.375	ผ่าน
59. การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ (-)	.276	ผ่าน
60. การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	.444	ผ่าน
61. ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับ ตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม	.236	ผ่าน

ข้อความ	ค่าอำนาจ จำแนก	ผ่าน/ไม่ผ่าน เกณฑ์
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ($\alpha=.764$)		
62. เมื่อคุณพบเหตุการณ์สถานศึกษา/ที่ทำงานของคุณ ห้ามบุคลากรสวมฮิญาบ คุณจะดำเนินการอย่างไร	.279	ผ่าน
63. เมื่อท่านพบเหตุการณ์เด็กลูกแรงงานข้ามชาติ ไม่ได้เรียนหนังสือท่านจะ ดำเนินการอย่างไร	.328	ผ่าน
64. เมื่อคุณพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลา คุณจะดำเนินการอย่างไร	.376	ผ่าน
65. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือผู้กระทำผิดในคดีการขับรถ โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิต คุณจะดำเนินการอย่างไร	.181	ไม่ผ่าน
66. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมรณรงค์ เพื่อยกเลิกการ ลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และ คดีทุจริต คุณจะดำเนินการอย่างไร	.313	ผ่าน
67. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมการประชุม ในพื้นที่ที่ได้รับ อนุญาตเพื่อรณรงค์ไม่ส่งโรฮิงญาหรืออุยกูร์ กลับสู่ประเทศต้นทาง คุณจะ ดำเนินการอย่างไร	.308	ผ่าน
68. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนขอให้ลงชื่อการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ให้ สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายมรดก และ กฎหมายประกันสังคม เป็นต้นคุณจะดำเนินการอย่างไร	.343	ผ่าน
69. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลัดคิวเพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในเคสการรักษาเดียวกัน คุณจะดำเนินการอย่างไร	.255	ผ่าน
Alpha	.815	ผ่าน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล โดยดูจาก

1) ค่าความร่วมกัน (Community = h^2) หรือ สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์พหุระหว่างตัวแปรภายใน
ปัจจัยเดียวกันระดับสูง ค่าความร่วมกัน อยู่ระหว่าง 14.180 ซึ่งมากกว่า 0.3 ทุกข้อ

2) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy : KMO การศึกษาครั้งนี้ใช้ $KMO > 0.7$ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2554 : 445) ข้อมูลมีความเหมาะสมระดับดีมาก โดยได้ค่า KMO ขององค์ประกอบ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 6 มีค่า KMO เท่ากับ .948

3) ค่า Bartlett's Test of Sphericity พิจารณาจากค่า Chi-Square ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2554) พบว่า มีความเหมาะสม Bartlett's Test of Sphericity < 0.001 ($\chi^2 = 29486$, Degree of freedom = 32032.916)

ขั้นที่ 2 การสกัดปัจจัย (Factor extraction) โดยใช้วิธีองค์ประกอบร่วม Component factor method ใช้วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood method) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงเป็นแบบโค้งปกติ (Normal distribution) (กัลยา วานิชย์บัญชา . 2554)

ขั้นที่ 3 การหมุนแกนปัจจัย (Factor rotation) ทำให้ปัจจัยที่สกัดได้ชัดเจนขึ้น โดยจากเดิมเป็นสมาชิกของหลายองค์ประกอบ ให้เป็นสมาชิกองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งอย่างชัดเจน ใช้และหมุนแกนด้วยวิธี Varimax

ขั้นที่ 4 การพิจารณาจำนวนปัจจัย (องค์ประกอบ) ปัจจัยที่สกัดได้พิจารณาจากค่าไอเกน (Eigen value) > 1 (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2554) ในจากการพิจารณาค่า Eigen value พบว่า มีจำนวน 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด มีค่าร้อยละ 14.180 และองค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูลได้ร้อยละ 23.936 โดยทุกองค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูลได้ ร้อยละ 44.113 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงค่า Eigen value จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (n=50)

หลักการพื้นฐาน	Eigen value	ร้อยละความผันแปรของข้อมูล	ร้อยละความผันแปรของข้อมูลสะสม
1. หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	14.180	14.180	14.180
2. หลักเสรีภาพ	9.759	9.759	23.939
3. หลักความเสมอภาพ	5.999	5.999	29.938
4. หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	5.396	5.396	35.334
5. หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	4.450	4.450	39.784
6. หลักความเป็นสากล	4.328	4.328	44.113

จากการพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 1 ไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ต่ำกว่า 0.3 จึงไม่มีการตัดข้อคำถามจากเกณฑ์นี้ จากการพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 2 พบว่า ไม่มีข้อคำถามที่ปรากฏในองค์ประกอบที่น้อยกว่า 3 ข้อคำถาม การพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 3 ไม่มีข้อคำถามที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันมีความหมายไม่สอดคล้องกัน จึงไม่มีการตัดข้อคำถามจากเกณฑ์นี้

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยจึงคงเหลือข้อคำถามจำนวน 45 ข้อ จากทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนจำนวน 50 ข้อ โดยเป็นข้อมูลทั่วไป 5 ข้อ ข้อคำถามวัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามวัดความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ ข้อคำถามวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ และข้อคำถามวัดพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน 7 ข้อ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สรุปจำนวนข้อคำถามในแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนในแต่ละขั้นตอน

	จำนวนข้อคำถามในแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน			
	ชั้นออกแบบเครื่องมือ	ชั้นการตรวจสอบ IOC	ชั้นตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	ชั้นวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ
ข้อมูลทั่วไป	4	4	5	5
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	30	20	10	10
ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน	12	12	7	7
ทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน	24	24	21	21
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน	8	8	7	7
รวม	78	68	50	50

4.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

กลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. จำนวน 228 คน เป็นผู้เคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 157 คน และเป็นผู้เคยเข้าร่วมงานสมัชชาสิทธิมนุษยชน จำนวน 61 คน ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.8) มีอายุระหว่าง 26-60 ปี (ร้อยละ 68.8) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 53.10) รองลงมาคือ เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป) (ร้อยละ 17.00) และประกอบอาชีพอิสระ/รับจ้าง (ร้อยละ 11.0) ตามลำดับ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=228 คน)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	89	39.00
หญิง	125	54.80
ผู้มีความหลากหลายทางเพศ	14	6.20
2. ช่วงอายุ		
อายุต่ำกว่า 18 ปี	9	3.90
ระหว่าง 18-25 ปี	27	11.80
ระหว่าง 26 -60 ปี	175	68.80
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	17	7.50
3. อาชีพ		
นักศึกษา	26	11.40
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ	121	53.10
พนักงานบริษัทเอกชน	17	7.50
อิสระ/รับจ้าง	25	11.00
เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป)	39	17.00
4. สถานที่ทำงานหรือประกอบอาชีพอิสระ หรือรับจ้าง/ หรือสถานศึกษา (สำหรับนักศึกษา)		
กรุงเทพและปริมณฑล	129	56.60

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคกลาง	27	11.80
ภาคเหนือ	24	10.50
ภาคใต้	21	9.20
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	27	11.80

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกข้อ และมีประสบการณ์เคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจจราจรเรียกรับผลประโยชน์ และมีประสบการณ์เคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม สูงที่สุด (ร้อยละ 74.6) และมีประสบการณ์เคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจา น้อยที่สุด (ร้อยละ 59.20) ดังตารางที่ 15 ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของข้อมูลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เหตุการณ์	ร้อยละ (จำนวน)		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
6. ท่านเคยถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	71.90 (164)	22.80 (52)	5.30 (12)
7. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	59.20 (135)	35.50 (81)	5.30 (12)
หลักเสรีภาพ			
8. ท่านเคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ หรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	62.70 (143)	32.10 (73)	5.30 (12)
หลักความเสมอภาค			
9. ท่านเคยถูกตำรวจจราจรเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	69.30 (158)	25.00 (57)	5.70 (13)
10. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจจราจรเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	74.60 (170)	19.30 (44)	6.10 (14)
หลักการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม			

เหตุการณ์	ร้อยละ (จำนวน)		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
11. ท่านเคยถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังแก้ง จากการเข้าร่วมชุมนุม เรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	63.60 (145)	32.90 (75)	3.50 (8)
12. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังแก้ง จากการเข้าร่วม ชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	71.90 (164)	21.00 (48)	7.10 (16)
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ			
13. ท่านเคยถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	62.80 (143)	31.10 (71)	6.10 (14)
14. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	69.30 (158)	26.30 (60)	4.40 (10)
หลักความเป็นสากล			
15. ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการ รักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่	74.60 (170)	21.90 (50)	3.50 (8)

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ของสำนักงาน กสม. มีการตอบแบบประเมินซึ่งวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชนถูกต้อง โดยมี ร้อยละการตอบถูก 76.80 ในข้อคำถาม “แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่า ล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย” รองลงมาคือข้อคำถาม “ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ” ขณะที่ข้อคำถามที่มีการตอบผิดสูงที่สุดคือ “พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเอง ได้” และมีดัชนีความง่ายของข้อคำถาม ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)		ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
	ตอบถูก	ตอบผิด		
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
16. ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับ กฎหมายของแต่ละประเทศ	63.60 (145)	36.40 (83)	0.63	ค่อนข้าง ง่าย

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)		ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
	ตอบถูก	ตอบผิด		
หลักเสรีภาพ				
17.ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระใน โซเชียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	63.60 (145)	36.40 (83)	0.63	ค่อนข้าง ง่าย
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ				
18.การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีใน ผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิ มนุษยชน	55.30 (126)	44.70 (102)	0.55	ยาก ปานกลาง
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม				
19. พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะ เด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยง ตนเองได้	49.60 (113)	50.40 (115)	0.49	ยาก ปานกลาง
20. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดี ที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วม	53.10 (121)	46.90 (107)	0.53	ยาก ปานกลาง
หลักความเสมอภาค				
21. ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ	72.40 (165)	27.60 (63)	0.72	ค่อนข้าง ง่าย
หลักความเป็นสากล				
22. แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลา ทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย	76.80 (175)	23.20 (53)	0.76	ค่อนข้าง ง่าย

จากจำนวนข้อถามทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน 21 ข้อ ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. มีระดับมากจำนวน 9 ข้อ ระดับปานกลางจำนวน 7 ข้อ และระดับน้อย จำนวน 5 ข้อ

ตารางที่ 17 ทักษะคิดเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์					3.26	0.42	มาก
23. การที่ครูพูดหรือแซวรูปลักษณ์ของนักเรียนเป็นเพราะความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully (-)	78.90 (180)	17.50 (40)	1.30 (3)	2.20 (5)	3.73	0.60	มาก
24. การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตีสามารถกระทำได้เป็นปรารถนาดีของครู (-)	68.00 (155)	25.90 (59)	2.20 (5)	3.90 (9)	3.58	0.73	มาก
25. ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสมของตนเอง ไม่ควรถูกจำกัดด้วยเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศ (+)	45.20 (103)	11.00 (25)	11.00 (25)	45.20 (103)	2.32	1.33	ปานกลาง
26. การซ่อมทรมาณผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายสามารถทำได้เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก (-)	73.80 (169)	16.70 (38)	4.40 (1)	4.80 (11)	3.60	0.78	มาก
27. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ญาติของเหยื่อ พยาน และทนายความสิทธิมนุษยชนมักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย (+)	17.10 (39)	14.90 (34)	11.80 (27)	56.10 (128)	3.07	1.18	ปานกลาง
หลักเสรีภาพ					2.62	0.84	ปานกลาง
28. ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบใดที่ไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย (+)	6.10 (14)	16.20 (37)	10.10 (23)	67.50 (154)	3.39	0.96	ปานกลาง
29. การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะ	33.30 (76)	17.10 (39)	3.90 (9)	45.60 (104)	2.38	1.13	น้อย

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
และช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น (-)							
หลักความเสมอภาค					3.36	0.54	ปานกลาง
30. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาดที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน (+)	6.60 (15)	4.80 (11)	4.40 (10)	84.20 (192)	3.66	0.85	มาก
31. การใช้สิทธิในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม (+)	45.20 (103)	6.10 (14)	5.70 (13)	45.20 (103)	2.47	1.42	น้อย
32. การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วมทุกคนต้องได้รับของแจกขั้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากบางครอบครัวมีเด็กอ่อนต้องได้รับนมผงเพิ่ม (+)	3.90 (9)	8.30 (19)	12.70 (29)	75.00 (171)	3.59	0.81	มาก
33. การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป (+)	3.90 (9)	3.90 (9)	8.80 (20)	83.30 (190)	3.71	0.72	มาก
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ					2.54	0.35	น้อย

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
34. การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี (+)	17.50 (40)	19.30 (44)	9.20 (21)	53.90 (123)	3.00	1.20	ปานกลาง
35. สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานข้ามชาติ (-)	18.00 (41)	12.70 (29)	16.70 (38)	52.60 (120)	1.96	1.17	น้อย
36. การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน (+)	7.50 (17)	7.00 (16)	9.60 (22)	75.90 (173)	3.54	0.91	มาก
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม					2.81	0.44	ปานกลาง
37.เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้ (-)	28.50 (65)	18.00 (41)	6.60 (15)	46.90 (107)	2.28	1.31	น้อย
38.พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว (-)	1.30 (3)	10.50 (24)	11.00 (25)	77.20 (176)	3.64	0.72	มาก
39.การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย (+)	2.20 (5)	5.30 (12)	10.50 (24)	82.00 (187)	3.72	0.66	มาก
หลักความเป็นสากล					2.94	0.61	ปานกลาง
40.ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย (+)	6.60 (15)	15.80 (36)	12.70 (29)	64.90 (148)	3.36	0.97	ปานกลาง

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย บางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
41.การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ (-)	21.90 (50)	17.50 (40)	7.00 (16)	53.50 (122)	2.08	1.26	น้อย
42.การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (+)	11.40 (26)	18.90 (43)	10.50 (24)	59.20 (135)	3.18	1.10	ปานกลาง
43.ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (+)	12.70 (29)	18.00 (41)	9.20 (21)	60.10 (137)	3.17	1.12	ปานกลาง

ผลการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) เลือกแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และมีค่าดัชนีความง่าย ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนีความง่าย	การแปลผล
หลักเสรีภาพ 44. เมื่อคุณพบเหตุการณ์สถานศึกษา/ที่ทำงานของคุณ ห้ามบุคลากรสวมอัญญาบ คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.73	ค่อนข้างง่าย

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
ก ไม่ดำเนินการ เพราะไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง	36	15.80		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะเป็นสิทธิของสถานศึกษา/ที่ทำงาน	12	5.30		
ค ร้องเรียนต่อผู้บริหารของสถานศึกษา/ที่ทำงาน ขอให้ยกเลิกเพราะเป็นสิทธิของบุคลากร (เฉลี่ย)	167	73.20		
ง เล่าให้เพื่อนที่ทำงานในหน่วยงานอื่นฟัง เพราะกลัวเดือดร้อนหากร้องเรียนในสถานศึกษา/ที่ทำงานของตนเอง	13	5.70		
หลักความเป็นสากล				
45. เมื่อท่านพบเหตุการณ์เด็กลูกแรงงานข้ามชาติไม่ได้เรียนหนังสือ ท่านจะดำเนินการอย่างไร			0.76	ค่อนข้างง่าย
ก ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง	13	5.70		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ	14	6.10		
ค โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น	26	11.40		
ง ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำหรือตรวจสอบเพราะเป็นสิทธิเด็ก (เฉลี่ย)	175	76.80		
46. เมื่อคุณพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลา คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.75	ค่อนข้างง่าย

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
ก. แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการจัดหางาน หรือสายด่วนกระทรวงแรงงาน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานในการพักผ่อนและมีเวลาส่วนตัว (เฉลี่ย)	171	75.00		
ข โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น	18	7.90		
ค ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง	10	4.40		
ง ไม่ดำเนินการ เพราะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่แล้ว	29	12.70		
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 47.เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมรณรงค์เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.59	ยากปานกลาง
ก ร่วมการรณรงค์ เพราะการฆ่าสิ่งมีชีวิต เป็นบาป	24	10.50		
ข ร่วมการรณรงค์ เพราะเห็นว่าการลงโทษโดยการประหารชีวิตการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (เฉลี่ย)	136	59.60		
ค ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง และมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว	30	13.20		
ง ไม่ร่วม เพราะการไต่สวนคดีที่มีโทษถึงประหารนั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม คนทำผิดควรได้รับโทษ	38	16.70		

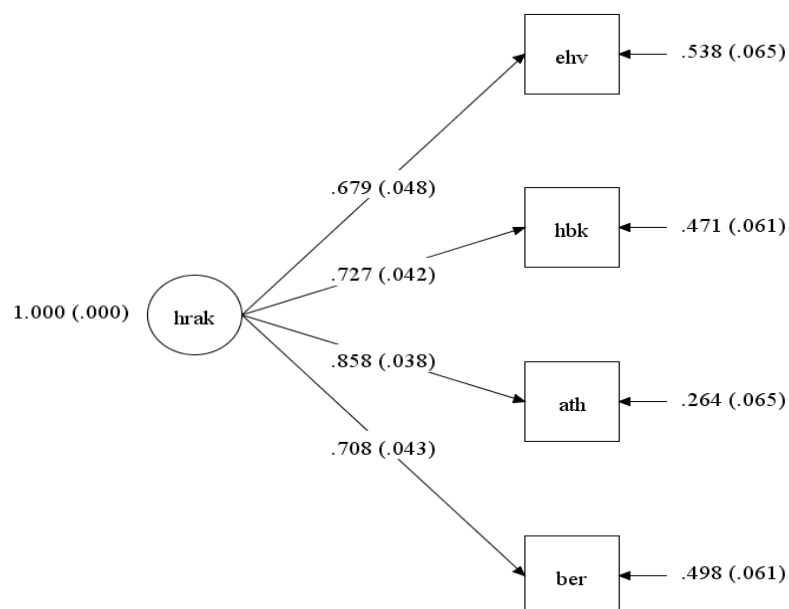
ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
<p>หลักการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>48. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อรณรงค์ไม่ส่งโรฮิงญาหรืออุยกูร์ กลับสู่ประเทศต้นทาง คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก ไม่ร่วม เพราะไม่ว่าบุคคลใดที่เข้ามาอย่างไม่ถูกต้อง บุคคลนั้นควรถูกส่งกลับประเทศต้นทาง</p> <p>ข ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p> <p>ค เข้าร่วม เพราะการส่งบุคคลไปสู่อันตราย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (เฉลี่ย)</p> <p>ง เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยม ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน พบปะเพื่อนใหม่ ๆ</p>	<p>18</p> <p>37</p> <p>132</p> <p>41</p>	<p>7.90</p> <p>16.20</p> <p>57.90</p> <p>17.90</p>	0.57	ยาก ปานกลาง
<p>หลักเสมอภาค</p> <p>49. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนขอให้ลงชื่อการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายมรดก และกฎหมายประกันสังคม เป็นต้น คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก ร่วมลงชื่อ เพราะทุกคนควรได้รับความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ (เฉลี่ย)</p> <p>ข ร่วมลงชื่อ เพราะเป็นกระแสสังคม แสดงให้เห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่</p> <p>ค ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p> <p>ง ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว</p>	<p>172</p> <p>19</p> <p>15</p> <p>22</p>	<p>75.40</p> <p>8.30</p> <p>6.60</p> <p>9.70</p>	0.75	ค่อนข้าง ง่าย

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ				
50. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลัดคิวเพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในเคสการรักษาเดียวกัน คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.68	ค่อนข้างง่าย
ก ไม่ดำเนินการ เพราะคนไทยควรได้รับการบริการก่อน	16	7.10		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง	17	7.40		
ค ร้องเรียนต่อสื่อมวลชน เพราะไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบข้อร้องเรียนของโรงพยาบาล	38	16.60		
ง ร้องเรียนต่อผู้บริหารโรงพยาบาล เพราะไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติ (เฉลี่ย)	157	68.90		

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

กลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม. จำนวน 228 คน จากตัวแปรประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน ทศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หลังปรับข้อคำถาม พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเท่ากับ .858, .727, .708 และ .679 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 3.528$, $df = 1$, $\chi^2 / df = 3.528$, CFI = 0.994, TLI = 0.963, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.012, p-value = 0.0604 ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 และตารางที่ 19

$\chi^2 = 3.528$, $df = 1$, $\chi^2 / df = 3.528$, $p\text{-value} = 0.3528$, $CFI = 0.994$, $TLI = 0.963$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.012$

แผนภาพที่ 2 องค์กรประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม.

ตารางที่ 19 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม.

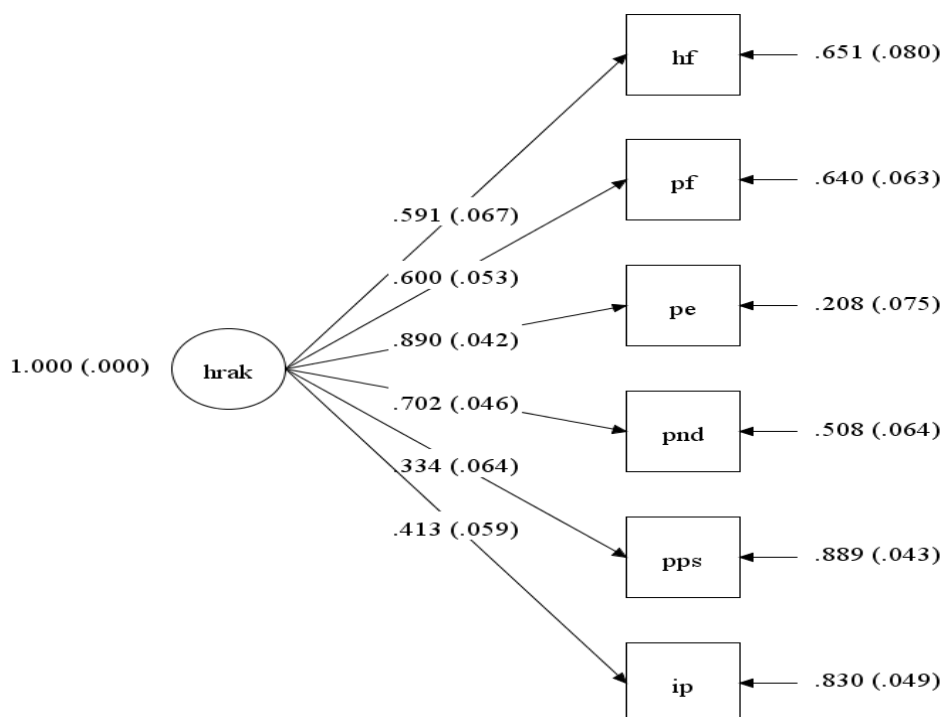
ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	$\chi^2/df \leq 5$	11.148	3.528
CFI	$CFI \geq 0.90$	0.950	0.994
TLI	$TLI \geq 0.90$	0.850	0.963
RMSEA	$RMSEA \leq 0.05$	0.211	0.035
SRMR	$SRMR \leq 0.08$	0.37	0.012

ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดลที่สร้างจากสมมติฐานและโมเดลที่ปรับเปลี่ยนใหม่ แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบประเมินความรู้สึทธิมิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม. แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีค่าสถิติ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นค่าสถิติที่ลดลง ได้แก่ ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) และกลุ่มที่สองเป็นค่าสถิติที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ CFI, และ TLI

ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 22.296 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 3.528 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.211 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.035 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.37 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.012

โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับเปลี่ยนแล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินสิทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กส.ม. 6 องค์ประกอบ คือ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากล พบว่ามีค่าเท่ากับ .890, .702, .600, 591, 413 และ .334 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2 / df = 1.416$, CFI = 0.995, TLI = 0.987, RMSEA = 0.043, SRMR = 0.023

$\chi^2 = 8.498$, $df = 6$, $\chi^2 / df = 1.416$, $p\text{-value} = 0.2039$, $CFI = 0.995$, $TLI = 0.987$, $RMSEA = 0.043$, $SRMR = 0.023$

แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. 6 องค์ประกอบ

ตารางที่ 20 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. 6 องค์ประกอบ

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	$\chi^2/df \leq 5$	16.374	1.416
CFI	$CFI \geq 0.90$	0.712	0.995
TLI	$TLI \geq 0.90$	0.520	0.987
RMSEA	$RMSEA \leq 0.05$	0.260	0.043
SRMR	$SRMR \leq 0.08$	0.100	0.023

ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดลที่สร้างจากสมมติฐานและโมเดลที่ปรับใหม่ แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบประเมินสหสัมพันธ์ 6 องค์ประกอบ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีค่าสถิติ 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นค่าสถิติที่ลดลง ได้แก่ ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) และกลุ่มที่สองเป็นค่าสถิติที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ CFI, และ TLI

ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 16.374 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 1.416 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.260 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.043 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.100 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.023

โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

เกณฑ์ในการประเมินสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม.

ใช้เกณฑ์การประเมิน คือ โมเดลสัมพันธ์ (Relative Model) ซึ่งเป็นการกำหนดโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมกิจกรรม สำนักงาน กสม. จำนวน 228 คน โดยการเปรียบเทียบกับปกติวิสัย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) ดังนี้ ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. มีค่าคะแนนเฉลี่ย 94.725 คะแนนจากคะแนนเต็ม 108 คะแนน จึงเสนอเกณฑ์ในการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน คือ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดีมาก เมื่อได้คะแนนมากกว่า 95 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดี เมื่อได้คะแนน 81 – 94 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับปานกลาง เมื่อได้คะแนน 71 – 80 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินควรได้รับการส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชน เมื่อได้คะแนน น้อยกว่า 70 คะแนน

กลุ่มประชาชนทั่วไปเพื่อคอบวัตฤประสงค์ข้อที่ 2

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน จำนวน 1,000 คน เป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26-60 ปี (ร้อยละ 71.6) ประกอบอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 25.20) รองลงมาระดับใกล้เคียงกัน คือ เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (ร้อยละ 21.3) และอิสระ/รับจ้าง (ร้อยละ 21.10) ส่วนใหญ่มีสถานที่ทำงานในกรุงเทพและปริมณฑล (ร้อยละ 50.0) ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	472	47.20
หญิง	474	46.40
ผู้มีความหลากหลายทางเพศ	54	6.40
2. ช่วงอายุ		
อายุต่ำกว่า 18 ปี	99	9.90
ระหว่าง 18-25 ปี	147	14.70
ระหว่าง 26 -60 ปี	716	71.60
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	38	3.80
3. อาชีพ		
นักศึกษา	201	20.10
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ	252	25.20
พนักงานบริษัทเอกชน	123	12.30
อิสระ/รับจ้าง	211	21.10
เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป)	213	21.30
4. สถานที่ทำงาน		
กรุงเทพและปริมณฑล	500	50.00
ภาคกลาง	125	12.50
ภาคเหนือ	125	12.50
ภาคใต้	125	12.50
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	125	12.50

ผลการศึกษาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70 ขึ้นไป) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกข้อคำถาม โดยมีประสบการณ์เคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียสูงสุด (ร้อยละ 88.7) รองลงมาคือเคยพบเห็นการถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจา (ร้อยละ 86.9)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของข้อมูลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เหตุการณ์	ร้อยละ (จำนวน)		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
6. ท่านเคยถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	81.10 (811)	14.50 (145)	4.4 (44)
7. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	86.90 (869)	10.60 (106)	2.50 (25)
หลักเสรีภาพ			
8. ท่านเคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ หรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	88.70 (887)	8.10 (81)	3.20 (32)
หลักความเสมอภาค			
9. ท่านเคยถูกตำรวจจรรยาจรเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	77.00 (770)	19.60 (196)	3.40 (34)
10. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจจรรยาจรเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	78.70 (787)	15.80 (158)	5.50 (55)
หลักการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม			
11. ท่านเคยถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังกักขัง จากการเข้าร่วมชุมนุม เรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	69.70 (697)	24.60 (246)	5.70 (57)
12. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขังกักขัง จากการเข้าร่วมชุมนุม เรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	76.20 (762)	20.30 (203)	3.50 (35)
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ			
13. ท่านเคยถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	68.90 (689)	25.50 (255)	5.60 (56)
14. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	72.00 (720)	23.70 (237)	4.30 (43)
หลักความเป็นสากล			

เหตุการณ์	ร้อยละ (จำนวน)		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
15. ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่	68.40 (684)	25.40 (254)	6.20 (62)

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนมีการตอบแบบประเมินซึ่งวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชนถูกต้อง โดยมีร้อยละการตอบถูก 77.1 ในข้อคำถาม “ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ” รองลงมาคือข้อคำถาม “แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย” โดยตอบถูกร้อยละ 74.1 ขณะที่ข้อคำถามที่มีการตอบผิดสูงที่สุดคือ “การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วม” และมีค่าดัชนีความง่าย ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)		ดัชนีความง่าย	การแปลผล
	ตอบถูก	ตอบผิด		
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
16. ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ	610 (60.9)	390 (39.0)	0.61	ค่อนข้างง่าย
หลักเสรีภาพ				
17. ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียล เพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	626 (62.5)	375 (37.5)	0.62	ค่อนข้างง่าย
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ				
18. การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	701 (70.1)	299 (29.9)	0.70	ค่อนข้างง่าย
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม				
19. พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้	320 (32.0)	680 (68.0)	0.32	ค่อนข้างยาก
20. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วม	363 (36.3)	637 (73.7)	0.36	ค่อนข้างยาก

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)		ดัชนี ความง่าย	การแปลผล
	ตอบถูก	ตอบผิด		
หลักความเสมอภาค				
21. ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ	771 (77.1)	229 (22.9)	0.77	ค่อนข้างง่าย
หลักความเป็นสากล				
22. แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย	741 (74.1)	259 (25.9)	0.74	ค่อนข้างง่าย

จากจำนวนข้อถามทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน 21 ข้อ ผู้ตอบแบบประเมินซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป มีความรู้สิทธิมนุษยชน ระดับมาก จำนวน 5 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 16 ข้อ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย บางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วย มาก			
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์					3.41	0.59	ปานกลาง
23. การที่ครูพูดหรือแสร้งรูปลักษณะของนักเรียนเป็นเพราะความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully	829 (82.9)	124 (12.4)	29 (2.9)	18 (1.8)	3.79	0.55	มาก
24. การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตี สามารถกระทำได้เป็นปรารถนาดีของครู	780 (78.0)	150 (15.0)	40 (4.0)	30 (3.0)	3.70	0.71	มาก
25. ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสมของตนเอง ไม่ควรถูกจำกัดด้วยเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศ	632 (63.2)	116 (11.6)	73 (7.3)	179 (17.9)	2.99	1.29	ปานกลาง

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
26.การซ่อมทรานผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายสามารถทำได้เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก	782 (78.2)	99 (9.9)	66 (6.6)	53 (5.3)	3.64	0.87	มาก
หลักเสรีภาพ					3.47	0.59	ปานกลาง
27. นักปกป้องสิทธิมนุษยชนญาติของเหยื่อ พยาน และทนายความสิทธิมนุษยชนมักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย	252 (25.2)	113 (11.3)	86 (8.6)	548 (54.8)	2.93	1.29	ปานกลาง
28. ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラาปใดที่ไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย	191 (19.1)	113 (11.3)	85 (8.5)	611 (61.1)	3.12	1.21	ปานกลาง
29. การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะและช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น	353 (35.3)	102 (10.2)	53 (5.3)	492 (49.2)	3.58	0.85	มาก
หลักความเสมอภาพ					3.32	0.83	ปานกลาง
30. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน	177 (17.7)	93 (9.3)	29 (2.9)	701 (70.1)	3.25	1.19	ปานกลาง
31. การใช้อิทธิทธิในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลัก	356 (35.6)	23 (2.3)	122 (12.2)	499 (49.9)	3.44	1.01	ปานกลาง

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
ความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม							
32. การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนต้องได้รับของแจกชิ้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยา ป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากบางครอบครัวมีเด็กอ่อนต้องได้รับนมผงเพิ่ม	157 (15.7)	81 (8.1)	90 (9.0)	672 (67.2)	3.28	1.14	ปานกลาง
33. การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป	162 (16.2)	60 (6.0)	82 (8.2)	696 (69.6)	3.31	1.14	ปานกลาง
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ					3.26	0.80	ปานกลาง
34. การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี	249 (24.9)	125 (12.5)	79 (7.9)	547 (54.7)	2.94	1.27	ปานกลาง
35.สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานข้ามชาติ	229 (22.9)	45 (4.5)	162 (16.2)	565 (56.5)	3.67	0.87	มาก
36.การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติเนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน	158 (15.8)	77 (7.7)	93 (9.3)	672 (67.2)	3.28	1.14	ปานกลาง

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยบางครั้ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยมาก			
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม					3.34	0.62	ปานกลาง
37. เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้	279 (27.9)	147 (14.7)	60 (6.0)	514 (51.4)	3.50	0.92	ปานกลาง
38. พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว	149 (14.9)	92 (9.2)	102 (10.2)	657 (65.7)	3.42	1.01	ปานกลาง
39. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย	147 (14.7)	84 (8.4)	96 (9.6)	673 (67.3)	3.30	1.12	ปานกลาง
หลักความเป็นสากล					3.10	0.88	ปานกลาง
40. ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย	175 (17.5)	123 (12.3)	103 (10.3)	599 (59.9)	3.05	1.21	ปานกลาง
41. การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ	248 (24.8)	144 (14.4)	76 (7.6)	532 (53.2)	3.30	1.07	ปานกลาง
42. การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต	197 (19.7)	133 (13.3)	111 (11.1)	559 (55.9)	3.03	1.21	ปานกลาง

รายการ	จำนวน(ร้อยละ)				\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย บางครั้ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย มาก			
เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐาน							
43. ควรยกเลิกโทษประหาร ชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้า ข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และ คดีทุจริต เพื่อให้โอกาส ผู้กระทำความผิดได้รับการ แก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคม	208 (20.8)	133 (13.3)	103 (10.3)	556 (55.6)	3.01	1.23	ปานกลาง

ผลการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) เลือกแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ที่ถูกต้องตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และมีค่าดัชนีความง่าย ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
หลักเสรีภาพ				
44. เมื่อคุณพบเหตุการณ์สถานศึกษา/ที่ทำงานของคุณ ห้ามบุคลากรสวมฮิญาบ คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.65	ค่อนข้าง ง่าย
ก ไม่ดำเนินการ เพราะไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิด ขึ้นกับตนเอง	101	10.10		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะเป็นสิทธิของสถานศึกษา/ ที่ทำงาน	196	19.60		

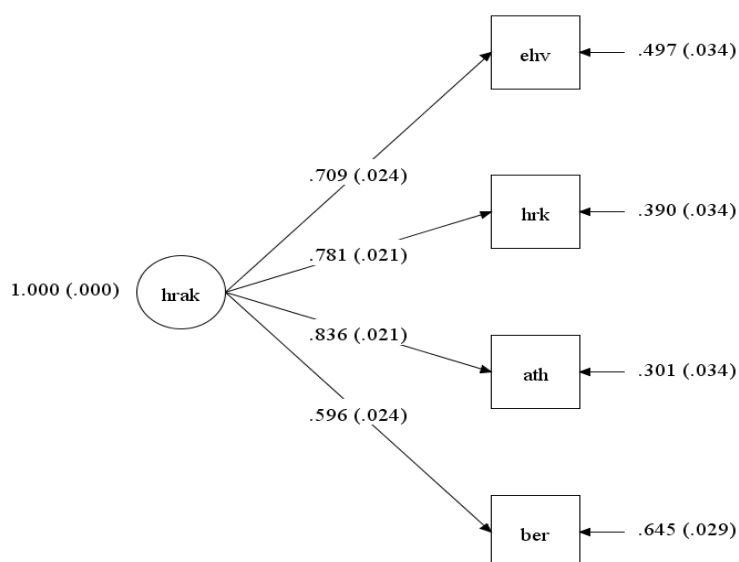
ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
ค ร้องเรียนต่อผู้บริหารของสถานศึกษา/ที่ทำงาน ขอให้ง่ายขึ้นเพราะเป็นสิทธิของบุคลากร (เฉลี่ย)	658	65.80		
ง เล่าให้เพื่อนที่ทำงานในหน่วยงานอื่นฟัง เพราะ กลัวเดือดร้อนหากร้องเรียนในสถานศึกษา/ที่ทำงาน ของตนเอง	45	4.50		
หลักความเป็นสากล				
45. เมื่อท่านพบเหตุการณ์เด็กลูกแรงงานข้ามชาติ ไม่ได้เรียนหนังสือ ท่านจะดำเนินการอย่างไร			0.65	ค่อนข้าง ง่าย
ก ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง	145	14.50		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะสิ้นเปลืองทรัพยากรของ ประเทศ	102	10.20		
ค โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะ จะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา แก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น	100	10.00		
ง ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ คำแนะนำหรือตรวจสอบเพราะเป็นสิทธิเด็ก (เฉลี่ย)	653	65.30		
46. เมื่อคุณพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและ แรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลา คุณจะดำเนินการ อย่างไร			0.76	ค่อนข้าง ง่าย
ก. แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น กรมการจัดหางาน หรือสายด่วน กระทรวงแรงงาน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิขั้น พื้นฐานของแรงงานในการพักผ่อนและมีเวลาส่วนตัว (เฉลี่ย)	765	76.50		
ข โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะ จะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา แก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น	101	10.1		
ค ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง	46	4.60		

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
ง ไม่ดำเนินการ เพราะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบอยู่แล้ว	88	8.80		
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
47.เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้า ร่วมรณรงค์เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับ ความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต คุณจะดำเนินการ อย่างไร			0.62	ค่อนข้าง ง่าย
ก ร่วมการรณรงค์ เพราะการฆ่าสิ่งมีชีวิต เป็นบาป	157	15.70		
ข ร่วมการรณรงค์ เพราะเห็นว่าการลงโทษโดยการ ประหารชีวิตการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้ มนุษยธรรม และละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (เฉลี่ย)	626	62.60		
ค ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง และมี หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว	164	16.40		
ง ไม่ร่วม เพราะการไต่สวนคดีที่มีโทษถึงประหาร นั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม คนทำผิดควรได้รับโทษ	53	5.30		
หลักการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม				
48.เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้า ร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อรณรงค์ไม่ส่ง โรฮิงญาหรืออุยกูร์ กลับสู่ประเทศต้นทาง คุณจะ ดำเนินการอย่างไร			0.61	ค่อนข้าง ง่าย
ก ไม่ร่วม เพราะไม่ว่าบุคคลใดที่เข้ามาอย่างไม่ ถูกต้อง บุคคลนั้นควรถูกส่งกลับประเทศต้นทาง	172	17.20		
ข ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง	160	16.00		
ค เข้าร่วม เพราะการส่งบุคคลไปสู่อันตราย เป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (เฉลี่ย)	614	61.40		

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ดัชนี ความง่าย	การ แปลผล
ง เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยม ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน พบปะเพื่อนใหม่ ๆ	54	5.40		
หลักเสมอภาค				
49. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนขอให้ลงชื่อการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายมรดก และกฎหมายประกันสังคม เป็นต้น คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.75	ค่อนข้าง ง่าย
ก ร่วมลงชื่อ เพราะทุกคนควรได้รับความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ (เฉลี่ย)	756	75.60		
ข ร่วมลงชื่อ เพราะเป็นกระแสสังคม แสดงให้เห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่	97	9.70		
ค ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง	87	8.70		
ง ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว	60	6.00		
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ				
50. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลัดคิว เพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในเคสการรักษาเดียวกัน คุณจะดำเนินการอย่างไร			0.61	ค่อนข้าง ง่าย
ก ไม่ดำเนินการ เพราะคนไทยควรได้รับการบริการก่อน	185	18.50		
ข ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง	121	12.10		
ค ร้องเรียนต่อสื่อมวลชน เพราะไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบข้อร้องเรียนของโรงพยาบาล	81	8.10		
ง ร้องเรียนต่อผู้บริหารโรงพยาบาล เพราะไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติ (เฉลี่ย)	613	61.30		

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้อิทธิมิมนุษยชนกลุ่มประชาชนทั่วไป จากตัวแปรประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน ทักษะคดีต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หลังปรับข้อความพบว่ามีความเท่ากับค่า $\chi^2 / df = 2.339$, CFI = 0.999, TLI = 0.995, RMSEA = 0.037, SRMR = 0.006

$\chi^2 = 2.339$, $df = 1$, $\chi^2 / df = 2.339$, p-value = 0.1262, CFI = 0.999, TLI = 0.995, RMSEA = 0.037, SRMR = 0.006

แผนภาพที่ 4 องค์ประกอบเชิงยืนยันรายด้าน

ตารางที่ 26 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรายด้าน

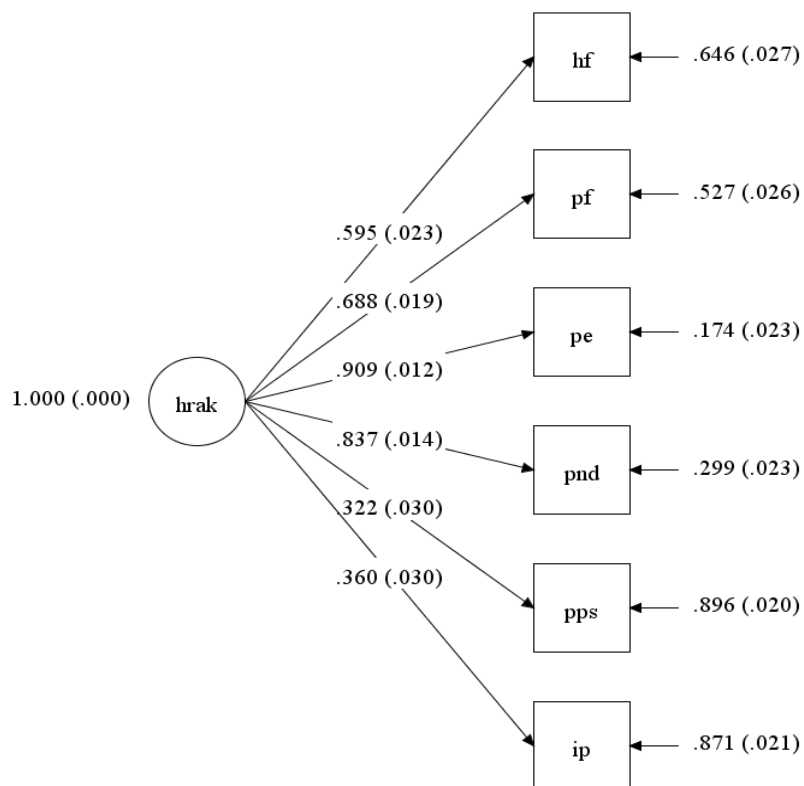
ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	$\chi^2/df < 5$	9.9905	2.339
CFI	CFI > 0.90	0.989	0.999
TLI	TLI > 0.90	0.966	0.995
RMSEA	RMSEA < 0.08	0.095	0.37
SRMR	SRMR < 0.08	0.018	0.006

ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดลที่สร้างจากสมมติฐานและโมเดลที่ปรับใหม่ แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจำนวน 1000 คน แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีค่าสถิติ 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นค่าสถิติที่ลดลง ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าองศาอิสระ (df) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) และกลุ่มที่สองเป็นค่าสถิติที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ CFI, และ TLI

ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 19.981และการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.339 ค่า df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 2 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 1 ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 19.981และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.339 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.095 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.37 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.018 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.006

ค่าสถิติในกลุ่มที่สองที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ค่า CFI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.989 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.999 และค่า TLI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.966 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.995 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบประเมินสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ พบว่า มีค่าเท่ากับ .909, .837, .688, 595, 360 และ .322 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 14.746$, $df = 7$, $\chi^2/df = 2.106$, CFI = 0.997, TLI = 0.994, RMSEA = 0.033, SRMR = 0.019

$\chi^2 = 14.746$, $df = 7$, $\chi^2 / df = 2.106$, $p\text{-value} = 0.0394$, $CFI = 0.997$, $TLI = 0.994$, $RMSEA = 0.033$, $SRMR = 0.019$

แผนภาพที่ 5 องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบประเมินสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ

ตารางที่ 27 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	$\chi^2/df < 5$	74.370	2.106
CFI	$CFI > 0.90$	0.761	0.997
TLI	$TLI > 0.90$	0.602	0.994
RMSEA	$RMSEA < 0.08$	0.271	0.033
SRMR	$SRMR < 0.08$	0.107	0.019

ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดลที่สร้างจากสมมติฐานและโมเดลที่ปรับใหม่ แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีค่าสถิติ 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นค่าสถิติที่ลดลง ได้แก่ ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) และกลุ่มที่สองเป็นค่าสถิติที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ CFI, และ TLI

ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 74.370 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.106 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.271 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.033 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.107 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.019

ค่าสถิติในกลุ่มที่สองที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ค่า CFI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.761 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.997 และค่า TLI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.602 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.994 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

เกณฑ์ในการประเมินสำหรับประชาชนทั่วไป

ใช้เกณฑ์การประเมิน คือ โมเดลสัมพันธ์ (Relative Model) ซึ่งเป็นการกำหนดโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบกับปกติวิสัย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) ดังนี้ ประชาชนทั่วไปมีค่าคะแนนเฉลี่ย 81.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 108 คะแนน จึงเสนอเกณฑ์ในการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน คือ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สึทธิมนุษยชนระดับดีมาก เมื่อได้คะแนนมากกว่า 90 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สึทธิมนุษยชนระดับดี เมื่อได้คะแนน 81 – 90 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สึทธิมนุษยชนระดับปานกลาง เมื่อได้คะแนน 71 – 80 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินควรได้รับการส่งเสริมความรู้สึทธิมนุษยชน เมื่อได้คะแนนน้อยกว่า 70 คะแนน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สัทิมนุษยชนเกิดขึ้นจากสำนักงาน กสม. ในฐานะหน่วยงานหลักด้านสิทธิมนุษยชนเห็นควรมีการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการสำหรับการประเมินความรู้สัทิมนุษยชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำมาใช้วางแผนการให้ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนได้อย่างตรงจุด แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการใช้เครื่องมือประเมินความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงาน กสม. อยู่บ้างแล้ว แต่เครื่องมือดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์ เพราะเป็นแบบประเมินความรู้จากการเข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงาน กสม. เท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สัทิมนุษยชนขึ้น เพื่อนำมาใช้ประเมินความรู้สัทิมนุษยชนของผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และสำหรับใช้กับประชาชนทั่วไป เครื่องมือประเมินความรู้ที่นอกจากจะช่วยประเมินความสำเร็จของกิจกรรมหรือโครงการที่จัดขึ้นโดยตรงแล้ว ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในอนาคตได้อีกด้วย

การดำเนินการวิจัยแบบกระบวนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สัทิมนุษยชน เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ประกอบพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน และนำมาพัฒนาเป็นแบบประเมินความรู้สัทิมนุษยชนตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัย รายงานการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสิทธิมนุษยชน การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ และจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลพฤติกรรม จำนวน 3 คน และขออนุญาตให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ก่อนนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน โดยเป็นผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 3 คน วิทยากรและที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 4 คน และผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จำนวน 6 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สัทิมนุษยชนได้เป็นแบบประเมินความรู้สัทิมนุษยชน จำนวน 78 ข้อ ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมิน

อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น เคย หรือ ไม่เคย หรือ ไม่แน่ใจ จำนวน 30 ข้อ ส่วนที่ 3 ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 4 ทักษะคิดต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก จำนวน 24 ข้อ และส่วนที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก

หลังจากนั้นนำแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนไปตรวจสอบความสอดคล้องของข้อถาม และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามปฏิบัติการ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ข้อถามทุกข้อผ่านเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป หลังจากนั้นผู้วิจัยได้จัดข้อถามที่คล้ายกันไว้เป็นข้อคำถามเดียวกันตามความเห็นของผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมิน เหลือข้อคำถาม จำนวน 68 ข้อ และเพิ่มข้อคำถามข้อมูลทั่วไป สำหรับการเคย-ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. จำนวน 1 ข้อคำถาม รวมเป็น 69 ข้อ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และ 2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

1) การนำแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 814 ส่วนรายด้านมีค่าระหว่าง .475 - .843 และค่า Item-total correlation รายด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .475 -.843 เมื่อใช้เกณฑ์พิจารณาในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 19 ข้อ จึงมีข้อถามรวม 45 ข้อไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในปัจจัยเดียวกันระดับสูง อยู่ระหว่าง 14.180 มากกว่า 0.3 ทุกข้อ มีค่า KMO ขององค์ประกอบ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 6 มีค่า KMO เท่ากับ .948 ข้อมูลมีความเหมาะสม (KMO > 0.7) มีความเหมาะสม Bartlett's Test of Sphericity < 0.001 ($\chi^2 = 29486$, Degree of freedom = 32032.916) ค่า Eigen value พบว่า มีจำนวน 6 องค์ประกอบ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 4.328-14.180 จากการพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 1 ไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ต่ำกว่า 0.3 จึงไม่มีการตัดข้อคำถามจากเกณฑ์นี้ จากการพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 2 พบว่า ไม่มีข้อคำถามที่ปรากฏในองค์ประกอบที่น้อยกว่า 3 ข้อคำถาม การพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 3 ไม่มีข้อคำถามที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันมีความหมายไม่สอดคล้องกัน จึงไม่มีการตัดข้อคำถามจากเกณฑ์นี้

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยจึงคงเหลือข้อคำถามจำนวน 45 ข้อ จากทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนจำนวน 50 ข้อ โดยเป็นข้อมูลทั่วไป 5 ข้อ ข้อคำถามวัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามวัดความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ ข้อคำถามวัดทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ และข้อคำถามวัดพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน 7 ข้อ

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่าง 1,000 คน เพื่อให้เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และจำนวนพารามิเตอร์ เพื่อให้ตัวอย่างมีการกระจายตัวในการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การแบ่งกลุ่มทำ Stratified Random Sampling แบบไม่ทราบจำนวนประชากร ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 1,000 คน และสุ่มแบบสองชั้น ชั้นที่ 1 สุ่มแบบกลุ่ม กลุ่มกรุงเทพและปริมณฑล 500 คน และกลุ่มภาคอื่น ๆ 500 คน ชั้นที่ 2 การสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-Probability Sampling) ได้แก่ 1) กลุ่มนักศึกษา อายุ 18 ปีขึ้นไป 2) กลุ่มข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานภาครัฐ 3) กลุ่มพนักงานบริษัท 4) กลุ่มอาชีพอิสระ/รับจ้าง 5) ผู้ประกอบการ SMEs โดยแบ่งกลุ่มในการที่จะทำ Stratified Random Sampling จำนวนอย่างละ 200 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งทางออนไลน์ สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแปรที่พัฒนาขึ้นมากับองค์ประกอบที่สร้างขึ้นวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

2.1) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 จำนวน 228 คน เคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 157 คน และเคยเข้าร่วมงานสมัชชาสิทธิมนุษยชน จำนวน 61 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.8) มีอายุระหว่าง 26-60 ปี (ร้อยละ 68.8) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 53.10) รองลงมาคือ เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป) (ร้อยละ 17.00) และประกอบอาชีพอิสระ/รับจ้าง (ร้อยละ 11.0) ตามลำดับ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกข้อคำถาม และมีประสบการณ์เคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจจราจรเรียกปรับประโยชน์ และมีประสบการณ์เคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม สูงที่สุด (ร้อยละ 74.6) มีการตอบถูกแบบประเมินความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชนถูกต้อง มากที่สุด ในข้อคำถาม “แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย” รองลงมาคือข้อคำถาม “ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ” ขณะที่ตอบผิดสูงที่สุดคือ “พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีมาริรับผิดชอบและยังไม่

สามารถหาเลี้ยงตนเองได้” จากจำนวนข้อถามทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน 21 ข้อ ผู้ตอบแบบประเมินมีทัศนคติระดับมาก จำนวน 9 ข้อ ระดับปานกลางจำนวน 7 ข้อ และระดับน้อย จำนวน 5 ข้อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) เลือกแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน จากตัวแปรประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน ทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเท่ากับ .858, .727, .708 และ .679 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2/df = 3.528$, CFI = 0.994, TLI = 0.963, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.012, p-value = 0.0604

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ คือ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากล พบว่า มีค่าเท่ากับ .890, .702, .600, .591, .413 และ .334 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2/df = 1.416$, CFI = 0.995, TLI = 0.987, RMSEA = 0.043, SRMR = 0.023, p-value = 0.2039

ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. มีค่าคะแนนเฉลี่ย 102.31 คะแนนจากคะแนนเต็ม 108 คะแนน จึงเสนอเกณฑ์ในการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน คือ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดีมาก เมื่อได้คะแนนมากกว่า 95 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดี เมื่อได้คะแนน 81 – 95 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับปานกลาง เมื่อได้คะแนน 71 – 80 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินควรได้รับการส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชนเมื่อได้คะแนน น้อยกว่า 70 คะแนน

2.2) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 1,000 คน เป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26-60 ปี (ร้อยละ 71.6) ประกอบอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 25.20) รองลงมาระดับใกล้เคียงกัน คือ เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (ร้อยละ 21.3) และอิสระ/รับจ้าง (ร้อยละ 21.10) ส่วนใหญ่มีสถานที่ทำงานในกรุงเทพและปริมณฑล (ร้อยละ 50.0)

ผลการศึกษาประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70 ขึ้นไป) มีประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกข้อคำถาม โดยมีประสพการณ์เคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียสูงสุด (ร้อยละ 88.7) รองลงมาคือเคยพบเห็นการถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจา (ร้อยละ 86.9)

ผู้ตอบแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนมีการตอบแบบประเมินซึ่งวัดความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชนถูกต้อง โดยมีร้อยละการตอบถูก 77.1 ในข้อคำถาม “ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษาเนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ” รองลงมาคือข้อคำถาม “แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย” โดยตอบถูกร้อยละ 74.1 ขณะที่ข้อคำถามที่มีการตอบผิดสูงที่สุดคือ “การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วม”

จากจำนวนข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน 21 ข้อ ผู้ตอบแบบประเมินซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป มีความรู้สิทธิมนุษยชน ระดับมาก จำนวน 5 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 16 ข้อ

ผลการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) เลือกแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ที่ถูกต้องตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนกลุ่มประชาชนทั่วไป จากตัวแปรประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน ทัศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หลังปรับข้อคำถาม พบว่ามีค่าเท่ากับค่า $\chi^2/df = 2.339$, CFI = 0.999, TLI = 0.995, RMSEA = 0.037, SRMR = 0.006, p-value = 0.1262

การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบประเมินสิทธิมนุษยชน จากกลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน 6 องค์ประกอบ พบว่า มีค่า เท่ากับ .909, .837, .688, .595, .360 และ .322 โดยพบดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ ค่า $\chi^2/df = 2.106$, CFI = 0.997, TLI = 0.994, RMSEA = 0.033, SRMR = 0.019, p-value = 0.0394

ประชาชนทั่วไปมีค่าคะแนนเฉลี่ย 81.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 108 คะแนน จึงเสนอเกณฑ์ในการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน คือ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดีมาก เมื่อได้คะแนนมากกว่า 90 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับดี เมื่อได้คะแนน 81 – 90 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินมีความรู้สิทธิมนุษยชนระดับปานกลาง เมื่อได้คะแนน 71 – 80 คะแนน ผู้ตอบแบบประเมินควรได้รับการส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชน เมื่อได้คะแนนน้อยกว่า 70 คะแนน

5.2 อภิปรายผล

จากการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง ความสมบูรณ์ของการพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน ประเด็นที่สอง คุณภาพของเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

ประเด็นที่หนึ่ง ความสมบูรณ์ของการพัฒนาเครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน

1) การศึกษาองค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อได้องค์ประกอบหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ คือ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากลในการศึกษาครั้งนี้มีการกำหนดความหมายที่สั้นและกระชับ เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเกิดความสับสนจากการใช้ภาษา เนื่องจากทุกองค์ประกอบของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญเท่า ๆ กันและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของจรัญ โฆษณานันท์ (2545) ซึ่งกล่าวไว้ว่าองค์การสหประชาชาติได้กำหนดนิยามของคำว่าสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจนอาจมีเหตุผลจากการที่สิทธิมนุษยชนมีความหมายที่กว้าง เปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทของสังคม วัฒนธรรม

2) การประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนนี้มีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าเป็นพุทธิพิสัย จิตพิสัย หรือทักษะพิสัยเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์และออกแบบรูปแบบของข้อถาม เครื่องมือประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนนี้จึงประกอบด้วยการวัด 4 ด้าน คือ ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น เคย หรือ ไม่เคย หรือ ไม่แน่ใจ ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชนโดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง หรือ ไม่แน่ใจ ทักษะการสังเกตเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบแบบประเมินอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก การออกแบบวิธีการประเมินนี้สอดคล้องกับสมชาย รัตนทองคำ (2556) ซึ่งเสนอว่า วิธีการประเมินพุทธิพิสัยจึงมักใช้แบบทดสอบซึ่งสามารถออกแบบได้หลากหลาย เช่น การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถใช้แบบสอบปากเปล่า แบบเขียนตอบอัตนัยหรือปรนัย และแบบปฏิบัติ และหากเป็นเครื่องมือและวิธีการประเมินจิตพิสัยนี้มักออกแบบใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ให้ผู้ตอบประเมินค่าของคุณลักษณะออกมาเป็นระดับต่าง ๆ มากน้อยตามปริมาณหรือความเข้มของความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออก

3) ขั้นตอนที่น่ามาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประเมิน ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) แบบ Sequential Exploratory study เก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรกเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่า IOC วิเคราะห์องค์ประกอบหลักการสิทธิมนุษยชน พัฒนาเป็นข้อคำถามเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน ตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน 2 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 150 คน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และ 2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) กับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. จำนวน 228 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 1,000 คน จนได้ผลเป็นแบบประเมินความรู้สำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับงานวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินอื่น ๆ คือ การวิจัยของอังศินันท์ อินทรกำแหง (2560) ซึ่งศึกษาการสร้างและพัฒนาเครื่องมือความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทย กิ่งแก้ว สำรวัยริน (2565) ซึ่งศึกษาวิธีการพัฒนาเครื่องมือประเมินความรอบรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

4) การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักการสิทธิมนุษยชนครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับผู้บริหารจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และวิทยากรและที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และเป็นผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน จึงได้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความเข้าใจเนื้อหาสาระของหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. หลายคนอยู่ในกระบวนการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน สำหรับปฐมวัย ประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เป็นผู้ขับเคลื่อนการส่งเสริมการนำคู่มือประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence Handbook) และรายการตรวจสอบ (Checklist) ของภาคธุรกิจ (2561) ไปใช้ประโยชน์ และหลายคนเป็นวิทยากร หรือเคยเป็นผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชนสำหรับนักบริหารระดับสูง

5) ข้อคำถามที่น่ามาใช้ในการเครื่องมือประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนหองค์ประกอบ ใช้เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันตามที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอ และเป็นไปในลักษณะเดียวกับแบบประเมินต่างประเทศ คือ งานศึกษาเพื่อวัดมุมมองสิทธิ : การตรวจสอบความถูกต้องของมุมมองสิทธิมนุษยชนในงานสังคมสงเคราะห์ ของ Jane และคณะ (2017) ซึ่งทำการสำรวจโดยใช้ข้อคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ และแบบประเมินความรู้ที่มีการจัดทำขึ้น

และออกเป็นรายงานโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ซึ่งใช้การยกตัวอย่างให้เพื่อให้ผู้ตอบได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ข้อคำถามในองค์ประกอบหลัก ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ใช้ตัวอย่างเหตุการณ์ถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ การข่มขู่ทรมานผู้ต้องหาคดี ก่อการร้าย และมีความสอดคล้องกับกมล กมลตระกูล (2548) ซึ่งนิยามคำว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง ทุกคน ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกภาษา ทุกฐานะ ทุกชนชั้น ทุกอายุ ทุกวัฒนธรรม ทุกศาสนา รวมทั้งคนพิการ ทาส และ เอลยศึก มีสิทธิได้รับความเคารพและปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีสมความเป็นมนุษย์ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่สอง คุณภาพของเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มผู้เข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมการเคารพลิทธิมนุษยชนจากสำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไป

1) คุณภาพของเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการเคารพลิทธิมนุษยชนของสำนักงาน กสม. ซึ่งใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้ สึกลิทธิมนุษยชน จากตัวแปรประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการ สิทธิมนุษยชน ทศนคติต่อเหตุการณ์สิทธิมนุษยชน และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ มนุษยชน หลังปรับข้อคำถาม ได้ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง คือ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมี ค่า 22.296 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 3.528 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.211 และ หลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.035 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.37 และหลังการปรับโมเดลมี ค่าลดลงเป็น 0.012 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ คือ หลัก ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากล ได้ผลเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 22.296 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 3.528 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่า เป็น 0.211 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.035 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.37 และหลัง การปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.012 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2) คุณภาพของเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึกลิทธิมนุษยชนสำหรับประชาชนทั่วไป จากตัวแปร ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเข้าใจความหมายหลักการสิทธิมนุษยชน ทศนคติต่อ เหตุการณ์สิทธิมนุษยชน พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หลังปรับข้อคำถาม ได้ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 19.981และการปรับ โมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.339 ค่า df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 2 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 1 ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 19.981และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.339 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่า

เป็น 0.095 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.37 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.018 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.006 ค่าสถิติในกลุ่มที่สองที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ค่า CFI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.989 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.999 และค่า TLI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.966 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.995 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน 6 องค์ประกอบ คือ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และหลักความเป็นสากล ได้ผลเปรียบเทียบกับค่าสถิติในกลุ่มแรกที่ลดลง ได้แก่ ค่า χ^2 / df ก่อนปรับโมเดลมีค่า 74.370 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 2.106 ค่า RMSEA ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.271 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.033 ค่า SRMR ก่อนการปรับโมเดลมีค่าเป็น 0.107 และหลังการปรับโมเดลมีค่าลดลงเป็น 0.019 ค่าสถิติในกลุ่มที่สองที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ค่า CFI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.761 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.997 และค่า TLI ก่อนการปรับโมเดลมีค่า 0.602 และหลังการปรับโมเดลมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.994 โดยสรุปภาพรวมของโมเดลหลังจากได้รับการปรับใหม่แล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้น และผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สามารถนำแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนนี้มาใช้ในสำรวจข้อมูลความรู้สึทธิมนุษยชนของสังคมไทย ร่วมกับการเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อรายงานสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1) หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สถาบันพระปกเกล้า และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรนำแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชนไปใช้ประเมินความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงาน องค์กร เพื่อให้ทราบระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และออกแบบเนื้อหาสาระความรู้ที่จะทำการถ่ายทอดได้อย่างตรงวัตถุประสงค์

2) ประชาชนทั่วไปสามารถนำแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนไปใช้ในการประเมินตนเอง เพื่อให้ทราบว่ามีรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในระดับใด และเลือกเข้าร่วมกิจกรรมหรืออบรมในหลักสูตรส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนได้ตรงความต้องการ

3) แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนนี้ สามารถใช้สำหรับประเมินประสบการณ์ ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมที่มีต่อหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงใช้ในการส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชนให้ผู้ตอบประเมินด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนนี้สามารถนำไปใช้ขยายผลในวงกว้างขึ้น ควรนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มการเมืองและกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อให้มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

- กมล กมลตระกูล. (2548). *ส่องกล้องลึทธิมนุษยชน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม*. กันยายน.สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. .
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร. 2554.
- กิตติพงษ์ เมฆโพธิ์ และคณะ. (2564). *การคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล. Journal of Social Sciences and Modern Integrated Sciences Vol.2 No.1 (January-June 2021).*
- กิ่งแก้ว สำรวรรื่น. (2565). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินความรอบรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. [วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- กุศล ศรีสารคาม. (2557). *สถิติสำหรับการวิจัย และการประยุกต์ใช้ SPSS การวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้โปรแกรม LISREL และ AMOS*. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). *สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์ และคณะ. (2560). *กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ*. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- คนางค์ คันธมธูรพจน์, กานดา ปิยจันทร์ และสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2561). *ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ*. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2561.
- ชนะ ประณมศรี. (2562). *วิพากษ์: แนวความคิดสิทธิธรรมชาติ (สิทธิมนุษยชน) ตามวิถีเอเชีย วิถีไทยและวิถีตะวันตกที่ยังวิวาทะกันอยู่*. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ปีที่ 3 ฉบับที่ 2.
- ชาญณรงค์ วิลชนม์ และทัศนศิริพันธ์ สว่างบุญ. (2563). *การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะความเป็นคนดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*.

วารสารการวัดผลการศึกษา ปีที่ 37 ฉบับที่ 101 มกราคม-มิถุนายน 2563. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นฤพนธ์ ชูลีจันทร์.(2561). ปัญหากระบวนการรับฟังความคิดเห็นในการตรากฎหมายตามมาตรา 77 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. [วิทยานิพนธ์เสนอหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

นงนุช ปัญจธรรมเจริญ และกฤตพัทธ์ ฝึกฝน .(2566). ความเหลื่อมล้ำและการถูกเอาเปรียบในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ: การวิจัยเชิงคุณภาพ.วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.ISSN 2985-0150 (Online) ปีที่ 6 ฉบับ 3 (กันยายน -ธันวาคม 2566) หน้า 46-58.

นัทธิรัตน์ พีระพันธุ์ และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2561). การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มศว, 19(1): 244-260

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิจิตรา ธงพานิช. (2568). วิชาการพัฒนาหลักสูตร:ทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม BLOOM. [เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2568 . [วิชาการพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม BLOOM](#)

พีระศักดิ์ พอจิต. (2559). สิทธิมนุษยชนในหลายมิติ. [เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์]. เอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 4. วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

เพ็ญศรี คาลี. (2560). การพัฒนาเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. [วิทยานิพนธ์เสนอหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].

ยศอนันต์ เชื้อไทย. (2566). ปัญหากฎหมายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565. [วิทยานิพนธ์เสนอหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

ราชกิจจานุเบกษา 8 กุมภาพันธ์ 2562 ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เล่ม 136 ตอนพิเศษ 36 ง และราชกิจจานุเบกษา 31 สิงหาคม 2566 ประกาศสำนักงานนโยบายและแผน

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ รายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 เล่ม 140 ตอนพิเศษ 211 ง.
- วลีรัตน์ พะโยธ (2564). การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูมใหม่: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- วิชัย สังข์ประไพ. (2556). *หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล การฝึกอบรมหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สมชาย รัตนทองคำ (2554). เอกสารประกอบการสอนทางกายภาพบำบัด ภาคต้นปีการศึกษา 2554. [เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). *ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา*. บทความทางการประเมินโครงการ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2547). *วิธีการวิเคราะห์ข้อสอบ*. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1.
- สุภมาส อังศุโชติ และคณะ. (2554). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญดีมีนคองการพิมพ์.
- สุนทรพจน์ ดำรงพานิช. (2555). *โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2561). *คู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา ระดับปฐมวัย*.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2561). *คู่มือประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence Handbook) และรายการตรวจสอบ (Checklist) ของภาคธุรกิจ*.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). *รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.(2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2560). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือความรู้ด้านสุขภาพของคนไทย*. กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- อัสชูวรรณ เปาะหะ (2560) . *ปัญหาการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ กรณีศึกษา: บ้านห้วยหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย*. [วิทยานิพนธ์เสนอหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

อาทิตย์ชัย เกรียงไกรวงศ์ (2559). *การใช้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองโดยศาลปกครอง*. [วิทยานิพนธ์เสนอนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

[Jane McPherson](#), [Carl F. Siebert](#), and [Darcy Clay Siebert](#). (2017). Measuring Rights-Based Perspectives: A Validation of the Human Rights Lens in Social Work Scale. [Journal of the Society for Social Work and Research](#). [Volume 8, Number 2 Summer 2017](#). Published for the [Society for Social Work and Research](#).

ภาคผนวก

- รายงานผู้ประเมินแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
- รายงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- รายงานผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สึทธิมนุชยชน
- เครื่องมือในการศึกษา: แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
- เครื่องมือในการศึกษา: แบบประเมินความรู้สึทธิมนุชยชน
- แบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สึทธิมนุชยชน
- การจัดกลุ่มข้อความตามองค์ประกอบหลักการสิทธิมนุชยชน

รายนามผู้ประเมินแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิทธิมนุษยชน จากรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา สำนักงาน กสม. จำนวน 2 คน คือ

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภารัตน์ กรรณรัตน์สูตร
สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์
สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลพฤติกรรม จำนวน 3 คน จากคณะทำงานวิชาการโครงการวิจัย ภายใต้แผนงานการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดังนี้

- 1) ศาสตราจารย์กิตติคุณ อัจฉรา จันทร์ฉาย
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) รองศาสตราจารย์อังคินันท์ อินทรกำแหง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3) รองศาสตราจารย์ณัฐภรณ์ หลาวทอง
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เวลาในการสัมภาษณ์
<p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>1) นายวสันต์ ภัยหลีกลี้</p> <p>2) นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช</p>	<p>45 นาที</p> <p>1 ชั่วโมง 30 นาที</p>
<p>ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากสำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>1) นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ รองเลขาธิการ กสม.</p> <p>2) นางสาวรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน</p>	<p>2 ชั่วโมง 30 นาที</p> <p>2 ชั่วโมง 20 นาที</p>
<p>ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม</p> <p>1) นางสาวเอมอร เสียงใหญ่ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม</p> <p>2) นางสาวกวิพันธ์ รอดคมศัลย์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบส่งเสริมและป้องกัน</p>	<p>30 นาที</p> <p>1 ชั่วโมง 30 นาที</p>
<p>ที่ปรึกษาหรือคณะทำงานจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน ศึกษา</p> <p>1) นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2) นายณัฐเมธร์ ดุลคนิต ผู้อำนวยการกลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษากรุงเทพฯ เขต 1</p>	<p>2 ชั่วโมง 30 นาที</p> <p>1 ชั่วโมง 40 นาที</p>
<p>วิทยากรกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน</p>	

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เวลาในการสัมภาษณ์
1) นายบุญแทน ต้นสุเทพวิรวงศ์ ที่ปรึกษาประจำ กสม.	2 ชั่วโมง
2) นายพิทยา จินาววัฒน์ ที่ปรึกษาประจำ กสม.	3 ชั่วโมง
ผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน	
<p>การอบรมเชิงปฏิบัติการวิทยากรกระบวนการ (Training of Trainers) ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา</p> <p>1) นายประติรพธุ์ สายวงศ์คำ ครูชำนาญการ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย</p> <p>2) นางสาวอรกช อุดมสาลี ครูโรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์)</p> <p>3) นายธีระยุทธ อินตะนัย ครู คศ.1 โรงเรียนเสนานิคม</p>	<p>1 ชั่วโมง 30 นาที</p> <p>1 ชั่วโมง</p> <p>1 ชั่วโมง 30 นาที</p>
<p>หลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชนสำหรับนักบริหารระดับสูง</p> <p>1) นางสาวนฤมล ช่างบุญมี อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</p> <p>2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิชัย งามชื่นสุวรรณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</p> <p>3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดม งามเมืองสกุล คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา</p>	<p>1 ชั่วโมง</p> <p>2 ชั่วโมง</p> <p>1 ชั่วโมง 30 นาที</p>

รายนามผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

- 1) นายบุญแทน ต้นสุเทพวีรวงศ์ ที่ปรึกษาประจำ กสม.
- 2) นายวสันต์ ภัยหลีกถี่ กสม.
- 3) นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ รองเลขาธิการ กสม.
- 4) นางสาวรพร นรเศรษฐวิวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน
สำนักงาน กสม.

เครื่องมือในการศึกษา: แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน

คำชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้ 1) พัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และ 2) พัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน สำหรับประชาชนในวงกว้าง (ได้รับงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม)

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์เวลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก และขอบเขตความรับผิดชอบ.....

สถานที่/หน่วยงาน..... จังหวัด.....

2. ขอให้เล่าประสบการณ์ที่ท่านมีเกี่ยวกับงานส่งเสริมความรู้สึทธิมนุษยชน และการได้รับผลกระทบจากคนไทยรอบข้างที่ขาดความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 การเรียนรู้สิทธิมนุษยชน

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

3. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการกำหนดองค์ประกอบครอบคลุมความรู้สิทธิมนุษยชน ตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ครอบคลุมหรือไม่ อย่างไร และควรเพิ่มเติมประเด็นใดอีกหรือไม่ อย่างไร

3.1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) หมายความว่าคนทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมาณอย่างโหดร้ายหรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ (ICCPR มาตรา 7) โดยมีตัวอย่างการละเมิด เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้รับสารภาพ กรณีทหารเกณฑ์ที่ถูกลงโทษเกินสมควรแก่เหตุ การที่ครูใช้คำพูดรุนแรงกับนักเรียน การล่วงละเมิดทางเพศเด็กในสถานศึกษา การให้เด็กแต่งงานก่อนวัย

3.2 หลักเสรีภาพ (Freedom) หมายความว่าคนที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงาม โดยไม่เบียดเบียนสังคม หรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือสิทธิของส่วนรวม การมีเสรีภาพประกอบด้วยเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เสรีภาพในการพูดและแสดงออก เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพที่จากความหวาดกลัวจากอาวุธ หรือการลงมือร้ายกัน เสรีภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น เสรีภาพจากการบังคับใช้แรงงาน สิทธิในเลือกงานได้อย่างเสรี สิทธิในการได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม โดยมีตัวอย่างการละเมิด เช่น การใช้งานสลายแวย์ เพกาซีสต่อนักกิจกรรม นักการเมืองและนักวิชาการ กรณีสื่อมวลชนนำเสนอข่าวผู้ต้องหาโดยไม่คำนึงถึงสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาจนถึงที่สุด โรงเรียนไม่อนุญาตให้นักเรียนมุสลิมสวมฮิญาบ การได้รับความเดือดร้อนจากการปิดล้อมและตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง

3.3 หลักความเสมอภาค (Equity) หมายความว่าคนทุกคนได้รับส่วนที่ควรได้ตามความจำเป็นต่อการดำรงชีพ และเมื่อกล่าวถึงความเสมอภาคมักจะมีคำว่าไม่เลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเสมอ โดยมีตัวอย่างของการละเมิด เช่น ความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาระหว่างในเมืองและชนบท การเข้าถึงการศึกษาและทุนการศึกษาของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ และคนพิการ ความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

3.4 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination) หมายความว่ามีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันหรือการจำกัดต่อคน/กลุ่มคนบนฐานของเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือสถานะใด ๆ หรือการปฏิบัติที่เหมือนกันแต่ส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบต่อบางกลุ่ม และมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยมี

ตัวอย่าง เช่น ความเท่าเทียมทางเพศในการจ้างงาน กลุ่ม LGBTQ ได้รับสิทธิในการสมรสหรือจดทะเบียนคู่ชีวิต (ICERD และ CEDAW) การไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุประวัติอาชญากรรม กรณีโรงพยาบาลปฏิเสธการรักษาผู้ป่วยกลุ่มชาติพันธุ์

3.5 หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion)

หมายความถึง การที่บุคคลไม่ถูกกีดกันออกจากสังคม การยอมรับต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้คนที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านสภาพทางร่างกาย จิตใจ เพศ อายุ ความรู้ เชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา หรือกฎหมายของแต่ละประเทศ และตามสนธิสัญญาที่แต่ละประเทศมีพันธกรณีจะต้องปฏิบัติตาม โดยมนุษย์ทุกคนมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และการตัดสินใจทุกระดับ (ICCPR มาตรา 25) โดยมีตัวอย่างการละเมิด เช่น การกล่าวอ้างว่าพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างเพียงพอเนื่องจากการจัดการรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์เท่านั้น หรือกรณีข้อพิพาทในที่ดินการจัดการขยะของเอกชน และผลกระทบจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในจังหวัดสตูลและภูเก็ต

3.6 หลักความเป็นสากล (Universality) หมายความถึง บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมือง เชื้อชาติ สังคม หรือวัฒนธรรมใด ซึ่งรัฐภาคีมีพันธกิจจะต้องเคารพ ปกป้อง และเติมเต็มสิทธิของทุกคนในเขตอำนาจของตน โดยสิทธิมนุษยชน โดยมีตัวอย่าง เช่น การเสียชีวิตของชาวอุยกูร์ในห้องขังของ สตม.

คำถามข้อที่ 4 – 15

คำชี้แจง เมื่อท่านให้ความเห็นตามข้อคำถาม ขอคำอธิบายประกอบการให้ความเห็นที่เป็นประสบการณ์ของท่านว่าเพราะเหตุใด และยกตัวอย่างเหตุการณ์โดยอาจเปรียบเทียบกับสิ่งที่ในอดีตและปัจจุบัน หรือ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร ได้แก่ 1) กลุ่มนักศึกษา อายุ 18 ปีขึ้นไปซึ่งยังไม่ได้ทำงาน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่/พนักงานภาครัฐ 3) กลุ่มพนักงานบริษัท 4) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และ 5) กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs หรือ ยกตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งเชิงบวกและลบในเรื่องนั้น

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

4. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในระดับใดเมื่อเทียบกับในอดีต
5. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มีลักษณะอย่างไร

เสรีภาพ (Freedom)

6. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อเสรีภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไร
7. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยมีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นเสรีภาพ โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้ มีลักษณะอย่างไร

ความเสมอภาค (Equality)

8. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความเสมอภาคและสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ในระดับใดเมื่อเทียบกับอดีต
9. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นความเสมอภาค โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มีลักษณะอย่างไร

การไม่เลือกปฏิบัติ (Non Discrimination)

10. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการไม่เลือกปฏิบัติและสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ในระดับใดเมื่อเทียบกับอดีต
11. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นการไม่เลือกปฏิบัติโดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มีลักษณะอย่างไร

การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Participation & Inclusion)

12. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ในระดับใดเมื่อเทียบกับอดีต
13. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มีลักษณะอย่างไร

ความเป็นสากล (Universality)

14. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความเป็นสากล และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ในระดับใดเมื่อเทียบกับอดีต
15. ท่านคิดว่าตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทย มีการรับรู้ มีการตอบสนองต่อประเด็นความเป็นสากล โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นได้เห็นและได้รู้มีลักษณะอย่างไร

ภาพรวมหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนทั้ง 6 องค์ประกอบ

16. ขอให้ท่านเรียงลำดับความสำคัญของหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนทั้ง 6 องค์ประกอบตามนโยบายที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ

คำถามอื่น ๆ

17. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน อย่างไรบ้าง เพื่อให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และสามารถนำเครื่องมือไปใช้วัดได้จริง และนำข้อมูลมาใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
-

แบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน” ภายใต้ทุนวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.) ดำเนินการโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและสำหรับประชาชนทั่วไปที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 5 ส่วน รวม 50 ข้อ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ ส่วนที่ 2 ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ ส่วนที่ 3 ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 4 ทศตนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ ส่วนที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ รวมระยะเวลาทำวิจัยทั้งสิ้นไม่เกิน 30 นาที จึงขอความอนุเคราะห์โปรดตอบแบบประเมินที่ตรงตามความเห็นของท่าน ซึ่งท่านมีสิทธิที่จะไม่ตอบบางคำถาม หรือมีสิทธิขอถอนตัวไม่ทำแบบประเมินได้ โดยจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด ข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับจะใช้เพื่อการวิจัยและจะถูกนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น โดยข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และจะทำลายข้อมูลทั้งหมดหลังจากเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ทั้งนี้ผู้ที่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และอาจมีคณะบุคคลบางกลุ่มเข้ามาตรวจสอบได้ เช่น ผู้ให้ทุนวิจัย หรือองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ คณะกรรมการจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

โครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลสระบุรี ซึ่งมีที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลสระบุรี ชั้น 5 อาคารผู้ป่วยนอก ถนนเทศบาล 4 ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี 18000 เบอร์โทร 036-343500 ต่อ 1551 ในเวลาราชการ หรือที่ Mail: ethic.srbr@gmail.com

ทั้งนี้ หากท่านได้อ่านและเข้าใจตามคำชี้แจงข้างต้นแล้ว และยินดีที่จะตอบแบบประเมินฉบับนี้ ผู้วิจัยขออนุญาตถือว่าท่านยินยอมให้ข้อมูลสำหรับการตอบแบบประเมิน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

นริสรา เมืองสว่าง

เบอร์โทรศัพท์ 081 778 3692 อีเมล narissarama@gmail.com

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1.1 ชาย	☐ 1.2 หญิง	☐ 1.3 ผู้มีความหลากหลายทางเพศ
☐ 1.4 ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล	☐ 1.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	
2. ช่วงอายุ

☐ 2.1 ต่ำกว่า 18 ปี	☐ 2.2 ระหว่าง 18-25 ปี	☐ 2.3 ระหว่าง 26 -60 ปี
☐ 2.4 มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	☐ 2.5 ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล	
☐ 2.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....		
3. อาชีพ

☐ 3.1 นักศึกษา
☐ 3.2 ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ
☐ 3.3 พนักงานบริษัทเอกชน
☐ 3.4 อิสระ/รับจ้าง
☐ 3.5 เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป)
☐ 3.6 ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล
☐ 3.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. สถานที่ทำงาน หรือประกอบอาชีพอิสระ หรือรับจ้าง/ หรือสถานศึกษา (สำหรับนักศึกษา)

☐ 4.1 กรุงเทพฯและปริมณฑล	☐ 4.2 ภาคกลาง	☐ 4.3 ภาคเหนือ
☐ 4.4 ภาคใต้	☐ 4.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	☐ 4.6 ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล
☐ 4.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....		
5. ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

☐ 5.1 เคย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ การอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ☐ งานสมัชชาสิทธิมนุษยชน

○ กิจกรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5.2 ไม่เคย

5.3 ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 10 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ใน ที่ตรงกับเหตุการณ์ที่ท่านมีประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เหตุการณ์	ประสพการณ์		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
6. ท่านเคยถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	☐	☐	☐
7. ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์ หรือล้อเลียน ทางวาจาหรือไม่	☐	☐	☐
8. ท่านเคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	☐	☐	☐
9. ท่านเคยถูกตำรวจเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	☐	☐	☐
10.ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	☐	☐	☐
11.ท่านเคยถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขัง แกล้ง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	☐	☐	☐
12.ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขัง แกล้ง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	☐	☐	☐
13.ท่านเคยถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงาน ด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	☐	☐	☐
14.ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	☐	☐	☐

เหตุการณ์	ประสบการณ์		
	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
15. ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่	☐	☐	☐

ส่วนที่ 3 ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ

คำชี้แจง ขอให้อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น “ถูกต้อง” หรือ “ไม่ถูกต้อง” หรือ “ไม่แน่ใจ”

โดยทำเครื่องหมาย × ใน ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ไม่แน่ใจ
16. ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ	☐	☐	☐
17. บุคคลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	☐	☐	☐
18. การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	☐	☐	☐
19. พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีควมรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้	☐	☐	☐
20. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม	☐	☐	☐
21. ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ	☐	☐	☐
22. แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย	☐	☐	☐

ส่วนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน จำนวน 21 ข้อ

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นมีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดเลือกทำเครื่องหมาย × ในช่อง แทบไม่เห็นด้วยเลย เห็นด้วยบางครั้ง ค่อนข้างเห็นด้วย และเห็นด้วยมาก ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	แทบไม่ เห็นด้วยเลย (1)	เห็นด้วย บางครั้ง (2)	ค่อนข้าง เห็นด้วย (3)	เห็นด้วย มาก (4)
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
23. การที่ครูพูดหรือแสร้งรูปลักษณะของนักเรียนเป็นเพราะ ความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully	☐	☐	☐	☐
24. การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตี ที่เกิดจากความปรารถนาดี ของครู สามารถกระทำได้	☐	☐	☐	☐
25. ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและ ความเหมาะสมของตนเอง <u>ไม่ควร</u> ถูกจำกัดด้วยเพศสภาพ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ	☐	☐	☐	☐
26. การซ้อมทรมานผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายสามารถทำได้ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก	☐	☐	☐	☐
27. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ญาติของเหยื่อ พยาน และ ทนายความสิทธิมนุษยชน มักเป็นเป้าหมายของการอุ้ม หาย	☐	☐	☐	☐
หลักเสรีภาพ				
28. ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบใดที่ ไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย	☐	☐	☐	☐
29. การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็น พื้นที่สาธารณะและช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น	☐	☐	☐	☐
หลักความเสมอภาค				
30. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่ง สำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียม กันสำหรับทุกคน	☐	☐	☐	☐
31. การใช้สิทธิในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลัก ความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม	☐	☐	☐	☐
32. การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนต้องได้รับของ แจกชิ้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยา	☐	☐	☐	☐

ข้อความ	แทบไม่ เห็นด้วยเลย (1)	เห็นด้วย บางครั้ง (2)	ค่อนข้าง เห็นด้วย (3)	เห็นด้วย มาก (4)
ป้องกันทำเปื้อย ยกเว้นบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้อง ได้รับนมผงเพิ่ม				
33. การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับ ผู้พิการทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการ ได้อย่างเท่าเทียมกับคน ทั่วไป	☐	☐	☐	☐
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ				
34. การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี	☐	☐	☐	☐
35. สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงาน ข้ามชาติ	☐	☐	☐	☐
36. การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคล ทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน	☐	☐	☐	☐
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม				
37. เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ใน สังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้	☐	☐	☐	☐
38. พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นใน ครอบครัว	☐	☐	☐	☐
39. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการ เลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบ ติดตามการ ทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย	☐	☐	☐	☐
หลักความเป็นสากล				
40. ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย	☐	☐	☐	☐
41. การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการ สิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ	☐	☐	☐	☐

ข้อความ	แทบไม่	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	เห็นด้วย
	เห็นด้วยเลย	บางครั้ง	เห็นด้วย	มาก
	(1)	(2)	(3)	(4)
42. การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	☐	☐	☐	☐
43. การยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น คดียาเสพติด คดีทุจริต เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 7 ข้อ

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่ท่านเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้ท่านเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี

44. ถ้าท่านพบเหตุการณ์ในสถานศึกษา/ที่ทำงานของท่าน ห้ามบุคลากรสวมฮิญาบ ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ไม่ดำเนินการ เพราะไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
 - ไม่ดำเนินการ เพราะเป็นสิทธิของสถานศึกษา/ที่ทำงาน
 - ร้องเรียนต่อผู้บริหารของสถานศึกษา/ที่ทำงาน ขอให้ยกเลิกเพราะเป็นสิทธิของบุคลากร
 - เล่าให้เพื่อนที่ทำงานในหน่วยงานอื่นฟัง เพราะกลัวเดือดร้อนหากร้องเรียนในสถานศึกษา/ที่ทำงานของตนเอง
45. ถ้าท่านพบเหตุการณ์เด็กลูกแรงงานข้ามชาติไม่ได้เรียนหนังสือ ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง
 - ไม่ดำเนินการ เพราะสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ
 - โพสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น
 - ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำหรือตรวจสอบเพราะเป็นสิทธิเด็ก
46. ถ้าท่านพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติเกินกำหนดเวลา ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการจัดหางาน หรือสายด่วนกระทรวงแรงงาน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานในการพักผ่อนและมีเวลาส่วนตัว

- ข. โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไข
ปัญหาได้เร็วขึ้น
- ค. ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง
- ง. ไม่ดำเนินการ เพราะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่แล้ว
47. ถ้าเพื่อนมาขอให้ท่านเข้าร่วมรณรงค์เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็น
อาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ก. ร่วมการรณรงค์ เพราะการฆ่าสิ่งมีชีวิต เป็นบาป
- ข. ร่วมการรณรงค์ เพราะเห็นว่าการลงโทษโดยการประหารชีวิตการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้
มนุษยธรรม และละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ค. ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง และมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว
- ง. ไม่ร่วม เพราะการไต่สวนคดีที่มีโทษถึงประหารนั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม คนทำผิดควรได้รับโทษ
48. ถ้าเพื่อนมาขอให้ท่านเข้าร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อรณรงค์กรณีไม่ส่งชาวอุยกูร์กลับสู่ประเทศ
ต้นทาง ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ก. ไม่ร่วม เพราะไม่ว่าบุคคลใดที่เข้ามาอย่างไม่ถูกต้อง บุคคลนั้นควรถูกส่งกลับประเทศต้นทาง
- ข. ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง
- ค. เข้าร่วม เพราะการส่งบุคคลไปสู่อันตราย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- ง. เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยม ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน พบปะเพื่อนใหม่ ๆ
49. ถ้าเพื่อนขอให้ท่านลงชื่อในการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายมรดก และ
กฎหมายประกันสังคม ให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ก. ร่วมลงชื่อ เพราะทุกคนควรได้รับความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ
- ข. ร่วมลงชื่อ เพราะเป็นกระแสสังคม แสดงให้เห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่
- ค. ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง
- ง. ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว
50. ถ้าท่านพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลัดคิวเพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในกรณีการ
รักษาประเภทเดียวกัน ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ก. ไม่ดำเนินการ เพราะคนไทยควรได้รับการบริการก่อน
- ข. ไม่ดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง
- ค. ร้องเรียนต่อสื่อมวลชน เพราะไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบข้อร้องเรียนของโรงพยาบาล
- ง. ร้องเรียนต่อผู้บริหารโรงพยาบาล เพราะไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติ

แบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน
เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence)

ชื่อโครงการวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน

ดำเนินการโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.)

นักวิจัย นริสรา เมืองสว่าง

คำชี้แจง

1. แบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการรับข้อคิดเห็น และประเมินค่าเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินฯ ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งแสดงข้อคิดเห็น (ถ้ามี) ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำไปประกอบการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สึทธิมนุษยชน คือ เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และสำหรับประชาชนทั่วไป ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. แบบตรวจสอบคุณภาพฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ส่วน รวม 69 ข้อ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความสอดคล้องของคำถาม

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องในภาพรวมของแบบประเมินความรู้

ส่วนที่ 3 การให้ข้อเสนอแนะ

4. แบบตรวจสอบคุณภาพนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ (Rating Scale)

ระดับ +1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นว่ข้อความสอดคล้อง/เหมาะสม กับวัตถุประสงค์

ระดับ 0 หมายถึง ท่านไม่มีความคิดเห็นหรือไม่แน่ใจในคำถามข้อนั้น

ระดับ -1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นว่ข้อความไม่สอดคล้อง/ไม่เหมาะสม กับวัตถุประสงค์

5. ในกรณีที่ท่านมีความคิดเห็นอื่นนอกเหนือจากนี้กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ - นามสกุล

2. ชื่อหน่วยงาน.....

ส่วนที่ 1 การตรวจคุณภาพของคำถาม

คำชี้แจง เชิญท่านพิจารณาข้อความคำถามสำหรับการวิจัยแต่ละข้อว่า มีความเหมาะสม ไม่ขัดจริยธรรม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า สอดคล้องให้เขียน × ที่ช่องเหมาะสม, ไม่แน่ใจ ที่ช่อง 0 , ไม่สอดคล้อง ที่ช่องไม่เหมาะสม และกรุณาให้เขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
ข้อมูลผู้ตอบประเมิน จำนวน 4 ข้อ				
1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ LGBTQ ☐ ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				
2. ช่วงอายุ ☐ ต่ำกว่า 18 ปี ☐ ระหว่าง 18-25 ปี ☐ ระหว่าง 26 -60 ปี ☐ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป ☐ ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				
3. อาชีพ ☐ นักศึกษา (ไม่เคยทำงานประจำ/ part time) ☐ นักศึกษา (เคยทำงานประจำ/ part time) ☐ ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ แรงงาน/แรงงานอิสระ ☐ เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป)				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
☐ ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				
4. ภูมิลำเนาที่ทำงาน ☐ กรุงเทพฯและปริมณฑล ☐ ภาคกลาง ☐ ภาคเหนือ ☐ ภาคใต้ ☐ ภาคตะวันออก ☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ☐ ไม่ประสงค์ให้ข้อมูล ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 10 ข้อ <u>คำชี้แจง</u> 1. เพื่อประเมินประสบการณ์และการรับรู้ต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน และระดับความรุนแรง (น้อย / ปานกลาง/ มาก) ของเหตุการณ์ ซึ่งมีต่อผู้ตอบแบบประเมิน ผู้ใกล้ชิด (เพื่อน/ครอบครัว/ญาติพี่น้อง) และบุคคลรอบข้าง/ข่าวจากสื่อต่าง ๆ 2. การเลือกคำตอบ ขอให้ผู้ตอบแบบประเมิน “ทำเครื่องหมาย × ใน ☐ ที่ตรงกับเหตุการณ์ที่คุณ ผู้ใกล้ชิด หรือบุคคลรอบข้าง เคยมีประสบการณ์”				
5. การถูกล้อเลียนรูปลักษณ์ และการล้อเลียนทางวาจา				
6. การได้รับผลกระทบจากการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ หรือ จากการใช้โซเชียลมีเดีย เช่น การถูกเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ฯลฯ				
7. การปฏิบัติงานของตำรวจจราจรที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเรียกรับผลประโยชน์ การใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเอง หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ				
8. การปฏิบัติไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อไปติดต่อในสถานที่ราชการ เช่น การลัดคิวการให้บริการ การใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ ฯลฯ				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
9. การไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคดีและการบังคับใช้กฎหมาย การถูกแทรกแซงในคดี การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ				
10. การถูกดำเนินคดี หรือการกลั่นแกล้งจากการชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ				
11. การถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง เช่น การทำงานเกินเวลาโดยไม่จ่ายค่าจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ				
12. การถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการ หรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี				
13. การถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือ ได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม เช่น ประกันสังคม บัตรทอง				
14. การถูกปฏิเสธการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมอื่น ๆ เช่น ประกันสังคม การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เบี้ยความพิการ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ				
ความรู้สิทธิมนุษยชน จำนวน 12 ข้อ คำชี้แจง 1. เพื่อประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนของผู้ตอบแบบประเมิน ครอบคลุม 6 องค์ประกอบ องค์ประกอบละ 2 ข้อ 2. การเลือกคำตอบ ขอให้ผู้ตอบแบบประเมิน “อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ใช่ หรือ ไม่ใช่ หรือ ไม่แน่ใจ โดยทำเครื่องหมาย × ใน ☐ ตรงกับความเห็นของคุณมากที่สุด”				
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จำนวน 2 ข้อ				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
15. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าและความเป็นอิสระที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถถูกพรากไปได้โดยใครก็ตาม คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				
16. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นกับกฎหมายของแต่ละประเทศ คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
หลักเสรีภาพ จำนวน 2 ข้อ				
17. ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
18. การชุมนุมบนถนนสามารถทำได้ แม้ว่าจะกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นบ้าง เพราะเป็นเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
หลักความเสมอภาค จำนวน 2 ข้อ				
19. ความเสมอภาค หมายถึง การปฏิบัติเหมือนกันกับทุกคนในทุกสถานการณ์ คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
20. การมีที่นั่งพิเศษสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุไม่ได้ขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่เป็นการส่งเสริมความเสมอภาคในทางปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ จำนวน 2 ข้อ				
21. สำนักงานขนส่งไม่อนุญาตให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวทำใบขับขี่รถยนต์ สาธารณะแม้จะมีใบขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				
22. การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการ กระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำนวน 2 ข้อ				
23. พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มี ความรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
24. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวใน การแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม คำตอบ ไม่ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ใช่=0				
หลักความเป็นสากล จำนวน 2 ข้อ				
25. ลูกหลานแรงงานต่างด้าวควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
26. แรงงานต่างด้าวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่า ล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย คำตอบ ใช่=1, ไม่แน่ใจ หรือ ไม่ใช่=0				
<p>ทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน จำนวน 24 ข้อ</p> <p>คำชี้แจง 1. เพื่อประเมินทัศนคติของผู้ตอบแบบประเมิน ต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง 6 องค์ประกอบ โดยกำหนดประเด็นสิทธิมนุษยชนจากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูล สำคัญมีความเห็นสอดคล้องกัน</p> <p>2. การเลือกคำตอบ ขอให้ผู้ตอบแบบประเมิน “อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ใช่ หรือ ไม่ใช่ หรือ ไม่แน่ใจ โดยทำเครื่องหมาย x ใน ☐ ตรงกับความเห็นของคุณมากที่สุด”</p>				
หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จำนวน 5 ข้อ				
27. การล้อเลียนรูปลักษณ์ของนักเรียนเป็นไปเพราะความเอ็นดู ดังนั้นจึง ไม่ใช่พฤติกรรม bully คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
28. การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตีเป็นความตั้งใจดีของครู คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
29. ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสม ของตนเอง โดยไม่ถูกจำกัดหรือเลือกปฏิบัติเนื่องจากเพศสภาพหรืออัต ลักษณ์ทางเพศ คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
30. การซ่อมทรานผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายสามารถทำได้ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
31. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ญาติของเหยื่อ พยาน และ ทนายความ มักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
หลักเสรีภาพ จำนวน 4 ข้อ				
32. ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบิตที่ไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
33. ทุกคนสามารถวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียลได้ โดยไม่ถูกจำกัดหรือลงโทษ คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
34. ทุกคนสามารถจะเข้าร่วมการประชุมได้อย่างอิสระ แม้ว่าการชุมนุมแต่ละครั้งอาจจะมีการละเมิดผู้อื่น คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
35. การขายของบนทางเท้าสามารถทำได้อย่างอิสระ เพราะช่วยให้ประชาชนมีช่องทางทำกินมากขึ้น คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
หลักความเสมอภาค จำนวน 4 ข้อ				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
36. การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ รวมถึงทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาค และโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
37. การใช้สิทธิในการรับบริการขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการ ให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
38. การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนจะได้รับของแจกขั้นพื้นฐาน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่ม คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
39. ไม่ควรมีแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ผลของคดีเป็นไปตามที่ ตนต้องการ คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
หลักการไม่เลือกปฏิบัติ จำนวน 3 ข้อ				
40. การรับสมัครงานต้องไม่มีการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
41. สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานต่างด้าว คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>42. การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ไม่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเพศสภาพหรือความหลากหลายทางเพศในการสมรส</p> <p>คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4</p>				
หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำนวน 4 ข้อ				
<p>43. เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้</p> <p>คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1</p>				
<p>44. พ่อแม่ควรให้ลูกมีบทบาทแสดงความคิดเห็นในครอบครัว</p> <p>คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4</p>				
<p>45. เมื่อมีประเด็นขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคม การจัดทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1</p>				
<p>46. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในนโยบาย ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ด้วย</p> <p>คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4</p>				

ข้อคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
หลักความเป็นสากล จำนวน 4 ข้อ				
47. ลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่นเดียวกับแรงงานไทย คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
48. การให้การศึกษากับลูกหลานแรงงานต่างด้าวเป็นการเปลี่ยนแปลงประเพณีของประเทศไทย คำตอบ ไม่จริง=4, จริงบางครั้ง=3, ค่อนข้างจริง=2, จริงมาก=1				
49. การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
50. ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม คำตอบ ไม่จริง=1, จริงบางครั้ง=2, ค่อนข้างจริง=3, จริงมาก=4				
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จำนวน 8 ข้อ				
คำชี้แจง 1. เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้ตอบแบบประเมินที่ใช้การวิเคราะห์และเหตุผลที่ใช้ตัดสินใจ ต่อเหตุการณ์สมมติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดเหตุการณ์สมมติจากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นสอดคล้องกัน				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>2. การเลือกคำตอบ ขอให้ผู้ตอบแบบประเมิน “เลือกคำตอบ ที่ตรงกับตัวคุณมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี โปรดตอบตามความเป็นจริง และตอบทุกข้อ เพื่อคุณจะได้รู้จักตนเองและวางแผนพัฒนาตนเองต่อไป มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก โปรดทำเครื่องหมาย x ในช่องที่คุณคิดว่าตรงกับตัวคุณมากที่สุด”</p>				
<p>51. เมื่อคุณพบเหตุการณ์สถานศึกษา/ที่ทำงานของคุณ ห้ามบุคลากรสวม ฮิญาบ คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก. ไม่มีการดำเนินการ เพราะไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง</p> <p>ข. ไม่มีการดำเนินการ เพราะเป็นสิทธิของสถานศึกษา/ที่ทำงาน</p> <p>ค. ร้องเรียนต่อผู้บริหารของสถานศึกษา/ที่ทำงาน เพราะเป็นสิทธิของบุคลากร</p> <p>ง. ร้องเรียนต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพราะกลัวเดือดร้อนหาก ร้องเรียนในสถานศึกษา/ที่ทำงานของตนเอง</p> <p>คำตอบ (ค.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☒ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☒ หลักเสรีภาพ</p> <p>☐ หลักความเสมอภาค</p> <p>☒ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☐ หลักความเป็นสากล</p>				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>52. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เด็กลูกแรงงานข้ามชาติบริเวณที่พักของคุณไม่ได้เรียนหนังสือ คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก. ไม่มีการดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง</p> <p>ข. ไม่มีการดำเนินการ เพราะเป็นความสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ</p> <p>ค. โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น</p> <p>ง. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะเป็นสิทธิเด็ก</p> <p>คำตอบ (ง.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☐ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☐ หลักเสรีภาพ</p> <p>☐ หลักความเสมอภาค</p> <p>☒ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☒ หลักความเป็นสากล</p>				
<p>53. เมื่อคุณพบเหตุการณ์การใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเกินกำหนดเวลาทำงาน คุณจะดำเนินการอย่างไร</p>				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>ก. แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการ จัดหางาน หรือสายด่วนกระทรวงแรงงาน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิ ขั้นพื้นฐานของแรงงานในการพักผ่อนและมีเวลาส่วนตัว</p> <p>ข. โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น</p> <p>ค. ไม่มีการดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้อง</p> <p>ง. ไม่มีการดำเนินการ เพราะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่แล้ว</p> <p>คำตอบ (ก.) ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☒ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☐ หลักเสรีภาพ</p> <p>☐ หลักความเสมอภาค</p> <p>☐ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☒ หลักความเป็นสากล</p>				
<p>54. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในคดีการขับ รถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือเสียชีวิต คุณจะดำเนินการ อย่างไร</p> <p>ก. ไม่มีการดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวเอง</p>				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>ข. ไม่มีการดำเนินการ เพราะคิดว่าคงไม่ได้รับความเป็นธรรม รอให้กฎแห่งกรรมทำงาน</p> <p>ค. แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน</p> <p>ง. โปสต์เรื่องราวลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้สร้างแรงกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น</p> <p>คำตอบ (ค.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☐ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☐ หลักเสรีภาพ</p> <p>☒ หลักความเสมอภาค</p> <p>☒ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☐ หลักความเป็นสากล</p>				
<p>55. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมรณรงค์เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก. ร่วมการรณรงค์ เพราะการฆ่าสิ่งมีชีวิต เป็นบาป</p>				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>ข. ร่วมการรณรงค์ เพราะเห็นว่าการลงโทษโดยการประหารชีวิตการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>ค. ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง และมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว</p> <p>ง. ไม่ร่วม เพราะการไต่สวนคดีที่มีโทษถึงประหารนั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม คนทำผิดควรได้รับโทษ</p> <p>คำตอบ (ข.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☒ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☒ หลักเสรีภาพ</p> <p>☐ หลักความเสมอภาค</p> <p>☐ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☒ หลักความเป็นสากล</p>				
56. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมาขอให้เข้าร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อรณรงค์ไม่ส่งโรฮิงญาหรืออุยกูร์ กลับสู่ประเทศต้นทาง คุณจะดำเนินการอย่างไร				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>ก. ไม่ร่วม เพราะเมื่อบุคคลใดเข้ามาไม่ถูกต้องบุคคลนั้นควรถูกส่งกลับประเทศต้นทาง</p> <p>ข. ไม่ร่วม เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p> <p>ค. เข้าร่วม เพราะการส่งบุคคลไปสู่อันตราย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน</p> <p>ง. เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยม ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน พบปะเพื่อนใหม่ ๆ</p> <p>คำตอบ (ค.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☒ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☒ หลักเสรีภาพ</p> <p>☐ หลักความเสมอภาค</p> <p>☐ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☒ หลักความเป็นสากล</p>				
<p>57. เมื่อคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนขอให้ลงชื่อการรณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายมรดก และกฎหมายประกันสังคม เป็นต้น คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก. ร่วมลงชื่อ เพราะทุกคนควรได้รับความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ</p>				

ข้อความคำถามข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>ข. ร่วมลงชื่อ เพราะเป็นกระแสสังคม แสดงให้เห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่</p> <p>ค. ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p> <p>ง. ไม่ร่วมลงชื่อ เพราะมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว</p> <p>คำตอบ (ก.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☐ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☒ หลักเสรีภาพ</p> <p>☒ หลักความเสมอภาค</p> <p>☒ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☐ หลักความเป็นสากล</p>				
<p>58. เมื่อคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลัดคิวเพื่อให้บริการกับคนไทย ก่อนแรงงานข้ามชาติในเคสการรักษาเดียวกัน คุณจะดำเนินการอย่างไร</p> <p>ก. ไม่มีการดำเนินการ เพราะคนไทยควรได้รับการบริการก่อน</p> <p>ข. ไม่มีการดำเนินการ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p> <p>ค. ร้องเรียนต่อสื่อมวลชน เพราะไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบข้อร้องเรียนของโรงพยาบาล</p> <p>ง. ร้องเรียนต่อผู้บริหารโรงพยาบาล เพราะไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติ</p>				

ข้อความข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
<p>คำตอบ (ง.)</p> <p>ความสอดคล้องพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p> <p>☐ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>☐ หลักเสรีภาพ</p> <p>☒ หลักความเสมอภาค</p> <p>☒ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>☐ หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม</p> <p>☐ หลักความเป็นสากล</p>				

ส่วนที่ 3 การประเมินภาพรวมของแบบประเมิน

คำชี้แจง เชิญท่านพิจารณาแบบประเมินความรู้สิทธิมนุษยชนในภาพรวมทั้งฉบับว่า มีความเหมาะสม ไม่ขัดจริยธรรม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า สอดคล้องให้เขียน × ที่ช่องเหมาะสม , ไม่แน่ใจ ที่ช่อง 0 , ไม่สอดคล้อง ที่ช่องไม่เหมาะสม และกรุณาให้เขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายการขอความคิดเห็น	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
1. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ หมายเหตุ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และสำหรับประชาชนทั่วไป ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ				
2. ความสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย หมายเหตุ 1) กลุ่มนักศึกษา อายุ 18 ปีขึ้นไปซึ่งยังไม่ได้ทำงาน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่/พนักงานภาครัฐ 3) กลุ่มพนักงานบริษัท 4) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และ 5) กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs				
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและปัญหา				
4. ความสอดคล้องเหมาะสมของเนื้อหา				
5. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร				
6. ความเหมาะสมของกระบวนการประเมิน				
7. ความเหมาะสมของการใช้ภาษา				
8. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการตอบแบบประเมิน				
9. ความเหมาะสมกับความสนใจของผู้ตอบแบบประเมิน				
10. ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม				

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน (.....)

การจัดกลุ่มข้อความตามองค์ประกอบหลักการสิทธิมนุษยชน

ความรู้ที่ประเมิน	หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	หลักเสรีภาพ	หลักความเสมอภาค	หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	หลักความเป็นสากล
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	คำถามข้อที่ 6 ท่านเคยถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่	คำถามข้อที่ 9 ท่านเคยเห็นผู้อื่นได้รับผลกระทบจากการแสดงความเห็นในที่สาธารณะหรือโซเชียลมีเดียหรือไม่	คำถามข้อที่ 10 ท่านเคยถูกตำรวจเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	คำถามข้อที่ 20 ท่านเคยถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	คำถามข้อที่ 16 ท่านเคยถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขัง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	คำถามข้อที่ 22 ท่านเคยถูกปฏิเสธการเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่
	คำถามข้อที่ 7 ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกทำให้อับอายด้วยการล้อเลียนรูปลักษณ์หรือล้อเลียนทางวาจาหรือไม่		คำถามข้อที่ 11 ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกตำรวจเรียกรับผลประโยชน์หรือไม่	คำถามข้อที่ 21 ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การปฏิเสธการสมัครงานด้วยเหตุแห่งความพิการหรือเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือไม่	คำถามข้อที่ 17 ท่านเคยเห็นผู้อื่นถูกดำเนินคดี หรือการถูกกักขัง จากการเข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประเด็นทางสังคม/สิทธิแรงงาน/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือไม่	
ความเข้าใจความหมายของหลักการสิทธิมนุษยชน	คำถามข้อที่ 26 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าและความเป็นอิสระที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และไม่	คำถามข้อที่ 28 บุคคลสามารถแสดงความเห็นได้อย่างอิสระในโซเชียลเพราะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	คำถามข้อที่ 36 ลูกหลานแรงงานข้ามชาติควรได้รับการศึกษา เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ	คำถามข้อที่ 33 การที่บริษัทกำหนดให้มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	คำถามข้อที่ 34 พ่อแม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนลูกในทุกเรื่อง เพราะเด็กยังไม่มีความรับผิดชอบและยังไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้	คำถามข้อที่ 37 แรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเรื่องเวลาทำงานและค่าล่วงเวลา เช่นเดียวกับแรงงานไทย

ความรู้ที่ประเมิน	หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	หลักเสรีภาพ	หลักความเสมอภาค	หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	หลักความเป็นสากล
	สามารถถูกพรากไปได้โดยใครก็ตาม					
	คำถามข้อที่ 27 ขอบเขตของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ				คำถามข้อที่ 35 การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการแสดงการมีส่วนร่วมในสังคม	
ทัศนคติต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน	คำถามข้อที่ 38 การที่ครูพูดหรือแสร้งรูปลักษณะของนักเรียนเป็นเพราะความเอ็นดู จึงไม่ใช่พฤติกรรม bully	คำถามข้อที่ 42 นักปกป้องสิทธิมนุษยชนญาติของเหยื่อ พยาน และ ทนายความสิทธิมนุษยชน มักเป็นเป้าหมายของการอุ้มหาย	คำถามข้อที่ 47 การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ และการให้การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน	คำถามข้อที่ 51 การรับสมัครงานต้องไม่ตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี	คำถามข้อที่ 54 เยาวชนไม่ควรออกมาเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เพราะยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้	คำถามข้อที่ 58 ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย
	คำถามข้อที่ 39 การที่ครูลงโทษเด็กด้วยการตี ที่เกิดจากความปรารถนาดีของครู สามารถกระทำได้	คำถามข้อที่ 43 ทุกคนมีสิทธิที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ トラบไคที่ไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย	คำถามข้อที่ 48 การใช้อภิสิทธิ์ในการรับบริการของผู้พิการขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม	คำถามข้อที่ 52 สถานพยาบาลควรให้การรักษากับคนไทยก่อนแรงงานข้ามชาติ	คำถามข้อที่ 55 พ่อแม่ควรให้ลูกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว	คำถามข้อที่ 59 การจัดการศึกษากับลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ

ความรู้ที่ประเมิน	หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	หลักเสรีภาพ	หลักความเสมอภาค	หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	หลักความเป็นสากล
	คำถามข้อที่ 40 ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าตามความชอบและความเหมาะสมของตนเอง ไม่ควรถูกจำกัดด้วยเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศ		คำถามข้อที่ 49 การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วมทุกคนต้องได้รับของแจกชิ้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยา ป้องกันเท้าเปื่อย ยกเว้นบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่ม	คำถามข้อที่ 53 การมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากกฎหมายรับรองสิทธิในการสมรสของบุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน	คำถามข้อที่ 57 การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนราษฎร แต่รวมถึงการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐด้วย	คำถามข้อที่ 60 การส่งบุคคลกลับประเทศต้นทางโดยที่ยังตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
	คำถามข้อที่ 41 การซ่อมทรานส์ต้องหาคือการร้ายสามารถทำได้ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตคนจำนวนมาก	คำถามข้อที่ 46 การขายของบนทางเท้าควรทำได้อย่างเสรี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะและช่วยให้ประชาชนมีพื้นที่ทำกินมากขึ้น	คำถามข้อที่ 50 การมีล่ามภาษามือถือเป็นหลักความเสมอภาคสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพราะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการ ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป			คำถามข้อที่ 61 การยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด เช่น ในคดียาเสพติด และคดีทุจริต เปิดโอกาสผู้กระทำ ความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือกลับตัวมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อ	คำถามข้อที่ 66 ถ้าคุณพบเหตุการณ์	คำถามข้อที่ 62 ถ้าท่านพบเหตุการณ์ใน	คำถามข้อที่ 68 ถ้าคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนขอให้ลง	คำถามข้อที่ 69 ถ้าคุณพบเหตุการณ์เจ้าหน้าที่	คำถามข้อที่ 67 ถ้าคุณพบเหตุการณ์ เพื่อนของคุณมา	คำถามข้อที่ 63 ถ้าคุณพบเหตุการณ์เด็กถูกล

ความรู้ที่ ประเมิน	หลักศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์	หลักเสรีภาพ	หลักความเสมอภาค	หลักการไม่เลือกปฏิบัติ	หลักการมีส่วนร่วมและการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม	หลักความเป็นสากล
เหตุการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับสิทธิ มนุษยชน	เพื่อนของคุณมา ขอให้เข้าร่วมรณรงค์ เพื่อยกเลิกการ ลงโทษประหารชีวิต สำหรับความผิดที่ไม่ เข้าข่ายเป็น อาชญากรรม ร้ายแรงที่สุด เช่น ใน คดียาเสพติด และ คดีทุจริต คุณจะ ดำเนินการอย่างไร	สถานศึกษา/ที่ทำงาน ของท่าน ห้ามบุคลากร สวมฮิญาบ ท่านจะ ดำเนินการอย่างไร	ชื่อการรณรงค์เพื่อแก้ไข กฎหมายอื่น ๆ ให้ สอดคล้องกับกฎหมาย สมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายภาษี กฎหมาย มรดก และกฎหมาย ประกันสังคม เป็นต้น คุณ จะดำเนินการอย่างไร	โรงพยาบาลลัดคิวเพื่อ ให้บริการกับคนไทย ก่อน แรงงานข้ามชาติในกรณี การรักษาเดียวกัน คุณจะ ดำเนินการอย่างไร	ขอให้เข้าร่วมการชุมนุมใน พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อ รณรงค์ไม่ส่งโรฮิงญาหรืออุยกูร์ กลับสู่ประเทศต้นทาง คุณจะ ดำเนินการอย่างไร	แรงงานข้ามชาติไม่ได้ เรียนหนังสือ คุณจะ ดำเนินการอย่างไร
						คำถามข้อที่ 64 ถ้าคุณ พบเหตุการณ์การใช้ แรงงานไทยและ แรงงานต่างด้าวเกิน กำหนดเวลา คุณจะ ดำเนินการอย่างไร

เอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงร่างวิจัย เลขที่หนังสือรับรอง EC026/2568
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสระบุรี

	มาตรฐานการปฏิบัติงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสระบุรี	SRBR AF 07-09
	เอกสารรับรองโครงการวิจัย	เริ่มใช้ 1 ธันวาคม 2566

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสระบุรี กระทรวงสาธารณสุข
เลขที่ 18 ถนนเทศบาล 4 ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี (18000)
โทร. 036-343500 ต่อ 1551

เอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงร่างวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสระบุรีดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัย
ตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับคนที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The
Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good
Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน (Research project
to develop tools and methods for human rights knowledge)

เลขที่โครงการวิจัย : SRBR68-020

เลขที่หนังสือรับรอง : EC026/2568

ผู้วิจัยหลัก : ดร.นริศรา เมืองสว่าง

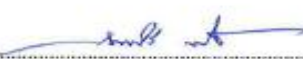
สังกัดหน่วยงาน : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เอกสารรับรอง :

1. โครงร่างการวิจัย ฉบับที่...1...วันที่...31/03/2568
2. Inform consent form and Information Sheet Form ฉบับที่...2...วันที่...22/04/2568
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ฉบับที่...1...วันที่...31/03/2568

รายงานความก้าวหน้า : () 3 เดือน () 6 เดือน (✓) 1 ปี

ลงนาม :
(นายแพทย์ชุตีเดช ตาบ-องครักษ์)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม :
(ดร.สมศิริ พันธุ์ศักดิ์ศิริ)
เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

วันที่รับรอง : 22 เมษายน 2568

วันหมดอายุ : 22 เมษายน 2569

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

	มาตรฐานการปฏิบัติงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสระบุรี	SRBR AF 07-09
	เอกสารรับรองโครงการวิจัย	เริ่มใช้ 1 ธันวาคม 2566

นักวิจัยทุกท่านที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงร่างการวิจัยอย่างเคร่งครัด
2. ใช้เอกสารแนะนำอาสาสมัคร ใบบินยอม (และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัยหรือใบโฆษณาถ้ามี) แบบสัมภาษณ์ และหรือแบบสอบถามเฉพาะที่มีตราประทับของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมเท่านั้น
3. รายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมวิจัยใดๆ ต่อคณะกรรมการพิจารณา จริยธรรมการวิจัย ภายใน 5 วันทำการ
4. ส่งรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ตามเวลาที่กำหนดหรือเมื่อได้รับการร้องขอ
5. หากการวิจัยไม่สามารถดำเนินการเสร็จสิ้นภายใน 1 ปีหลังได้รับใบรับรองจริยธรรมฯ ผู้วิจัยต้องยื่นเรื่องขอต่ออายุใบรับรอง ก่อนวันหมดอายุอย่างน้อย 1 เดือน
6. เอกสารทุกฉบับที่ได้รับการรับรองครั้งนี้ หมดอายุตามอายุของโครงการวิจัย